

Orat 4H9M0 8TTH+3TH0 Hunniacis exarata..

†Y3)3YHKYΛ9HT

3Y)†03Y4

H4#4B

M3X4)3B3I

Friedrich Klára

**Írástörténeti
áttekintő
magyar
szempontból**

Képalírások a 88. oldalon

Orat 4H4A0 8TTHH3TH0 *Hunniacis exarata.*

Friedrich Klára

**Írástörténeti
áttekintő
magyar
szempontból**

„A népek műveltségi foka ma is legbiztosabban aszerint ítéltető meg, hogy az írni-olvasni tudók számaránya milyen náluk. A legtöbb európai nép írni-olvasni csak a kereszténység felvétele után tanult meg... Európában a magyar az egyetlen nemzet, amelynek a kereszténységre térése előtt is volt saját - azaz nem másoktól átvett - írása.”

Magyar Adorján

© Friedrich Klára – Szakács Gábor

Kiadó: Szakács Gábor

T.: 403-1086, +36 30 431 1281

Villámlevél: szakacs.gabor@interware.hu, szaki1@interware.hu

ISBN 978-963-88764-0-9

A kötetet Barta József tervezte,
hívható a (1) 403-3579-es számon.

Nyomdai előkészítés: B'artbox Grafikai Stúdió – Budapest

Nyomás: Regiszter Kiadó és Nyomda Kft. Budapest,

telefon: (1) 400-2166, (1) 400-2167

Tartalom

Előszó	6
Mi az írás?	8
Vegyük komolyan!	8
Időrend, sorrend	9
Az írás előzményei	
Emlékeztetők	11
Tárgy írás	11
Az írások főbb csoportjai	
1. Képirás	12
2. Fogalomírás	13
3. Szóírás	13
4. Szótagírás	13
5. Betűírás	13
A képirástól a szótagírásig	
Sumer írás	14
Az ékírás megfejtése	16
Elamita (méd-szkíta írás)	18
Egyiptomi írás	19
Kínai írás	21
Indus-völgyi pecsételők	22
Krétai írás	23
Hettita írás	25
Azték és maja írás	26
Japán írás	27
Húsvét-szigeti írás	28
Afrikai írás	29
Ausztráliai írás	31
Hittérítők írása	32
Betűírások	
Az ősi magyar rovásírás	34
Rovásírásunkról idegenek és magyarok	36
Rovásírásunk néhány emléke	39
Rovásírásunk kialakulásáról és terjedéséről	45
Miért maradt fenn kevés rovásemlékünk?	47
Az írás Kárpát-medencei eredete	48
További betűírások	
Ugariti ékírásos betűírás	51
Pelazg írás	52
Föníciai írás	53
Etruszk írás	54
Görög írás	56
Arámi írás	57
Héber írás	57
Indiai írás	58

Latin írás	59
A latin betű továbbfejlődése	60
Nabateus írás	60
Kelta írás – Ogham	61
Ibériai írás	62
Meroei írás	63
Germán írás	64
Arab írás	65
Türk írás	66
Ujgur írás	67
Szláv írás	68
Szomáli írás	70
Az írástörténet mostohagyermekai	
Mas d'Azil	71
Glozel	72
Viszokó	73
Az írások gyökere és anyja	75
Táblázatok	77
Kisszótár	81
Szakirodalom	82
Az ábrák forrásai	85
A külső és belső borítók képeihez	88
Mellékletek	
Rovásírás olvasógyakorlat	90
Friedrich Klára és Szakács Gábor előadásai	95
Kiadványaink	96
Könyveink tartalomjegyzékei	98
A Forrai Sándor Rovásíró Kör és honlapja	107

*A három tatárlakai agyagtábla másolata
az Erdélyi Nemzeti Történeti Múzeumban, Kolozsváron
Fényképezte: Víg Sándor (2007)*

Két rovásírás betűsor

H = R	Í = Í	Á = A
Λ = S	1 = J	Á = Á
I = SZ	◊ = K	X = B
Y = T	Λ = L	↑ = C
X = TY	Θ = LY	∩ = CS
W = U	∩ = M	† = D
W = Ú	> = N	ž = E
h = Ü	D = NY	ž = É
Q = Ü	∩ = O	Θ = F
M = V	∩ = Ó	Λ = G
W = Z	K = Ö	† = GY
Y = ZS	∩ = Ö	ž = H
1 = AK(?)	∩ = P	† = I

Magyar Adorján ábécéje

Friedrich Klára ábécéje
Forrai Sándor betűivel

A rovásírás legfontosabb szabályai:

1. A rovásírást jobbról balra írjuk, mert legtöbb írásemlékünkben így szerepel. Lehet balról jobbra is írni, ám ez nem hagyománykövető. Ebben az esetben meg kell fordítani a betűket.
2. A szavakat szóközökkel választjuk el egymástól. Az írásjelek ugyanazok, mint a latin betűs írásnál.
3. A rovásírásban két fajta K betű használatos. Magyar Adorján szerint az egyik a szó végeire, a másik a szó belsejébe kerül. Forrai Sándor véleménye ezzel szemben az, hogy a két fajta K használatát a mellettük lévő magánhangzók hangrendje dönti el. Friedrich Klára kutatásai szerint rovás emlékeink nem igazolják ezeket a szabályokat. Egyszerűbb, és ezt az egyszerűsítést Forrai Sándor is elfogadta, ha csak a ◊ jelet használjuk K-ként. Ugyanis régen nem csak az (e) f, (e) l, (e) m, (e) n, (e) ny, (e) r, (e) s, (e) sz hangoknál ejtették elől az e-t, hanem mindegyik mássalhangzónknál. Tehát (e) b, (e) c, (e) cs... (e) k, ennek a jele pedig a ◊.
4. Fontos szabály, hogy rovásírásunkban csak azokat a betűváltásokat használhatjuk, amelyek valamely régi rovás emlékben megtalálhatók.
5. A rovásbetűk között nincs Q, W, X, Y. Rovásírással így jelöljük őket:

QU=KV pl.	Aquincum:	◊W↑↑M◊
	Quartz:	∩YH◊M◊
W=V pl.	Wesselényi:	↑D◊ΛΛΛM
X=KSZ pl.	taxi:	↑H◊Y
Y=I pl.	Vörösmarty:	↑YH◊ΛKHKM

A hivatalos tudományt képviselő magyar és a külföldi írástörténészek nem kapcsolják Kárpát-medencei ősi írásjeleinket sem a mai magyarsághoz, sem a magyarság elődeihez. Ennek az a téves történelem szemlélet az oka, mely szerint a magyarok csak 896-ban jelentek meg a Kárpát-medencében.

Ősi írásunkról **a hivatalos álláspont** tömörítve a következő:

A székely-magyar rovásírás a türk írás családjába tartozik. A türkök írásukat a szogdoktól vették át, akiknek nyelve a perzsával rokon iráni. A szogdok az arámi betűírás átvételével alakították ki írásukat. A magyarokat urál vidéki őshazájukban érte az a türk hatás, amelynek a rovásírás átvételét köszönhetjük. Egyes jelei közvetlenül a görög ábécéből származnak, két jel pedig a glagolita betűsor megfelelő jeleire emlékeztet.

Csodálkozhatunk-e ezek után a külföldi tudósok hozzáállásán?

A külföldiek az akadémiai álláspontból indulnak ki, nem ismerik a másfajta kutatási eredményeket, részint mert ezek nincsenek lefordítva angolra, németre. De nem is igyekeznek ezeket megismerni, mert nem érdekük, hogy a lenézett magyarokról egyszer csak kiderüljön, hogy az ő elődeik tanították meg írni az emberiséget. Azt sem veszik figyelembe, hogy az itt élő magyarság egy része, mint becses hagyatékot értékeli és használja még ma is ősei írását.

Jellemző ez azokra a külföldi régészekre, történészekre, kutatókra is, akik a leletek kényszerítő hatása alatt ugyan elismerik a Kárpát-medence fontosságát, azonban úgy beszélnek a történelmi Magyarország területéről, mintha a trianoni határok már a kőkorban is léteztek volna. Az erdélyi lelet náluk román, a felvidéki szlovák, a délvidéki bulgár vagy szerb. Kivétel ez alól Mario Alinei olasz nyelvész. (2005:447)

Szakács Gáborral tartott előadásaink során és a hozzánk érkezett levelekben sokszor találkozunk azzal a kérdéssel, hogy a magyarok elődeinek írása hol foglal helyet az írás egyetemes történetében.

Az ezzel kapcsolatos hivatalos álláspont nem felel meg a valóságnak, ezt a művelt hallgatóság is tudja. Írásom egyik célja erre a kérdésre választ adni.

Írástörténeti kutatásaim során mind a szakirodalomból, mind a maguk tárgyi valóságában igyekeztem megismerni az írás emlékeket. Ennek eredményeképpen a magyar rovásírás igen korai Kárpát-medencei eredetére és önálló fejlődésére találtam bizonyítékokat, amelyeket eddig négy könyvben közreadtam. Ezeknek alapján helyezem el ősi írásunkat az öt megillető helyre, bolygónk legelső betűírásának helyére.

Ma is itt él az a nemzet, amelynek elődei megalkották ezeket a betűket, több tízezer azoknak a száma, akik ismerik és több ezer azoké a hagyományörzőké, akik a mindennapi életben ma is használják. A tárgyi bizonyítékokon kívül ne becsüljük le a népi emlékezetet, ha úgy tetszik a Jung féle kollektív tudattalant sem, a mai Magyarország egy részében igen erősen gyökerezik a Kárpát-medencei őshonosság és szkíta-hun-avar-magyar folytonosság érzése.

Ennek a ténynek megismerése hozzájárulhat nemzettudatunk erősítéséhez. Ez könyvem másik célja.

Írástörténeti áttekintőm anyagát több, mint 300 írásfajtából válogattam ki. Főként olyanokat választottam bemutatásra, amelyek bolygónk művelődéstörténetében fontosabb szerepet játszottak, vagy amelyek olyan ritkán szerepelnek írástörténeti művekben, mint az afrikai írások.

*A Bonyhai
Rovásemlék
Fényképezte:
Friedrich Klára
(2009)*

*A Bonyhai
Rovásemlék
fényképén
Ráduly János
rajzát
kiegészítette:
Pej Kálmán
mérnök (2009)*

Mi az írás?

A népek hitregéiben az írás úgy szerepel, mint az Istenek ajándéka az embereknek. Gyermekkoromban számomra az írás varázslat volt, a ceruza pedig varázspálca. Felnőttként több mint harminc évig tanítottam latin betűs írást, az utóbbi tizenöt évben pedig rovásírást, kutatva történetüket is. Eközben tiszteletem egyre nőtt az emberiség művelődéstörténetének ezen legfontosabb alkotórésze iránt.

Kéki Béla erdélyi származású könyvtártudós, íráskutató így határozza meg az írás fogalmát:

„Mi az írás? Nyelvileg kifejezett gondolatok, maradandó rögzítésére szolgáló, kisebb-nagyobb emberi közösségektől elfogadott, egyezményes grafikai jelek rendszere...”

Az írás látási ingerek útján felfoghatóvá és bármikor reprodukálhatóvá tette az elröppenő szót, s ezzel egyszeriben kiküszöbölte a gondolkodás útjából a földrajzi távolság okozta akadályokat s lehetővé tette ismereteink, tapasztalataink átörökítését a későbbi nemzedékekre. Tulajdonképpen lebontotta a tér és idő korlátait a tudás széleskörű és gyors terjedésének útjából.”

Vegyük komolyan!

Vegyük komolyan azt az alapszabályt, hogy két betű csak akkor azonos, ha a hangértékük is azonos! Ugyanis a betű valamely hang képe, jele, tehát a hang (fonéma) és betű (graféma) szorosan összetartozik. Például az X jelhez a magyar rovásban B, a türkben D, a latinban KSZ, a germánban G hang tartozik. Tehát nem mondhatjuk azt, hogy az X jel azonos a magyarban, türkben, germánban, latinban.

Azonban a formai, alaki hasonlóságot sem szabad figyelmen kívül hagyni, mert utalhat a betűk eredetére, korai rokonságára. Ilyen alaki hasonlóság van a Kárpát-medencei Tordos-Vinca műveltség, a franciaországi Glozel, valamint a bosnyák Nap piramishoz vezető Ravne alagútban talált jelek között és a magyar rovásírás jelei között. Ezek közül csak a magyar rovásírás hangértékeit ismerjük. Ugyancsak számottevő alaki hasonlóság van a magyar rovásírás betűi és a germán runák között, azonban hangértékeik különböznek. Ezekben az esetekben az alaki hasonlóság olyan arányú, amely kizárja a véletlenszerűséget.

Időrend, sorrend

Az itt következő sorrendben a magyarok elődeinek rovásírását, továbbá a pelazg írást kutatásaim alapján helyeztem el. A pelazg írás helyére az 52. oldalon olvasható ismeretek alapján következtettem. Keletkezését az igen szerény bizonyító anyag ellenére is a föníciai írás elé kell helyoznunk.

Nem helyeztem el az időrendben a könyv végén található Mas d'Azili, Glozeli és Viszokói írásokat, mert a korukra vonatkozó adatok elégtelenek és ellentmondásosak.

Az időrend többi része Kéki Béla Az írás története, valamint Colin Renfrew és Paul Bahn Régészet c. könyvének 380. és 446. oldalán lévő időrend és a szakirodalomban olvasható művek alapján készült.

Az írástörténeti munkák időrendje között eltérések vannak, többnyire a megtalált leletek kora alapján határozzák meg egy-egy nép írásműveltségének kezdetét. Azonban a legkorábbi leletek már rövidebb-hosszabb fejlődés eredményét mutatják, ezért az időpontok hozzávetőlegesek. Erősen megkérdőjelezhető például, hogy az ősi jellegű Húsvét-szigeti írás csak a Krisztus utáni 15. sz.-ban keletkezett.

Krisztus előtt

Kárpát-medencei rovásírás:	Kr. e. 18.000 táján
Mezopotámiai képirás:	Kr. e. 3300
Mezopotámiai ékírás:	Kr. e. 3100
Egyiptomi hieroglifák:	Kr. e. 3000
Kínai írás:	Kr. e. 3000
Indus-völgyi pecsételők:	Kr. e. 2500
Elamita (méd-szkíta) írás:	Kr. e. 2500
Kréta lineáris A:	Kr. e. 1800
Ugariti ékírással betűírás:	Kr. e. 1500
Hettita hieroglifák:	Kr. e. 1450
Lineáris B:	Kr. e. 1450
Pelazg írás	Kr. e. 1400
Föníciai írás:	Kr. e. 1300
Etruszk írás:	Kr. e. 1000
Görög írás:	Kr. e. 900
Arámi írás:	Kr. e. 900
Héber írás:	Kr. e. 900
Indiai írás:	Kr. e. 800
Latin írás:	Kr. e. 600

Nabateus írás:	Kr. e. 500
Kelta írás:	Kr. e. 400
Ibériai írás:	Kr. e. 300
Meroei írás:	Kr. e. 200

Krisztus után

Germán runa:	200
Aztek és maja írás:	250
Arab írás:	700
Türk írás:	700
Ujgur írás:	800
Japán írás:	800
Szláv írás:	900
Húsvét-szigeti írás:	1500
Afrikai írás:	1600
Ausztrál írás:	(?)
Hittérítők írása:	1840

*A Homoródkarácsonyfalvi Rovásemlék
Fényképezte: ifj. Forrai Márton (2009)*

Az írás előzményei

1. Emlékeztetők

Az emlékeztetők közé tartoznak a csomójelek, ezeket az egész világon használták. A kínaiak nádból font zsinagréra csomókat kötöttek és számadatokat rögzítettek vele. Peru őslakói, az inkák egy alapzsinórra csomózott színes mellékfonalak segítségével jegyezték fel adatokat, ezt kipunak (quipu) nevezték. A katolikusok napjainkban is használják a rózsafüzért.

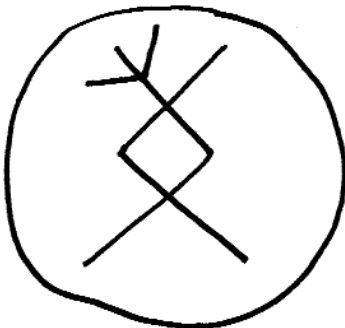
2. Tárgy írás

A tárgy írást az emlékeztetőkhöz hasonlóan a legkorábbi időktől fogva használták közlésre. A tárgy írás egy kedves példájáról ír Doblhofer: A nigériai joruba négereknél a hat kagyló nem csak a hatos számot jelenti, hanem a vonzódást is. Ha egy férfi hat felfűzött kauri kagylót küld egy nőnek, akkor az szerelmi vallomás. Ha a nő nyolc kagylót küld vissza, akkor hasonlóan érez. (1962:20)

Az indiánok is használták a különböző színű kagylókból kivágott korongokat közlésként. Ez az úgynevezett vampumöv.

A szkíták, amikor Dareiosz perzsa király már túl sokat háborgatta őket, egy küldönccel küldtek neki egy madarat, egy egeret, egy békát és öt nyílveessőt. Az ajándék jelentése a következő volt: *„Perzsák! Ha nem repültök fel a magasba, mint a madarak, és nem bújtok a föld alá, mint az egerek, vagy nem rejtőztök el a mocsarakban úgy, mint a békák, akkor sosem fogtok hazatérni, mert ezek a nyilak utolérnek benneteket”* – olvashatjuk Doblhofer-nél. (1962:20)

Az írás előzményeihez tartoznak még a tulajdonjegyek, billogok, mesterjegyek, számrováspálcák, hírnökbetok.

1. ábra:

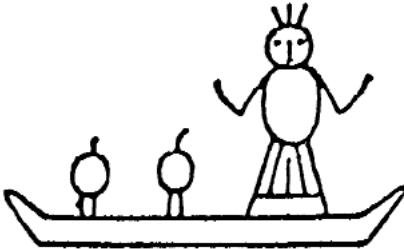
*Hatezer éves összerótt
névjel vagy mesterjegy
cserépedény aljáról,
Tordos környékéről,
Torma Zsófia gyűjtéséből*

Az írások főbb csoportjai

1. Képirás (Piktográfia)

Jól felismerhető ábrázolások, rajzok, amelyek az élőlényeket vagy tárgyakat egyszerűsített formában ábrázolják. Egy-egy szót vagy mondatot jelentenek, nyelvi hovatartozás és hangérték nélkül. Tehát a világ bármelyik részén érthetőek. Legrégebbi emlékei a barlangrajzok, melyeknek első példányai 40.000 évvel ezelőtt készültek. Andrew Robinson grafikus szimbólumoknak, azaz magyarul rajzos jelképeknek nevezi a barlangi művészet ezen emlékein látható jeleket. (2003:53)

A képirást az észak-amerikai indiánok még a 19. sz.-ban is használták, ilyen pl. az 1800 és 1870 között keletkezett, bőlénybőrrre írt Téli Krónika. (Írásukat inkább átmenetnek nevezném a képirástól a fogalomírás felé.)

2. ábra:

Képirás a delavár indiánok törzsi krónikájából.

Értelme: A Hold Asszony megmenti az embereket és felveszi őket csónakjába.

Képirást ma is gyakran használunk, pl. közlekedési táblák, vagy a számítógép képjelei, idegen szóval ikonjai.

2. Fogalomírás (Ideográfia)

A képek itt már elvont fogalmakat is jelölnek, például a Nap képe a hőséget, a láb képe a járást, a krokodil a kapzsiságot, az ajtó és a fül együttes képe pedig a hallgatózást. (Dracsuk, 1983: 16, 17)

A képek tehát fogalomjelekké, ideogrammákká válnak. A jeleknek nincs hangértéke, a szavak értelméhez kapcsolódnak, de már társadalmi közmegegyezéshez kötöttek, alakjuk pedig fokozatosan távolodik az eredeti képtől. A fogalomírást használták többek között a sumerek, egyiptomiak, kínaiak írásuk bizonyos fejlődési fokán.

3. Szóírás (Logográfia)

Amikor egy-egy régi műveltségben a gyakran használt szavakhoz mindig ugyanazok a jelek kapcsolódtak, szóírás alakult ki. A jelek alakja fokozatosan elszakadt az eredeti képtől, viszont önálló hangalakot nyert. A szóírás jeleit vagy jegyeit idegen szóval logogrammának nevezzük.

A szóírást alkalmazták a sumerek és az egyiptomiak is, napjainkban pedig a kínaiak. Jeleik száma minden új fogalommal nő, jelenleg 45.000 körül van.

4. Szótagírás

A szótagírás a szóírásból alakult ki oly módon, hogy a több szótagú szavakat az egy szótagú szavak jeleiből állították össze. Mintha a BORSÓ szót a BOR és a SÓ szó jeleiből alkotnánk meg. Itt már a hangérték nagy szerepet kap, mivel a BOR-nak és a SÓ-nak semmi köze a BORSÓ-hoz, hanem a két eredeti szó jele és hangértéke adja az új szót. Ilyen pl. krétai lineáris B írás és a japán írás. A szótagírásban a jelek száma legalább 50, napjainkban a japánoknál például 2x71, azaz 142.

5. Betűírás (Hangírás, fonográfia)

Az adott nyelv minden hangját külön betű rögzíti. Ez a legfejlettebb, legésszerűbb írásforma, mivel minden hangunkra van egy betű, így bármit, még a legelvontabb fogalmat is könnyedén le tudjuk írni. A jelek száma átlagosan 20 és 40 között van.

Ennek az írásformának legelső képviselője a magyarok elődeinek írása, az ősi magyar rovásírás, bár a hivatalos írástörténet erről nem vesz tudomást.

A képirástól a szótagírásig

Sumer írás

I. E. IV. ÉVEZRED	I. E. III. ÉVEZRED	I. E. II. ÉVEZRED		AMIT A RAJZ JELÖL	JELENTÉSE
		BABILON	ASSZÍRIA		
				J.ÁB	JÁRNI, ÁLLNI, HOZNI
				BAI. KÉZ	BAL.
				CÖVEK	CÖVEK, ÉPÍTENI
				CSILLAG	ÉG ISTEN
				HAL	HAL.

3. ábra: Az ékírás jeleinek fejlődése

Az írás feltalálását a sumereknek tulajdonítják. A sumerek a Kr. e. 4. évezredben a képirásból indultak ki, írásjeleik eleinte tárgyakat ábrázoltak, majd fogalomírássá fejlesztették, pl. a szem és a víz képe jele jelentette a sírást, vagy a szájba rajzolt kenyér az evést.

A legrégebbi sumer képirásos táblát Kis sumer városban találták és Kr. e. 3300-ból származik. Kezdetben függőlegesen írták egymás alá a jeleket, a sorok pedig jobbról-balra követték egymást. Később a tárgyak képét ékjelekkel helyettesítették, ezek kezdetben hasonlítottak az eredeti képre, majd fokozatosan távolodtak tőle.

A legrégebbi ékírásos táblát, Kr. e. 3100-ból a Dzsemdet-Naszr domb alatt találták, amely mintegy 25 km-re fekszik Kis városától északra.

Az agyagtáblák általában 6-8 centiméter szélesek és 10-14 centiméter hosszúak. Többnyire a napon szárították őket, a fontosabbakat azonban kiégették. Ur városában Leonard Woolley régész több mint 20.000 darab ékírásos táblát talált 1922 és 1934 között. Sok ékírásos szöveg maradt meg pecséthengereiken és feliratos emlékköveiken, a sztéléken.

A sumerek írásukat nem fejlesztették betűírássá. Zakar András írta A sumer nyelvről c. füzetében: *„A sumer írás fejlődése tetőpontján tehát az egyes jelek lehetnek: 1. Szójelek 2. Fogalomhatározók 3. Szótagjelek 4. A szójelek fonetikus bővítményei.”* (1975:22)

„A sumerek páratlan érdeme, hogy a képirást a beszélt nyelv szolgálatára alkalmassá tették: a fogalomírást szóírássá alakították át.” (1975:21)

Amikor a sémita akkádok a nem-sémi sumereket Kr. e. 2000 körül leigázták, átvették a legyőzöttek szellemi javait, elsősorban az írást, ezt saját nyelvükhöz igazítva, nagymértékben összezavarták, azaz *„a sumer írás úgy illett az idegen nyelvhez, mint egy rosszul szabott ruha”*, írja Doblhofer. (1962:151) Ugyanis az akkádok nyelve nem ragozó nyelv, mint a sumereké.

Az akkádok gazdag irodalmi anyagot vettek át a művelt sumerektől. Így a világ teremtésének legősibb szövegét, amely hét táblán maradt ránk és a Gilgames eposzt is.

Az 1850-es években Ninive romjai alól feltárták Assurbanipal (Kr. e. 668-626) asszír király 30.000 cseréptáblából álló könyvtárát és a British Múzeumba szállították. 1872-ben az angol George Smith, a British Múzeum munkatársa fejtette meg a Gilgames eposz egy részét, majd 1873-ban a többi részért Ninive romjaihoz utazott s öt napi ásás után a Kujundzsik domb alól előkerítette a hiányzó agyagtáblákat, 384 darabot. Megfejtése bebizonyította, hogy a Bibliában olvasható vízözön történet forrása a Gilgames eposz. *„Angliában a felfedezés nagy izgalmat és elkeseredést váltott ki: ha Smith állítása igaz, akkor a Biblia nem a hit és tudás első forrása, amelynek szerzőit maga az Isten ihlette.”* (Zamarovsky, 1966:250)

A George Smith által megfejtett ékiratokból fény derül a bibliai Noé akkád nevére: Utnapistim.

Vízözöni sumer hősünk igazi nevét hordozó agyagtáblákra Nippurban találtak rá a 19. sz. végén. Ez egy nagyon sérült és hiányos sumer tábla volt. Arno Poebel amerikai sumerológus 1914-ben adta ki fordítását, megtudjuk belőle, hogy a vízözöni bárkaépítő neve Ziuszudra és királyi méltósága volt.

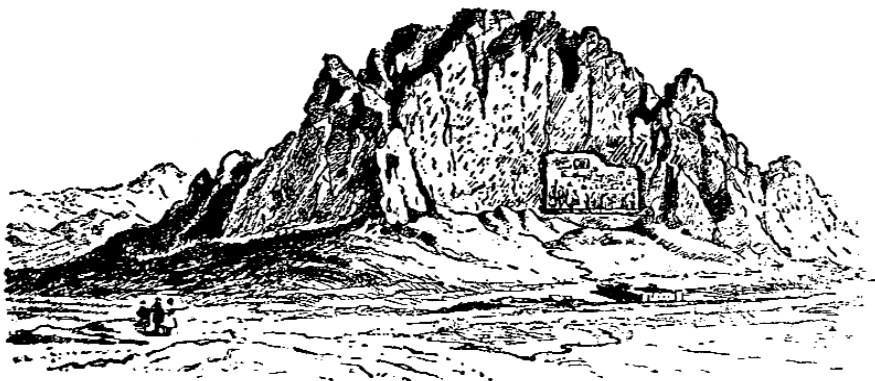
A Biblia más részei is sumer eposzokból származnak, például Ádám és Éva megkísértése, Káin és Ábel története. (Zakar, 1973:47)

Hódoly László már 1884-ben utalt egy Mezopotámiában feltárt, vonalas írást hordozó emlék és a székely rovásírás kapcsolatára. A kapcsolatot Sebestyén Gyula is elismeri, ezt olvashatjuk a Rovás és rovásírás című könyvében: *„A babyloniak ékírását az ókor legrégebb kulturnépe, a mi ural-altáji népcsaládunkhoz tartozó zseniális szumer nép hozta létre.”* (1909:2)

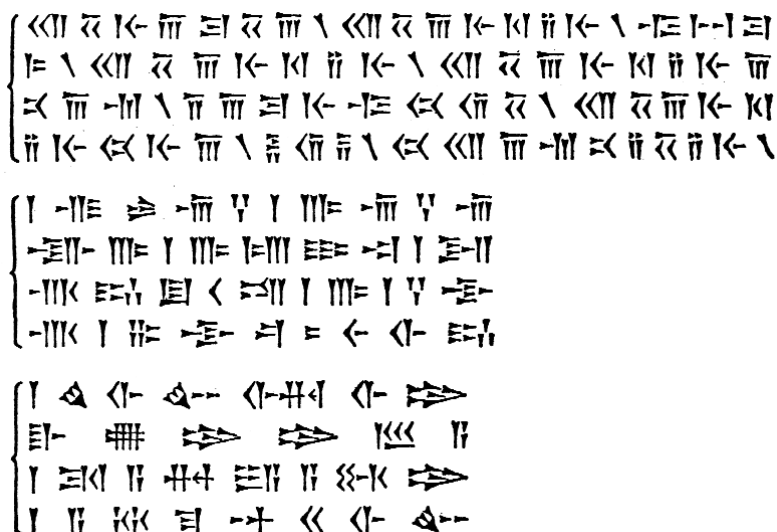
Több kutató pedig meggyőzően bizonyította a sumer és magyar nyelv rokonságát.

Az ékírás megfejtése

Az ékírás megfejtése a perzsa királyok perszepoliszi palotájának három nyelvű feliratait és a behisztuni szikla szintén háromnyelvű feliratának segítségével történt. A Zagrosz hegységben lévő ezer méter magas behisztuni sziklára vésték száz méteres magasságban I. Dariosz perzsa uralkodó (Kr. e. 521-485) óperzsa, elámi (méd-szkitá) és akkád (babiloni) feliratait, annak emlékére, hogy egy év alatt 19 csatát nyert meg. (A szkítákkal szemben azonban alul maradt.) A feliratokat rendkívül nehéz körülmények között Rawlinson angol katonatiszt másolta le egy kurd fiú segítségével. (Lipin-Belov, 1956:48)

4. ábra: A behisztuni szikla

5. ábra: A háromnyelvű perszepoliszi felirat
(felülről: perzsa, elámi, babiloni)

Az akkád-babiloni felirat szójelekkel, az elámi szótagírással, az óperzsa szöveg betűírással íródott. Mindhárom ékírás. Az óperzsa ékírásos betűírás Dareios uralkodása alatt (Kr. e. 521-485) jött létre.

E feliratok megfejtése után ismerte fel Edward Hincks és Henry C. Rawlinson, hogy kellett lennie egy megelőző nyelvnek és írásnak, ezt később Julius Oppert asszirológus nevezte el sumernek, Sarrukin sémita király egy feljegyzése alapján, amelyben mint a sumerek és akkádok királyáról ír magáról. (Érdy, 1974: 47, 63-65, 95)

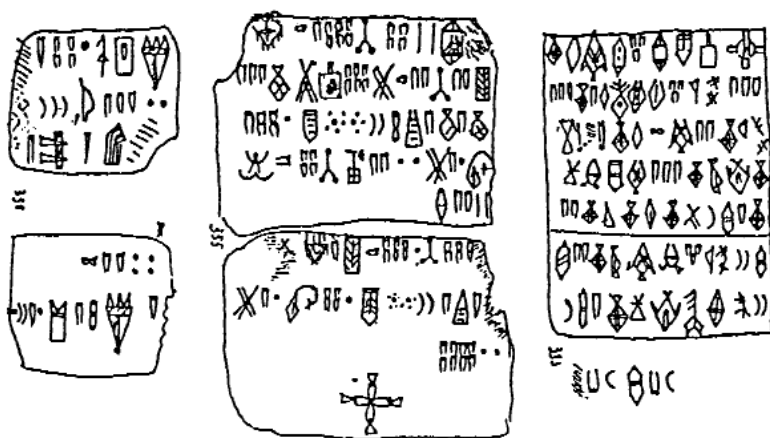
Jel	Hang	Jel	Hang	Jel	Hang	Jel	Hang
	a, ā		g, ga		b, ba		w, elött i, wī
	i, ī		g elött i, gi		f, fa		r, ra
	u, ū		t, ta		n, na		r, elött u, rā
	k, ka		t elött u, tā		n elött u, nā		l, la
	k elött u, kū		d, da		m, ma		s, sa
	g, ga		d elött i, dī		m elött i, mī		z, za
	g, elött u, gū		d elött u, dū		m elött u, mū		š, ša
	h, ha		ṭ, ṭa		y, ya		ṣr, ṣra
	ṣ, ṣa		p, pa		w, wa		h, ha

6. ábra: Az óperzsa ékírásos ábécé

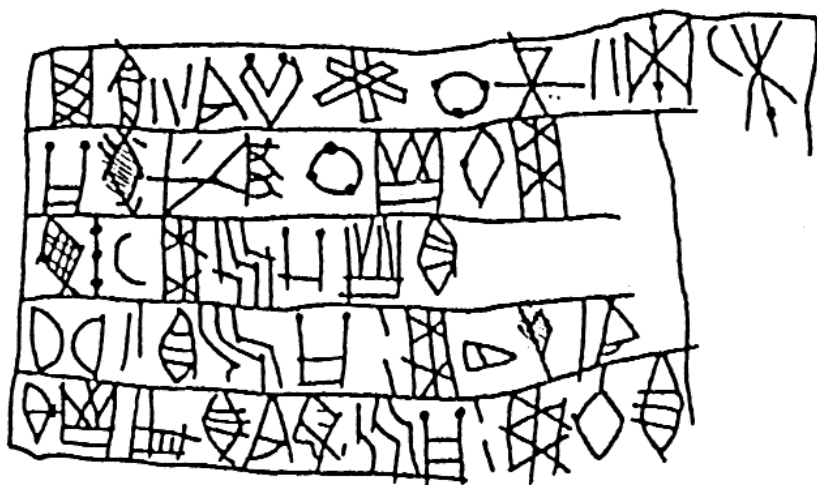
Az ékírás megfejtése nagyrészt a következőknek köszönhető:
 Grotefend, Georg (1775-1853) német gimnáziumi tanár,
 Hincks, Edward (1792-1866) ír lelkész,
 Rawlinson, Henry Creswicke: (1810-1895) angol katonatiszt.

Elamita (méd-szkíta) írás

Elám nagyjából a mai Irán déli területén feküdt, Kr. e. 2500 tájára tehető a virágzása. Fővárosa Suza volt. Az elámi birodalmat a perzsák pusztították el Kr. e. 640-ben. A behisztuni háromnyelvű ékírásos felirat egyik nyelve az elámi. Az elamita írásnak lineáris és ékírásos változata is volt. Edward Hincks író lelkész állapította meg először hasonlóságot a sumer és az elámi, pontosabban a méd írás között, 1857-ben. Számunkra, magyarok számára igen jelentőségteljes, hogy ezt Rawlinson szkíta írásnak nevezte. (Doblhöfer, 1962:119, Érdy, 1974:77-79, 99, 115) (Lásd még 43. oldal)

7. ábra: Óelámi képirás

8. ábra: Óelámi vonalas írás

„A perzsa birodalom különböző helyein talált, ékjelekkel írt feliratok második nyelve egy 111 szótagjelet használó nyelv, melyet Susa környékén is beszéltek és ma neo-elamitának neveznek. Erről a magyarhoz és a törökhöz hasonlóan szintén agglutináló (ragozó) nyelvről az írásmegfejtők úgy vélekednek, hogy a médek beszéltek és a szkíta, turáni népek nyelveivel volt rokon”- írja Érdy Miklós. (1974: 47)

Egyiptomi írás

Az egyiptomiak hieroglif írása szintén képirásból fejlődött fogalomírás. A Kr. e. 3. évezredben jelenik meg, teljesen kialakult formában. Ezeket a szent véseteket többnyire csak emlékműveken, vagy emlékművekben találjuk. A hieroglifák mindig szembenéznek az írásírányal, tehát a jobbra nézőknél jobbról balra írták a jeleket. Leggyakrabban felülről lefelé, oszlopokban haladnak az írásjelek, az oszlopok pedig jobbról-balra. A hieroglifák megfejtése 1822-ben Jean Francois Champollion francia történész és nyelvész nevéhez fűződik, az 1799-ben előkerült Rosette-i kő segítségével, amelyen hieroglif, démotikus és görög írás van. (Rosette, arabul Rashid, alsó-egyiptomi város.)

Hieroglif írás			Hieratikus írás		Démotikus írás
kőbe vésvé		papiruszon			
Kr. e. 2900–2800	Kr. e. 2000–1800	Kr. e. 1500	Kr. e. 1900	Kr. e. 200	Kr. e. 400–100

9. ábra: Az óegyiptomi írás három változata

A mindennapi életben a papi (hieratikus) írást használták, amely a hieroglif jelek egyszerűsített formája. A Kr. e. 7. sz.-ban a papi írás tovább egyszerűsödött, népi (demotikus) írássá, amelyre a nagyszámú összevonás és rövidítés volt jellemző, a képekre már nem emlékeztetett. Kb. ezer jelük volt, amelyből 24 nem csak fogalmak, hanem egy-egy mássalhangzó jelölésére is szolgált, azaz 24 betűből állt az egyiptomi ábécé. (Doblhofer, 1962:84) Tehát már megjelent a betűírás is, a magánhangzókat azonban nem jelölték.

Az egyiptomi írás belső szerkezete: Képpel, összetett képpel, szójel, szótagjel (kétfássalhangzós hangjel), egymássalhangzós hangjel, hangérték nélküli meghatározójel (azaz determinatívum, amely a kizárólag mássalhangzóból álló írás értelmezését könnyíti meg.) (Doblhofer, 1962:81-84)

10. ábra: Kétfássalhangzós hangjelek

A	A	I	U, W	B	P
F	M	N	R	H	H
KH	KH, CH	S, Z	S	SH	K
K	G	T	TJ	D	DJ
Y	Y	U, W	M	N	L

11. ábra:
Egyiptomi
betűsor

A papirusz a nílusi nád rostjaiból készült.

Némäti Kálmán könyvtörör fölfedezte, hogy a Szfinx hieroglif neve HUN és ezt 1912-ben megjelent tanulmányában bizonyította.

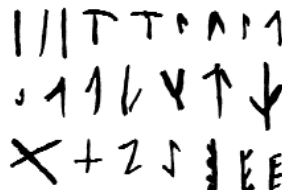
Forrai Sándor szerint az egyiptomi írás kétmássalhangzós csoportjeleiből származnak ősi magyar rovásírásunk úgynevezett bogárjelei. (1994:99)

Galántai Tibor nyelvész és keletkutató szerint a magyar rovásírás hasonlít legjobban az egyiptomi írásra, ezt többek között egy összehasonlító táblázattal is bizonyította. (Forrai, 1994:63)

Kínai írás

A ma Kínának nevezett területen, a Sárga folyó középső folyása mentén a Yangshao műveltségéből, a Kr. e. 4-5. évezredből vonalas írásjelek származnak, amelyek agyagedényekbe karcolva maradtak fenn. (Dr. Bárdi László szíves közlése alapján.)

12. ábra:
A Yangshao műveltség
jelei cserépedényeken

A hivatalos írástörténet szerint a kínaiak első írásemlékei a Kr. előtti 3. évezredből marha és szarvascsontokon, úgynevezett jóscsontokon és teknősök páncélján maradtak fenn. Teknősök páncéljára vésték például az államrenddel kapcsolatos eseményeket. Írásuk eredetileg képirás volt, amely az idők folyamán bonyolult, sok vonásból álló fogalomírassá és szóírassá alakult.

13. ábra:

A kínai írás fejlődésének bemutatása
"A népek sokasága letette fegyverét"
mondattal.

a: jóscsonton,

b: a Sang dinasztia nagypecsétjén,

c: a Cs'in dinasztia kispecsétje,

d: vallási irat a Han dinasztia korából

Bambuszrudakra is írtak felülről lefelé. Kr. e. 120 táján pedig pamutrongyokból készítettek papírt.

A kínaiak 868-ban már fából faragott jelekkel nyomtattak, később égetett agyagból is készítettek betűket. „A szójeleket fadúcokra rajzolták, majd körülvésték, festékezték, végül selyemre vagy papírra átdörzsölve készítették a levonatokat” - írja Kéki Béla. Ezt táblanyomásnak nevezik. A kínai nyelv egyszótagú szavakból áll, nem ismeri a ragozást. Szavaiknak a kiejtés, hanglejtés alapján több jelentése lehet. Körülbelül 45.000 jelük van, minden szónak megvan a maga jele, ezért szójeles írásnak is nevezik. A jeleket régen jobbról balra haladó függőleges oszlopokban írták, a könyv legelső szava a jobb felső, legutolsó a bal alsó volt. A mindennapi élethez három-négyezer jel ismerete szükséges. A 19. sz. vége óta dolgoznak írásuk egyszerűsítésén. Napjainkban a nyomtatott kiadványokban már vízszintesen, balról jobbra halad a szöveg.

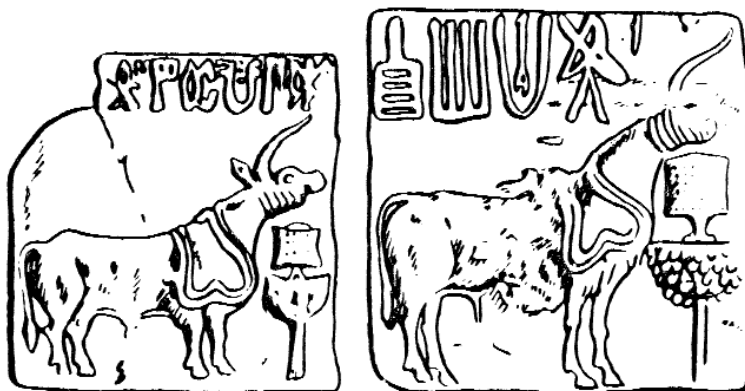
CCC Class A notice - China

此为A级产品，在生活环境中，该产品可能会造成无线电干扰。
在这种情况下，可能需要用户对其干扰采取切实可行的措施。

14. ábra: Kínai írás egy Samsung televízió füzetéből, 2009-ben

Indus-völgyi pecsételők

A Kr. e. 3. évezredből mintegy 2500 elefántcsontból vagy rézből és égetett agyagból készült szögletes táblácska került elő, többségük a mai Pakisztán és Észak-nyugat India területén egykor virágzó Mohenjo Daro és Harappa települések romjai alól. Kb. 250 írásjegy látható rajtuk. Ezt protoindiai írásnak is nevezik, az őslakókat pedig protodravidáknak, akiket az árjak szorítottak ki élőhelyükről.

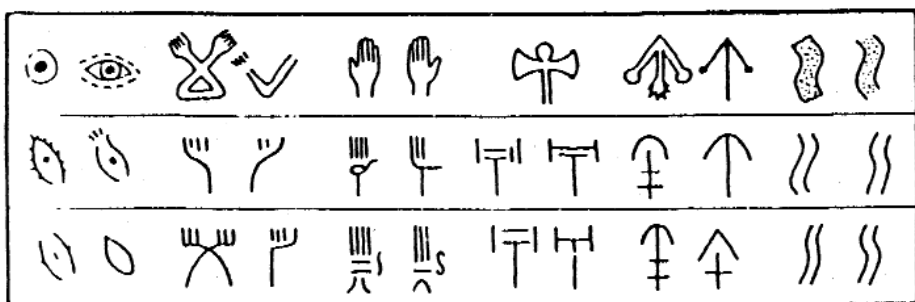
15. ábra: Indus völgyi pecsétek

1932-ben Hevesy Vilmos magyar tudós az Indus völgyében folytatótt ásatásokat és felfigyelt az itt talált pecsétek jeleinek Húsvét-szigeti írással való formai azonosságára, ezt számos jel esetében bizonyította is. (Doblhofer, 1962:334, Fehérné Walter Anna, 1975, I. kötet: 92, Dracsuk, 1983:47)

Az Indus-völgyi pecsételők megfejtése még bizonytalan.

Krétai írás

Kréta a Kr. e. 2. évezredben a Földközi tenger kereskedelmi központjává vált. Háromféle írást találtak a kutatók. Egy hieroglif írást, amelyet a feltáró régész, Arthur Evans, minószi hieroglifnek nevezett el, ez gyakran pecséteken maradt fenn.

16. ábra: Krétai írások: első sor: hieroglifák, második sor: régebbi lineáris, harmadik sor: újabb lineáris írás

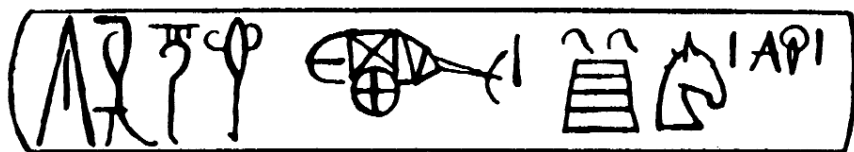

17. ábra: Pecsét krétai képirással

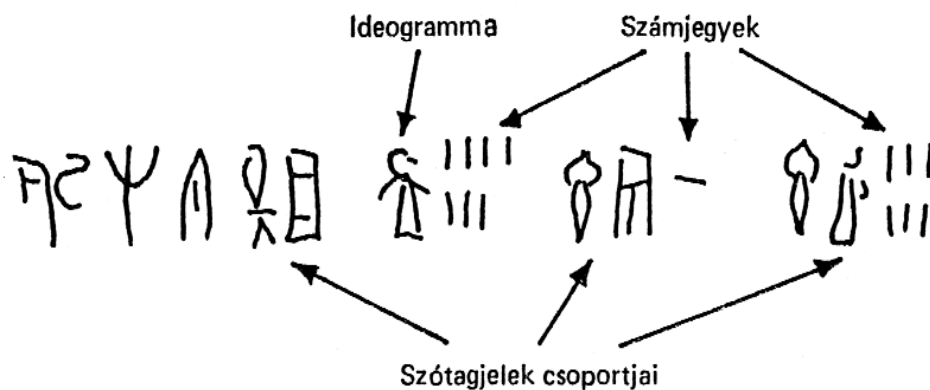
Ennek az idők folyamán vonalas írássá egyszerűsödött két változata a lineáris A (Kr. e. 18. sz.) és a belőle fejlődött lineáris B írás (Kr. e. 15. sz.) A lineáris A táblákból kb. 400 darab, a lineáris B-ből több ezer maradt fenn. Ez utóbbinak 135 jele van, ami szótagírásra utal. Alice J.Kober amerikai matematikus 1943 és 1950 között foglalkozott a krétai lineáris B táblák megfejtésével, végül Michael Ventris angol építésznek sikerült 88 jelet megfejtenie, eredményét 1953-ban tette közzé. A táblák főként gazdasági feljegyzéseket tartalmaznak és görög nyelven íródtak. A lineáris A táblák jeleinek hangértékét is megállapították, de megérteni nem tudják, mert nem görögül, hanem ismeretlen nyelven íródott.

18. ábra:
Tábla
lineáris A
írással

19. ábra: Tábla lineáris B írással

20. ábra: A lineáris B írás elemeit bemutató pylosi tábla

Hettita írás

A hettiták a Kr. e. 2. évezredben alapítottak birodalmat Kis-ázsiaiában, Anatóliában. Használták a hieroglif írást és az ékírást is. Fővárosuk, az egykori Hattusas (Bogazköy) romjai alól kerültek elő ezek emlékei. A hettita hieroglifák az egyiptomiakhoz hasonlóan sziklába vésett feliratokon, pecséteken, tehát nem a hétköznapi életben jelennek meg. Több kutató előzetes tanulmányai alapján két-nyelvű, hettita és föníciai jeleket hordozó kőlap segítségével fejtette meg őket Helmuth Bossert német egyetemi tanár 1947-ben. A fogalomjeleken kívül 50-60 szótagjelet is sikerült azonosítani. (Dobhofer, 1962:192, 204)

Állami levéltáruk tízezer körüli agyagtábláján ékírásos akkád nyelvű írást is találtak.

A hettita iskolások „füzete” egy összehajtható deszkalap volt, amelyre mésszel átítatott vásznat feszítettek és tusba mártott ecsettel írtak rá.

ᱵᱚᱠᱟ	<i>ország</i>	ᱤᱵᱟ	<i>anya</i>	ᱥᱚᱱᱚ	<i>sereg</i>
ᱪᱟᱞᱟᱹ	<i>felállítani</i>	ᱵᱚᱞᱚ	<i>név</i>	ᱵᱚᱱᱚ	<i>paizs</i>
ᱢᱟᱞᱟ	<i>jóllét</i>	ᱵᱚᱱᱚ	<i>láb</i>	ᱵᱚᱱᱚ	<i>nyugat</i>
ᱵᱚᱱᱚ	<i>férfi</i>	ᱵᱚᱱᱚ	<i>nap</i>	ᱵᱚᱱᱚ	<i>kelet</i>
ᱵᱚ	<i>nő</i>	ᱵᱚᱱᱚ	<i>tábor</i>		

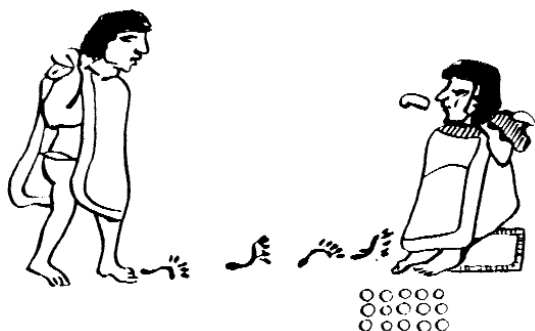
21. ábra: Hettita hieroglif szavak

22. ábra:
A Tarkumuwa
pecsét hieroglif
írással és
ékirással

Azték és maja írás

Írásuk létrejöttét a Kr. u. 3. sz.-ba helyezik az írástörténészek. Írásemlékeiket és őket magukat is szinte teljesen kiirtották a 16. sz.-ban a spanyol hódítók. Kéki Bélát idézem: „Hasonló sorsra jutottak az azték és maja képirás színes ábráival telefestett könyvek is. Diego De Landa, Yucatán első püspöke az egész félszigetről összeszedette és nagy ceremóniával máglyatűzre dobatta a maja kódexeket. Kevés mű élte túl ezt a helyrehozhatatlan kárt okozó esztelen könyvégetést.” (2002:44)

23. ábra:
Azték képirás:
A gyermek
tanulni megy
a paphoz

24. ábra:
Maja szójelek:
Hónapok nevei

A négy megmaradt maja kódex közül az egyik Drezdában van és csillagászati ismereteket tartalmaz.

A képírási kódexeket ritkán szarvasbőrre, gyakrabban fügefaháncsára festették. Papírt is készítettek az agávélleveleiből. A könyveket leporello szerűen összehajtogatták és fatáblák közé szorították. Az aztékok először fekete színnel meghúzták az ember, állat vagy tárgy körvonalait, majd kiszínezték. A maja képírás jegyei stíli-
záltabbak az aztéknál.

Japán írás

A japánok a 4. sz.-ban a kínai szóírás jeleit vették át, ez azonban nem volt megfelelő, mert a japán ragozó nyelv (agglutináló).

25. ábra:
A japán
szótagírás
jelei
(részlet)

HIRAGANA					KATAKANA				
a	i	u	e	o	a	i	u	e	o
あ	い	う	え	お	ア	イ	ウ	エ	オ
ka	ki	ku	ke	ko	ka	ki	ku	ke	ko
か	き	く	け	こ	カ	キ	ク	ケ	コ
sa	si	su	se	so	sa	si	su	se	so
さ	し	す	せ	そ	サ	シ	ス	セ	ソ
ta	ti	tu	te	to	ta	ti	tu	te	to
た	ち	つ	て	と	タ	チ	ツ	テ	ト
na	ni	nu	ne	no	na	ni	nu	ne	no
な	に	ぬ	ね	の	ナ	ニ	ヌ	ネ	ノ
ha	hi	fu	he	ho	ha	hi	fu	he	ho
は	ひ	ふ	へ	ほ	ハ	ヒ	フ	ヘ	ホ
ma	mi	mu	me	mo	ma	mi	mu	me	mo
ま	み	む	め	も	マ	ミ	ム	メ	モ
ja		ju		jo	ja		ju		jo
や		ゆ		よ	ヤ		ユ		ヨ
ra	ri	ru	re	ro	ra	ri	ru	re	ro
ら	り	る	れ	ろ	ラ	リ	ル	レ	ロ
wa			o	N	wa			o	N
わ			を	ん	ワ			ヲ	ン
ga	gi	gu	ge	go	ga	gi	gu	ge	go
が	ぎ	ぐ	げ	ご	ガ	ギ	グ	ゲ	ゴ
dza	dzsi	dzu	dze	dzo	dza	dzsi	dzu	dze	dzo
ざ	じ	ず	ぜ	ぞ	ザ	ジ	ズ	ゼ	ゾ
da	dzsi	dzu	de	do	da	dzsi	dzu	de	do
だ	ぢ	づ	で	ど	ダ	ヂ	ヅ	デ	ド

A 8.-9. sz.-ban a kínai szójelekből kialakították a 71 jeles hiragana szótagírást, majd a 11. sz.-ban a szintén 71 jeles katakana szótagírást. A gyerekek az első osztályban a hiraganát, a második osztályban a katakanát tanulják meg, a továbbiakban pedig a fogalomírás jeleit. Öt magánhangzójuk van: A, I, U, E, O.

Négyezer fogalomjelet is használnak, egy felsőfokú végzettségű embernek ennyire van szüksége.

Az Imaoka Juichiro japán professzor által szerkesztett és Tokióban 1973-ban kiadott Magyar-Japán nagyszótárba Forrai Sándor kezdeményezésére a 15. oldalra belekerült a magyar Himnusz rovásírással. (Friedrich - Szakács, 2003:217)

Húsvét-szigeti írás

26. ábra:
Az Indus-völgyi
és a Húsvét-szi-
geti írásjelek
(I, III, V, VII:
Indus -völgyi,
II, IV, VI, VIII:
Húsvét- szigeti)

A Húsvét-szigeti, más nevén „rongo-rongo” írás fatábláit a bennszülöttek részéről szent tisztelet övezte. Colin Renfrew egy néprajzkutató alapján írja, hogy a táblák a regösök emlékeztetői lehettek, akik ezeknek segítségével adták elő történeteiket és a jelképek szavakat, mondatokat, sőt egész verseket is jelenthettek. (Renfrew, 2005:197) Az Indus-völgyi pecsételőkről szóló részben írtam, hogy Hevesy Vilmos magyar kutató megállapította rokonságukat a Húsvét-szigeti írással. (Doblhofer, 1962:334, Fehérné Walter Anna, 1975, I. kötet: 92, Dracsuk, 1983:47)

27. ábra: Írásos tábla a Húsvét- szigetről

Az írásos fatáblákat francia és belga szerzetesek pusztították el. Viktor Dracsuk írja egy 1864-ben a szigetre érkezett hittérítő „áldásos” tevékenységéről: *„Megkeresztelte a bennszülötteket és tűzre vetett mindent, ami a pogány hitvilághoz fűzte őket. Majdnem minden fatábla megsemmisült. A kultúrát hatalmas veszteség érte.”* (Dracsuk, 1983:43)

Afrikai írás

Az afrikai írásokról kevés forrás áll rendelkezésünkre, néhányukról Johannes Friedrich könyvéből tájékozódhatunk.

1949-ben F. E. Forbes amerikai mérnök Liberában a Vai négerek törzse által használt szótagírás jellegű írásmódról adott hírt. A további kutatók kiderítették, hogy ez az írás mindössze kétszáz éves és a Nílus forrásvidékéről származik és eredetileg fogalom és szóírás volt. (1996:166)

Sierra Leonében a mendék törzsénél egy 190 szótagból álló írás létezik, hozzávetőlegesen 1930 óta, a szótagok magánhangzókat is tartalmaznak. (1966:167)

3 𐀀 𐀁 𐀂 𐀃 𐀄 𐀅 𐀆 𐀇 𐀈 𐀉 𐀊 𐀋 𐀌 𐀍 𐀎 𐀏 𐀐
 i puə 𐀑 le wa nga la a m 𐀒 𐀓 𐀔 𐀕 𐀖 𐀗 𐀘 𐀙 𐀚 𐀛 𐀜
 ceci est le livre chose mariage nouveau que moi Pamam
 𐀝 𐀞 𐀟 𐀠 𐀡 𐀢 𐀣 𐀤 𐀥 𐀦 𐀧 𐀨 𐀩 𐀪 𐀫 𐀬 𐀭 𐀮 𐀯 𐀰
 m fu 𐀱 n 𐀲 (le signe 𐀳 𐀴 𐀵 𐀶 𐀷 𐀸 𐀹 𐀺 𐀻 𐀼 𐀽 𐀾 𐀿 𐁀
 roi 𐁁 𐁂 𐁃 𐁄 𐁅 𐁆 𐁇 𐁈 𐁉 𐁊 𐁋 𐁌 𐁍 𐁎 𐁏 𐁐 𐁑 𐁒 𐁓 𐁔 𐁕
 fu 𐁖 𐁗 𐁘 𐁙 puə a puə 𐁚 n m fu 𐁛 n 𐁜 𐁝 𐁞 𐁟 𐁠 𐁡 𐁢 𐁣 𐁤 𐁥 𐁦 𐁧 𐁨 𐁩 𐁪 𐁫 𐁬 𐁭 𐁮 𐁯 𐁰
 fumben 𐁱 𐁲 𐁳 𐁴 et 𐁵 𐁶 𐁷 𐁸 𐁹 𐁺 𐁻 𐁼 𐁽 𐁾 𐁿 𐂀 𐂁 𐂂 𐂃 𐂄 𐂅 𐂆 𐂇 𐂈 𐂉 𐂊 𐂋 𐂌 𐂍 𐂎 𐂏 𐂐 𐂑 𐂒 𐂓 𐂔 𐂕 𐂖 𐂗 𐂘 𐂙 𐂚 𐂛 𐂜 𐂝 𐂞 𐂟 𐂠 𐂡 𐂢 𐂣 𐂤 𐂥 𐂦 𐂧 𐂨 𐂩 𐂪 𐂫 𐂬 𐂭 𐂮 𐂯 𐂰 𐂱 𐂲 𐂳 𐂴 𐂵 𐂶 𐂷 𐂸 𐂹 𐂺 𐂻 𐂼 𐂽 𐂾 𐂿 𐃀 𐃁 𐃂 𐃃 𐃄 𐃅 𐃆 𐃇 𐃈 𐃉 𐃊 𐃋 𐃌 𐃍 𐃎 𐃏 𐃐 𐃑 𐃒 𐃓 𐃔 𐃕 𐃖 𐃗 𐃘 𐃙 𐃚 𐃛 𐃜 𐃝 𐃞 𐃟 𐃠 𐃡 𐃢 𐃣 𐃤 𐃥 𐃦 𐃧 𐃨 𐃩 𐃪 𐃫 𐃬 𐃭 𐃮 𐃯 𐃰 𐃱 𐃲 𐃳 𐃴 𐃵 𐃶 𐃷 𐃸 𐃹 𐃺 𐃻 𐃼 𐃽 𐃾 𐃿 𐄀 𐄁 𐄂 𐄃 𐄄 𐄅 𐄆 𐄇 𐄈 𐄉 𐄊 𐄋 𐄌 𐄍 𐄎 𐄏 𐄐 𐄑 𐄒 𐄓 𐄔 𐄕 𐄖 𐄗 𐄘 𐄙 𐄚 𐄛 𐄜 𐄝 𐄞 𐄟 𐄠 𐄡 𐄢 𐄣 𐄤 𐄥 𐄦 𐄧 𐄨 𐄩 𐄪 𐄫 𐄬 𐄭 𐄮 𐄯 𐄰 𐄱 𐄲 𐄳 𐄴 𐄵 𐄶 𐄷 𐄸 𐄹 𐄺 𐄻 𐄼 𐄽 𐄾 𐄿 𐅀 𐅁 𐅂 𐅃 𐅄 𐅅 𐅆 𐅇 𐅈 𐅉 𐅊 𐅋 𐅌 𐅍 𐅎 𐅏 𐅐 𐅑 𐅒 𐅓 𐅔 𐅕 𐅖 𐅗 𐅘 𐅙 𐅚 𐅛 𐅜 𐅝 𐅞 𐅟 𐅠 𐅡 𐅢 𐅣 𐅤 𐅥 𐅦 𐅧 𐅨 𐅩 𐅪 𐅫 𐅬 𐅭 𐅮 𐅯 𐅰 𐅱 𐅲 𐅳 𐅴 𐅵 𐅶 𐅷 𐅸 𐅹 𐅺 𐅻 𐅼 𐅽 𐅾 𐅿 𐆀 𐆁 𐆂 𐆃 𐆄 𐆅 𐆆 𐆇 𐆈 𐆉 𐆊 𐆋 𐆌 𐆍 𐆎 𐆏 𐆐 𐆑 𐆒 𐆓 𐆔 𐆕 𐆖 𐆗 𐆘 𐆙 𐆚 𐆛 𐆜 𐆝 𐆞 𐆟 𐆠 𐆡 𐆢 𐆣 𐆤 𐆥 𐆦 𐆧 𐆨 𐆩 𐆪 𐆫 𐆬 𐆭 𐆮 𐆯 𐆰 𐆱 𐆲 𐆳 𐆴 𐆵 𐆶 𐆷 𐆸 𐆹 𐆺 𐆻 𐆼 𐆽 𐆾 𐆿 𐇀 𐇁 𐇂 𐇃 𐇄 𐇅 𐇆 𐇇 𐇈 𐇉 𐇊 𐇋 𐇌 𐇍 𐇎 𐇏 𐇐 𐇑 𐇒 𐇓 𐇔 𐇕 𐇖 𐇗 𐇘 𐇙 𐇚 𐇛 𐇜 𐇝 𐇞 𐇟 𐇠 𐇡 𐇢 𐇣 𐇤 𐇥 𐇦 𐇧 𐇨 𐇩 𐇪 𐇫 𐇬 𐇭 𐇮 𐇯 𐇰 𐇱 𐇲 𐇳 𐇴 𐇵 𐇶 𐇷 𐇸 𐇹 𐇺 𐇻 𐇼 𐇽 𐇾 𐇿 𐈀 𐈁 𐈂 𐈃 𐈄 𐈅 𐈆 𐈇 𐈈 𐈉 𐈊 𐈋 𐈌 𐈍 𐈎 𐈏 𐈐 𐈑 𐈒 𐈓 𐈔 𐈕 𐈖 𐈗 𐈘 𐈙 𐈚 𐈛 𐈜 𐈝 𐈞 𐈟 𐈠 𐈡 𐈢 𐈣 𐈤 𐈥 𐈦 𐈧 𐈨 𐈩 𐈪 𐈫 𐈬 𐈭 𐈮 𐈯 𐈰 𐈱 𐈲 𐈳 𐈴 𐈵 𐈶 𐈷 𐈸 𐈹 𐈺 𐈻 𐈼 𐈽 𐈾 𐈿 𐉀 𐉁 𐉂 𐉃 𐉄 𐉅 𐉆 𐉇 𐉈 𐉉 𐉊 𐉋 𐉌 𐉍 𐉎 𐉏 𐉐 𐉑 𐉒 𐉓 𐉔 𐉕 𐉖 𐉗 𐉘 𐉙 𐉚 𐉛 𐉜 𐉝 𐉞 𐉟 𐉠 𐉡 𐉢 𐉣 𐉤 𐉥 𐉦 𐉧 𐉨 𐉩 𐉪 𐉫 𐉬 𐉭 𐉮 𐉯 𐉰 𐉱 𐉲 𐉳 𐉴 𐉵 𐉶 𐉷 𐉸 𐉹 𐉺 𐉻 𐉼 𐉽 𐉾 𐉿 𐊀 𐊁 𐊂 𐊃 𐊄 𐊅 𐊆 𐊇 𐊈 𐊉 𐊊 𐊋 𐊌 𐊍 𐊎 𐊏 𐊐 𐊑 𐊒 𐊓 𐊔 𐊕 𐊖 𐊗 𐊘 𐊙 𐊚 𐊛 𐊜 𐊝 𐊞 𐊟 𐊠 𐊡 𐊢 𐊣 𐊤 𐊥 𐊦 𐊧 𐊨 𐊩 𐊪 𐊫 𐊬 𐊭 𐊮 𐊯 𐊰 𐊱 𐊲 𐊳 𐊴 𐊵 𐊶 𐊷 𐊸 𐊹 𐊺 𐊻 𐊼 𐊽 𐊾 𐊿 𐋀 𐋁 𐋂 𐋃 𐋄 𐋅 𐋆 𐋇 𐋈 𐋉 𐋊 𐋋 𐋌 𐋍 𐋎 𐋏 𐋐 𐋑 𐋒 𐋓 𐋔 𐋕 𐋖 𐋗 𐋘 𐋙 𐋚 𐋛 𐋜 𐋝 𐋞 𐋟 𐋠 𐋡 𐋢 𐋣 𐋤 𐋥 𐋦 𐋧 𐋨 𐋩 𐋪 𐋫 𐋬 𐋭 𐋮 𐋯 𐋰 𐋱 𐋲 𐋳 𐋴 𐋵 𐋶 𐋷 𐋸 𐋹 𐋺 𐋻 𐋼 𐋽 𐋾 𐋿 𐌀 𐌁 𐌂 𐌃 𐌄 𐌅 𐌆 𐌇 𐌈 𐌉 𐌊 𐌋 𐌌 𐌍 𐌎 𐌏 𐌐 𐌑 𐌒 𐌓 𐌔 𐌕 𐌖 𐌗 𐌘 𐌙 𐌚 𐌛 𐌜 𐌝 𐌞 𐌟 𐌠 𐌡 𐌢 𐌣 𐌤 𐌥 𐌦 𐌧 𐌨 𐌩 𐌪 𐌫 𐌬 𐌭 𐌮 𐌯 𐌰 𐌱 𐌲 𐌳 𐌴 𐌵 𐌶 𐌷 𐌸 𐌹 𐌺 𐌻 𐌼 𐌽 𐌾 𐌿 𐍀 𐍁 𐍂 𐍃 𐍄 𐍅 𐍆 𐍇 𐍈 𐍉 𐍊 𐍋 𐍌 𐍍 𐍎 𐍏 𐍐 𐍑 𐍒 𐍓 𐍔 𐍕 𐍖 𐍗 𐍘 𐍙 𐍚 𐍛 𐍜 𐍝 𐍞 𐍟 𐍠 𐍡 𐍢 𐍣 𐍤 𐍥 𐍦 𐍧 𐍨 𐍩 𐍪 𐍫 𐍬 𐍭 𐍮 𐍯 𐍰 𐍱 𐍲 𐍳 𐍴 𐍵 𐍶 𐍷 𐍸 𐍹 𐍺 𐍻 𐍼 𐍽 𐍾 𐍿 𐎀 𐎁 𐎂 𐎃 𐎄 𐎅 𐎆 𐎇 𐎈 𐎉 𐎊 𐎋 𐎌 𐎍 𐎎 𐎏 𐎐 𐎑 𐎒 𐎓 𐎔 𐎕 𐎖 𐎗 𐎘 𐎙 𐎚 𐎛 𐎜 𐎝 𐎞 𐎟 𐎠 𐎡 𐎢 𐎣 𐎤 𐎥 𐎦 𐎧 𐎨 𐎩 𐎪 𐎫 𐎬 𐎭 𐎮 𐎯 𐎰 𐎱 𐎲 𐎳 𐎴 𐎵 𐎶 𐎷 𐎸 𐎹 𐎺 𐎻 𐎼 𐎽 𐎾 𐎿 𐏀 𐏁 𐏂 𐏃 𐏄 𐏅 𐏆 𐏇 𐏈 𐏉 𐏊 𐏋 𐏌 𐏍 𐏎 𐏏 𐏐 𐏑 𐏒 𐏓 𐏔 𐏕 𐏖 𐏗 𐏘 𐏙 𐏚 𐏛 𐏜 𐏝 𐏞 𐏟 𐏠 𐏡 𐏢 𐏣 𐏤 𐏥 𐏦 𐏧 𐏨 𐏩 𐏪 𐏫 𐏬 𐏭 𐏮 𐏯 𐏰 𐏱 𐏲 𐏳 𐏴 𐏵 𐏶 𐏷 𐏸 𐏹 𐏺 𐏻 𐏼 𐏽 𐏾 𐏿 𐐀 𐐁 𐐂 𐐃 𐐄 𐐅 𐐆 𐐇 𐐈 𐐉 𐐊 𐐋 𐐌 𐐍 𐐎 𐐏 𐐐 𐐑 𐐒 𐐓 𐐔 𐐕 𐐖 𐐗 𐐘 𐐙 𐐚 𐐛 𐐜 𐐝 𐐞 𐐟 𐐠 𐐡 𐐢 𐐣 𐐤 𐐥 𐐦 𐐧 𐐨 𐐩 𐐪 𐐫 𐐬 𐐭 𐐮 𐐯 𐐰 𐐱 𐐲 𐐳 𐐴 𐐵 𐐶 𐐷 𐐸 𐐹 𐐺 𐐻 𐐼 𐐽 𐐾 𐐿 𐑀 𐑁 𐑂 𐑃 𐑄 𐑅 𐑆 𐑇 𐑈 𐑉 𐑊 𐑋 𐑌 𐑍 𐑎 𐑏 𐑐 𐑑 𐑒 𐑓 𐑔 𐑕 𐑖 𐑗 𐑘 𐑙 𐑚 𐑛 𐑜 𐑝 𐑞 𐑟 𐑠 𐑡 𐑢 𐑣 𐑤 𐑥 𐑦 𐑧 𐑨 𐑩 𐑪 𐑫 𐑬 𐑭 𐑮 𐑯 𐑰 𐑱 𐑲 𐑳 𐑴 𐑵 𐑶 𐑷 𐑸 𐑹 𐑺 𐑻 𐑼 𐑽 𐑾 𐑿 𐒀 𐒁 𐒂 𐒃 𐒄 𐒅 𐒆 𐒇 𐒈 𐒉 𐒊 𐒋 𐒌 𐒍 𐒎 𐒏 𐒐 𐒑 𐒒 𐒓 𐒔 𐒕 𐒖 𐒗 𐒘 𐒙 𐒚 𐒛 𐒜 𐒝 𐒞 𐒟 𐒠 𐒡 𐒢 𐒣 𐒤 𐒥 𐒦 𐒧 𐒨 𐒩 𐒪 𐒫 𐒬 𐒭 𐒮 𐒯 𐒰 𐒱 𐒲 𐒳 𐒴 𐒵 𐒶 𐒷 𐒸 𐒹 𐒺 𐒻 𐒼 𐒽 𐒾 𐒿 𐓀 𐓁 𐓂 𐓃 𐓄 𐓅 𐓆 𐓇 𐓈 𐓉 𐓊 𐓋 𐓌 𐓍 𐓎 𐓏 𐓐 𐓑 𐓒 𐓓 𐓔 𐓕 𐓖 𐓗 𐓘 𐓙 𐓚 𐓛 𐓜 𐓝 𐓞 𐓟 𐓠 𐓡 𐓢 𐓣 𐓤 𐓥 𐓦 𐓧 𐓨 𐓩 𐓪 𐓫 𐓬 𐓭 𐓮 𐓯 𐓰 𐓱 𐓲 𐓳 𐓴 𐓵 𐓶 𐓷 𐓸 𐓹 𐓺 𐓻 𐓼 𐓽 𐓾 𐓿 𐔀 𐔁 𐔂 𐔃 𐔄 𐔅 𐔆 𐔇 𐔈 𐔉 𐔊 𐔋 𐔌 𐔍 𐔎 𐔏 𐔐 𐔑 𐔒 𐔓 𐔔 𐔕 𐔖 𐔗 𐔘 𐔙 𐔚 𐔛 𐔜 𐔝 𐔞 𐔟 𐔠 𐔡 𐔢 𐔣 𐔤 𐔥 𐔦 𐔧 𐔨 𐔩 𐔪 𐔫 𐔬 𐔭 𐔮 𐔯 𐔰 𐔱 𐔲 𐔳 𐔴 𐔵 𐔶 𐔷 𐔸 𐔹 𐔺 𐔻 𐔼 𐔽 𐔾 𐔿 𐕀 𐕁 𐕂 𐕃 𐕄 𐕅 𐕆 𐕇 𐕈 𐕉 𐕊 𐕋 𐕌 𐕍 𐕎 𐕏 𐕐 𐕑 𐕒 𐕓 𐕔 𐕕 𐕖 𐕗 𐕘 𐕙 𐕚 𐕛 𐕜 𐕝 𐕞 𐕟 𐕠 𐕡 𐕢 𐕣 𐕤 𐕥 𐕦 𐕧 𐕨 𐕩 𐕪 𐕫 𐕬 𐕭 𐕮 𐕯 𐕰 𐕱 𐕲 𐕳 𐕴 𐕵 𐕶 𐕷 𐕸 𐕹 𐕺 𐕻 𐕼 𐕽 𐕾 𐕿 𐖀 𐖁 𐖂 𐖃 𐖄 𐖅 𐖆 𐖇 𐖈 𐖉 𐖊 𐖋 𐖌 𐖍 𐖎 𐖏 𐖐 𐖑 𐖒 𐖓 𐖔 𐖕 𐖖 𐖗 𐖘 𐖙 𐖚 𐖛 𐖜 𐖝 𐖞 𐖟 𐖠 𐖡 𐖢 𐖣 𐖤 𐖥 𐖦 𐖧 𐖨 𐖩 𐖪 𐖫 𐖬 𐖭 𐖮 𐖯 𐖰 𐖱 𐖲 𐖳 𐖴 𐖵 𐖶 𐖷 𐖸 𐖹 𐖺 𐖻 𐖼 𐖽 𐖾 𐖿 𐗀 𐗁 𐗂 𐗃 𐗄 𐗅 𐗆 𐗇 𐗈 𐗉 𐗊 𐗋 𐗌 𐗍 𐗎 𐗏 𐗐 𐗑 𐗒 𐗓 𐗔 𐗕 𐗖 𐗗 𐗘 𐗙 𐗚 𐗛 𐗜 𐗝 𐗞 𐗟 𐗠 𐗡 𐗢 𐗣 𐗤 𐗥 𐗦 𐗧 𐗨 𐗩 𐗪 𐗫 𐗬 𐗭 𐗮 𐗯 𐗰 𐗱 𐗲 𐗳 𐗴 𐗵 𐗶 𐗷 𐗸 𐗹 𐗺 𐗻 𐗼 𐗽 𐗾 𐗿 𐘀 𐘁 𐘂 𐘃 𐘄 𐘅 𐘆 𐘇 𐘈 𐘉 𐘊 𐘋 𐘌 𐘍 𐘎 𐘏 𐘐 𐘑 𐘒 𐘓 𐘔 𐘕 𐘖 𐘗 𐘘 𐘙 𐘚 𐘛 𐘜 𐘝 𐘞 𐘟 𐘠 𐘡 𐘢 𐘣 𐘤 𐘥 𐘦 𐘧 𐘨 𐘩 𐘪 𐘫 𐘬 𐘭 𐘮 𐘯 𐘰 𐘱 𐘲 𐘳 𐘴 𐘵 𐘶 𐘷 𐘸 𐘹 𐘺 𐘻 𐘼 𐘽 𐘾 𐘿 𐙀 𐙁 𐙂 𐙃 𐙄 𐙅 𐙆 𐙇 𐙈 𐙉 𐙊 𐙋 𐙌 𐙍 𐙎 𐙏 𐙐 𐙑 𐙒 𐙓 𐙔 𐙕 𐙖 𐙗 𐙘 𐙙 𐙚 𐙛 𐙜 𐙝 𐙞 𐙟 𐙠 𐙡 𐙢 𐙣 𐙤 𐙥 𐙦 𐙧 𐙨 𐙩 𐙪 𐙫 𐙬 𐙭 𐙮 𐙯 𐙰 𐙱 𐙲 𐙳 𐙴 𐙵 𐙶 𐙷 𐙸 𐙹 𐙺 𐙻 𐙼 𐙽 𐙾 𐙿 𐚀 𐚁 𐚂 𐚃 𐚄 𐚅 𐚆 𐚇 𐚈 𐚉 𐚊 𐚋 𐚌 𐚍 𐚎 𐚏 𐚐 𐚑 𐚒 𐚓 𐚔 𐚕 𐚖 𐚗 𐚘 𐚙 𐚚 𐚛 𐚜 𐚝 𐚞 𐚟 𐚠 𐚡 𐚢 𐚣 𐚤 𐚥 𐚦 𐚧 𐚨 𐚩 𐚪 𐚫 𐚬 𐚭 𐚮 𐚯 𐚰 𐚱 𐚲 𐚳 𐚴 𐚵 𐚶 𐚷 𐚸 𐚹 𐚺 𐚻 𐚼 𐚽 𐚾 𐚿 𐛀 𐛁 𐛂 𐛃 𐛄 𐛅 𐛆 𐛇 𐛈 𐛉 𐛊 𐛋 𐛌 𐛍 𐛎 𐛏 𐛐 𐛑 𐛒 𐛓 𐛔 𐛕 𐛖 𐛗 𐛘 𐛙 𐛚 𐛛 𐛜 𐛝 𐛞 𐛟 𐛠 𐛡 𐛢 𐛣 𐛤 𐛥 𐛦 𐛧 𐛨 𐛩 𐛪 𐛫 𐛬 𐛭 𐛮 𐛯 𐛰 𐛱 𐛲 𐛳 𐛴 𐛵 𐛶 𐛷 𐛸 𐛹 𐛺 𐛻 𐛼 𐛽 𐛾 𐛿 𐜀 𐜁 𐜂 𐜃 𐜄 𐜅 𐜆 𐜇 𐜈 𐜉 𐜊 𐜋 𐜌 𐜍 𐜎 𐜏 𐜐 𐜑 𐜒 𐜓 𐜔 𐜕 𐜖 𐜗 𐜘 𐜙 𐜚 𐜛 𐜜 𐜝 𐜞 𐜟 𐜠 𐜡 𐜢 𐜣 𐜤 𐜥 𐜦 𐜧 𐜨 𐜩 𐜪 𐜫 𐜬 𐜭 𐜮 𐜯 𐜰 𐜱 𐜲 𐜳 𐜴 𐜵 𐜶 𐜷 𐜸 𐜹 𐜺 𐜻 𐜼 𐜽 𐜾 𐜿 𐝀 𐝁 𐝂 𐝃 𐝄 𐝅 𐝆 𐝇 𐝈 𐝉 𐝊 𐝋 𐝌 𐝍 𐝎 𐝏 𐝐 𐝑 𐝒 𐝓 𐝔 𐝕 𐝖 𐝗 𐝘 𐝙 𐝚 𐝛 𐝜 𐝝 𐝞 𐝟 𐝠 𐝡 𐝢 𐝣 𐝤 𐝥 𐝦 𐝧 𐝨 𐝩 𐝪 𐝫 𐝬 𐝭 𐝮 𐝯 𐝰 𐝱 𐝲 𐝳 𐝴 𐝵 𐝶 𐝷 𐝸 𐝹 𐝺 𐝻 𐝼 𐝽 𐝾 𐝿 𐞀 𐞁 𐞂 𐞃 𐞄 𐞅 𐞆 𐞇 𐞈 𐞉 𐞊 𐞋 𐞌 𐞍 𐞎 𐞏 𐞐 𐞑 𐞒 𐞓 𐞔 𐞕 𐞖 𐞗 𐞘 𐞙 𐞚 𐞛 𐞜 𐞝 𐞞 𐞟 𐞠 𐞡 𐞢 𐞣 𐞤 𐞥 𐞦 𐞧 𐞨 𐞩 𐞪 𐞫 𐞬 𐞭 𐞮 𐞯 𐞰 𐞱 𐞲 𐞳 𐞴 𐞵 𐞶 𐞷 𐞸 𐞹 𐞺 𐞻 𐞼 𐞽 𐞾 𐞿 𐟀 𐟁 𐟂 𐟃 𐟄 𐟅 𐟆 𐟇 𐟈 𐟉 𐟊 𐟋 𐟌 𐟍 𐟎 𐟏 𐟐 𐟑 𐟒 𐟓 𐟔 𐟕 𐟖 𐟗 𐟘 𐟙 𐟚 𐟛 𐟜 𐟝 𐟞 𐟟 𐟠 𐟡 𐟢 𐟣 𐟤 𐟥 𐟦 𐟧 𐟨 𐟩 𐟪 𐟫 𐟬 𐟭 𐟮 𐟯 𐟰 𐟱 𐟲 𐟳 𐟴 𐟵 𐟶 𐟷 𐟸 𐟹 𐟺 𐟻

sziklavéset emberalakot ábrázolt szétterpesztett lábbal, kitárt karral, ahogyan táncukra pördülnek.”

Sajnos a tengernagy bizonyára kevésbé szeretett rajzolni, mint a bennszülöttek, különben most megtudnánk, nem véletlenül a Húsvét szigetihez hasonló rajzos jeleket használtak-e itt is. További leírásából kiderül, hogy 1790-ben az őslakosok mezítelenül jártak ugyan, de ábrákat mázoltak a testükre. Hasonlóról írt Viktor Dracsuk is. Egy Dél-afrikai törzs kívülről élénk színekkel és bonyolult mintákkal telefestett házfalairól a 20. század elején kiderült, hogy a benne élők családfáját mutatják. Minden születéssel újabb ábrák kerültek a falra. (1983:7)

Elképzelhető, hogy az ausztrál bennszülöttek is családfájukat festették a testükre.

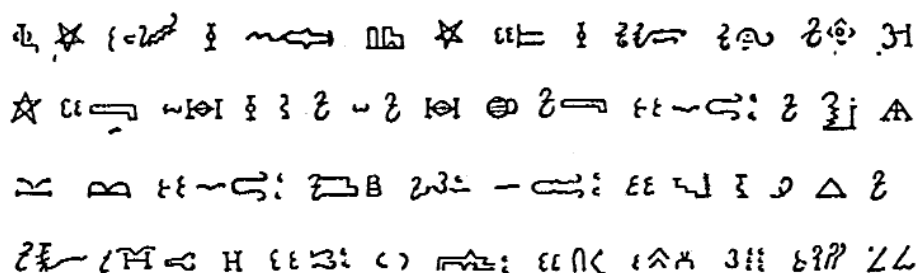
Hittérítők írása

Néhány európai hittérítő írást alkotott, hogy ezek segítségével ismertesse meg az őslakosságot a Bibliával. Ezek az íráskok már meglévő elemek felhasználásával készültek.

◁ a	▽ e	△ i	▷ o
< ba pa	∨ pe	∧ pi	> po
⊂ ta da	∪ te	∩ ti	⊃ to
Ⓟ ka	Ⓠ ke	Ⓡ ki	Ⓢ ko
ℓ tša	ℓ tše	ℓ tši	ℓ tšo
ℓ la	ℓ le	ℓ li	ℓ lo
ℓ ma	ℓ me	ℓ mi	ℓ mo
ℓ na	ℓ ne	ℓ ni	ℓ no
ℓ ra	ℓ re	ℓ ri	ℓ ro
ℓ sa	ℓ se	ℓ si	ℓ so
ℓ ya	ℓ ye	ℓ yi	ℓ yo

31. ábra: Cree írás

1840-ben J. Evans angol hittérítő talán a Cseroki indiánok szótagírása alapján, a Cree indiánok számára alkotott egy szótagírást, amellyel leírta az Új Testamentumot és ezt saját készítésű nyomdájával kinyomtatta. (Valószínűleg táblanyomás jelleggel.) 1861-ben az egész Bibliát, 1921-ben pedig csak az Újszövetséget kinyomtatta ezzel az írással az Angol Bibliatársulat. (Johannes Friedrich, 1966:172)

32. ábra:
A Miatyánk Micmac indián írással

C. Kaunder német hittérítő már meglévő képjelekhez csatolva egy bonyolult szóképirást készített a kanadai Micmac indiánoknak keresztény tanítások közvetítésére. 1866-ban 5700 írásjeggyel a bécsi udvari nyomdában nyomtatták ki az ezzel az írással készült Katekizmust és a Miatyánkot. (Johannes Friedrich, 1966:172)

Feltételezhető, hogy az ősi magyar rovásírás nem járta végig az utat a képirástól a szótagírásig, hanem beszédhangjainkhoz alkalmazkodva, azonnal betűírásként alkották meg elődeink. Ha ez így történt akkor a belőle származó írásoknak (pelazg, etruszk, föníciai, görög, latin ibériai, germán, türk) sincs képirásos előzménye. Nem volt képirásos előzménye az ogham-nak és az olyan későn alkotott írásoknak, mint a glagolita, cirill és szomáli, mert az utóbbi három alkotóinak már számos ábécé állt példaként rendelkezésére.

Az ősi magyar rovásírás

Az írásfajták közül legfejlettebb, legésszerűbb a betűírás, amelyben minden egyes hangot (fonémát) külön betű (graféma) jelöl.

Rovásírásunkban magyar nyelvünk minden hangjára volt és van betű, ezért azt mondhatjuk, hogy együtt fejlődött anyanyelvünkkel, nem kölcsönöztük, nem vettük át senkitől. Amikor a 11-12. században át kellett térnünk a latin betűs írásra, ebben nyelvünk 13 hangjára nem volt jel. (TY, GY, NY, LY, SZ, ZS, CS, K, J, Á, É, Ö, Ü) Ezzel a magyar nyelvhez teljesen alkalmatlan betűsorrenddel évszázadokra visszavetették és a korabeli Európa alacsony szintjére süllyesztették írásbeliségünket. Például a „gyümölcs” szót latin betűvel csak „gimilc”-ként lehetett leírni, a Vizsolyi Bibliában pedig még 1590-ben is így írták az „új” szót: „WY”.

Régi ábécéink 32 betűből állnak, ez is mutatja rovásírásunk betűírás jellegét. Magánhangzóink is voltak a 12. századi botnaptár tanúsága szerint, az A, E, I, O, Ö, U, Ü. Az É és Á hang először a 16. sz.-ban jelenik meg, Csepregi Ferenc palatábláján. Miskolczi Csulyák Gáspár 17. századi emléksorában is találkozunk az É hang lejegyzésével. Magyar Adorján a 20. században az Á hang jelét terjeszti el. Szintén a 20. században Forrai Sándor a többi hosszú magánhangzónkhoz is jelformát választott hiteles régi betűsorokból. Betűink száma így 39 lett. Érdekes egybeesés, hogy az eredeti betűsor annyi betűből áll, ahány fogunk van.

Rovásírásunk fejlettségét és régiségét bizonyítja, hogy elődeink az összerovások (ligatúrák) létrehozásának és használatának magas fokára jutottak el. Bizonyítja ez azt is, hogy nem származhat a türkből vagy a föníciaiból, sem más rovásírásokból, mert ezek az írások ezt a szintet nem érték el.

<i>Litterarum Figura et valor.</i>		
H r.	J j	q a
l s	Q. k	x b
j r	~ k	+ ch
y t	Λ l.	4 cz
x ty	⊙ ly.	f d
M u	8 m	φ e
h ű	o n	⊗ f
m v.	o my	Λ g.
h z	o o	± gy
ψ ss	o ö	⊗ h.
	o p.	+ i

33. ábra:
Bod Péter
betűsora
18. század

34. ábra:
Forrai
Sándor
betűsora
20. század

A	4	í	↑	P	¶
Á	4	J	1	R	¶
B	X	aK	1	S	Λ
C	↑	eK	◇	SZ	
CS	¶	L	Λ	T	Y
D	†	LY	0	TY	×
E	λ	M	¶	U	⊗
É	λ	N	)	Ú	⊗
F	⊗	NY	D	Ü	4
G	Λ	o	o	Ű	Q
GY	†	ó	o	V	M
H	λ	ö	k	Z	¶
I	↑	ő	⊗	ZS	Y

Rovásírásunkról idegenek és magyarok

A külföldi írástörténészek a magyar rovásírást ritkán és többnyire hibásan említik.

- Nem külön címszó alatt, csak néhány sorban említi Karl Faulmann a kb. 120 írást ismertető, Illustrierte Geschichte der Schrift című könyvében (1880).

- Paul Hunsdorfer, aki később Hunfalvyra magyarosította a nevét, a Die Ungarn oder Magyaren című, 1881-ben megjelent művében tagadja, hogy a magyaroknak a kereszténységre térítés előtt saját írásuk volt. A magyarok ősi írását szerinte néhány 17. századi tudós találta ki.

- A többek által folyamatosan idézgetett és legnagyobb nemzetközi szaktekintélynek kinevezett I. J. Gelb lengyel származású „világhírű” írástörténész a rovásírást 12 betűsnek nevezte, holott ekkor már évtizedek óta ismert volt a 12. századi botnaptár másolat és az 1483 előtt készült Nikolsburgi Ábécé. (Az előző a Bolognai Egyetemi Könyvtár, utóbbi az Országos Széchényi Könyvtár tulajdona.)

- Ernst Doblhofer osztrák írástörténész Jelek és csodák című könyve 1957-ben jelent meg német nyelvterületen, 1962-ben pedig Magyarországon. Gelbhez képest, aki példaképe, ő már legalább egy rovásemlékünket ismeri, a Konstantinápolyi Feliratot. Ennek az egyetlen emlékek alapján írja tudatlanságról és magyargyűlöletről tanúskodó elemzését őseink írásáról. A tőle vett idézet önmagáért beszél, s azt se feledjük, hogy amikor Doblhofer úr 1957-ben az osztrák jólétből a magyarokat nacionalistának bélyegzi, nemzetünk egy kegyetlenül leverett forradalom után egy kegyetlen megtorlás időszakát szenvedti. *„Érthető módon súlyos csapást jelentett a túlzott (és még mai élő) hun-magyar nacionalizmusra az a felismerés, hogy a székely rovásírás...minden kétséget kizáróan az őtűrk runákra vezethető vissza...Négy betű mindenestre a görögből van véve, kettő pedig a glagolita (ósláv) ábécéből...A legnehezebb probléma, amelyet még ma sem sikerült elfogadhatóan magyarázni, az időrendi hégzag, amely az időszámításunk szerinti 8. századból származó őtűrk feliratok és a székely runák között tátong, az utóbbiak csak a XVI. század elején bukkannak fel először.”* (1962:312)

- Johannes Friedrich német kutató közel 300 írást mutat be 423 ábrával 1966-ban megjelent könyvében és bármilyen hihetetlen, de a magyarok elődeinek írása nincs köztük. (Johannes Friedrich nem rokonom!)

Ezeknek a véleményeknek vagy ismeretbeli hiányosságoknak csak az egyik oka a szerzőik magyarokkal szembeni ellenszenv. A fő ok az, hogy a finnugor elmélettől eltérő műveknek nincsen német vagy angol nyelvű kiadása, szerzőiknek pedig anyagi és terjesztési lehetősége angol-német-francia-orosz nyelvterületeken. Ezért a helyzetért finnugor elmélet egyeduralmát és anyagi támogatottságát fenntartó „Magyar” Tudományos Akadémia a felelős. Pedig Széchenyi István, aki hunnak tartotta magát, nem azért hozta létre, hogy a finnugor rokonság bástyája legyen.

Krónikásaink, régi történetíróink műveiben ősi írásunkról, mint szkíta, hun, hun-székely, székely-magyar írásról olvashatunk. Egyikük sem nevezte finnugor írásnak.

- Thelegdi János 1598-ban jelentette meg 16 oldalas tankönyvét, amelynek már a címéből is kiderül, hogy a hunoknak tulajdonítja írásunkat: Rudimenta, azaz a hunok régi nyelvének elemei...

- Hódoly László 1884-ben tette közzé a Székely vagy régi magyar írás eredete című 16 oldalas tanulmányát, amelyben így ír rovásírásunk eredetéről: *„Layard a ninivei romokban egy kőlapon egyenes vonalakból álló ősrégi írásjegyeket talált, melyekből fontosabb, ünnepélyesebb czélokra és díszítésül az ékírás, közhasználatra az ó-babyloniai cursiv és a többi előázsiai alphabetek keletkeztek. Ezen közös forrásból származik, mint alább bővebben indokolva lesz, a székely írás is...Azon írások közül, melyek eredetüket a közös akkád forrásból vették, a székely betűk leginkább hasonlítanak az előázsiai írásoknak legrégibb alakjaihoz.”* (1884:6)

(Az akkád alatt itt sumert kell értenünk. Sarrukin semita király ugyanis a sumerek és akkádok királyának nevezte magát, így az 1860-as években e népnévek körül némi fogalomzavar alakult ki. Julius Oppert asszirológus csak az 1860-as évek végén tisztázta, hogy a sémita akkádokat megelőzte a nem sémita sumer nép. Ez az ismeret Hódoly művének írásakor még nem válhatott általánossá, bár a szerző ismeri a „szumer” nép művelődéstörténeti fontosságát.)

- 1889-ben jelentette meg nagyszerű írástörténeti művét Fischer Károly Antal, sok adattal, komoly gyűjtőmunka eredményeként, A hún-magyar írás és annak fennmaradt emlékei címmel. Őseink írását szkíta-hun eredetűnek tartja.

- Fischer műve alapján, de vogul és osztják „rokonsággal” kiegészítve adta közre Sebestyén Gyula a Rovás és rovásírás című munkáját. Nagy érdeme e műnek a számrovás kutatási eredményeinek

és Thelegdi János Rudimentájának közlése. 1915-ben jelenteti meg A magyar rovásírás hiteles emlékei című munkáját, amelyből a Marsigli által másolt botnaptár kutatástörténetét is megismerhetjük. Sebestyén Gyula rovásírásunkat az egyiptomi hieroglifákat és a babiloni (sumer) képirást egyszerűsítő föníciai betűírásból származtatja. Ugyanígy a pelazg, görög, etruszk, római, germán és türk írást is.

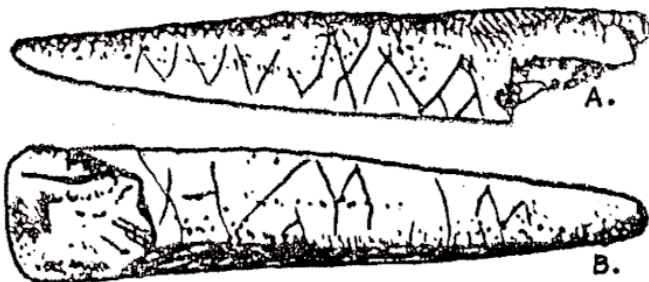
- Fehérné Walter Anna 1945 után emigrációba kényszerült és ott jelent meg kétkötetes nagy összefoglaló műve Az ékírástól a rovásírásig címmel 1975-ben, összegyűjtve, magyarázattal ellátva a Sebestyén Gyula könyve óta eltelt 60 év számos új leletét. A könyv címe „A sumer ékírástól a magyar rovásírásig” változatban is létezik. A rendkívül sok ismeretet nyújtó műnek sajnos nincs új kiadása.

- Magyar Adorján képzőművész, néprajzkutató a magyarság Kárpát-medencei eredetének egyik bizonyítója. Ős magyar rovásírás című tanulmánya (1970) tömör összefoglaló a számrovástól a rovásírás elnevezés magyarázatáig. Alapgondolatát mottóként olvashatjuk e mű elején.

- Forrai Sándor művei is sajnálatosan hiányoznak a könyvesboltokból, Fehérné könyvéhez hasonlóan. A 2007-ben elhunyt tanár, írástörténész Az ősi magyar rovásírás az ókortól napjainkig című nagy művében a Kárpát-medencét jelöli meg az írás egyik bölcsőjeként Mezopotámia és a Balkán térsége mellett. Az írások rövid történetét a Kárpát-medence régi íráskultúrájával kezdi. Rovásírásunk eredetével kapcsolatban elfogadja Sebestyén Gyula felfogását a föníciai hatást illetően, kiegészíti azonban egy Götz Lászlótól vett adattal: Az Észak-Mezopotámiában 1974 és 1976 között folyó ásatások során Kr. e. 2700-ból cserépedény töredékek kerültek elő, amelyeken a ma föníciainak nevezett írás jegyeihez igen hasonló betűk voltak. Abban az időben ezen a területen nem sémita, hanem a magyarság elődeivel kapcsolatba hozható subartui-hurri népesség élt. Eből következően Forrai Sándor véleménye az, hogy a föníciai írás nem lehet csupán sémita eredetű. (Forrai, 1994:68, 69) Lásd még 54. old.

- Jómagam a rovásírás és őstörténet szakirodalmának tanulmányozása, helyszínek bejárása, múzeumok látogatása során a következő véleményt alakítottam ki: A magyarok elődeinek írása, a rovásírás senkitől át nem vett, önálló fejlődésű, Kárpát-medencei eredetű betűírás, amely szkíta-hun-avar-magyar folytonosságunknak is bizonyítéka.

Rovásírásunk néhány emléke

35. ábra:
A bajóti
csont
pálcavég

Eddig megtalált legrégebbi emléke a bajóti csont pálcavég, amely a Jankovich barlang 15-20.000 éves rétegéből került elő és Lambrecht Kálmán Az ősember című könyvében fedeztem fel rajzát. A letörött pálcavég két oldalán sorakoznak a rovásjelek, amelyek között egy feltételezhetően SK összerovást is láthatunk. Bővebb leírása az Ősök és írások című, Szakács Gáborral közösen írt könyvemben található. (2008: 45) Egy 12.000 éves párhuzamát láthatjuk Marija Gimbutas könyvében, egy agancsszerszámot Franciaországból, Haute Garonne megyéből. (2001:5)

36. ábra: A bajóti pálcavég 12.000 éves párhuzama
Franciaországból

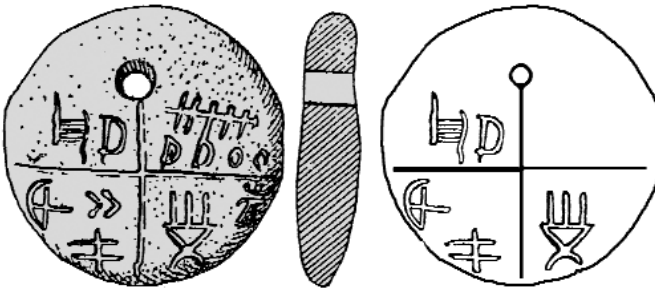
Kései párhuzamaként pedig említhetjük a szentesi avar rovás emléket, amely egy átlukasztott csontlapocsk. Csallány Gábor régész tárta fel az avar sírt 1905-ben. (Fehérné Walter Anna: 1975: I. kötet, 227)

37. ábra: A bajóti pálcavég avar kori párhuzama
Szentes közeléből (Csontlapocsk)

Richard Rudgley a Kókor elveszett civilizációi című könyvében Az írás őskőkori eredete c. fejezetben több példát és szerzőt sorakoztat fel annak bizonyítására, hogy a kőkori jelrendszer, amely 25-30.000 évvel ezelőtt már jelen volt Európában, közlést hordoz és nem értelmetlen firka. (1998:84, 85)

7800-8200 éves a Tatárlakai Korong, amelyen **F, Z, NY, Gy** rovásbetűinkhez hasonló jelek és a Kárpát-medencei képirás látható. Forrai Sándor szerint a bal alsó és a jobb alsó negyedben még egy-egy összerovás is található, amelynek felbontása után az ND és a BP rovásjeleket kapjuk. (1994:23)

38. ábra: A Tatárlakai Korong rovásjeleit kiemeltük (jobbra)

	1	2	3		1	2	3
a				g			
b				h			
c				i			
d				j			
e				k			
f							

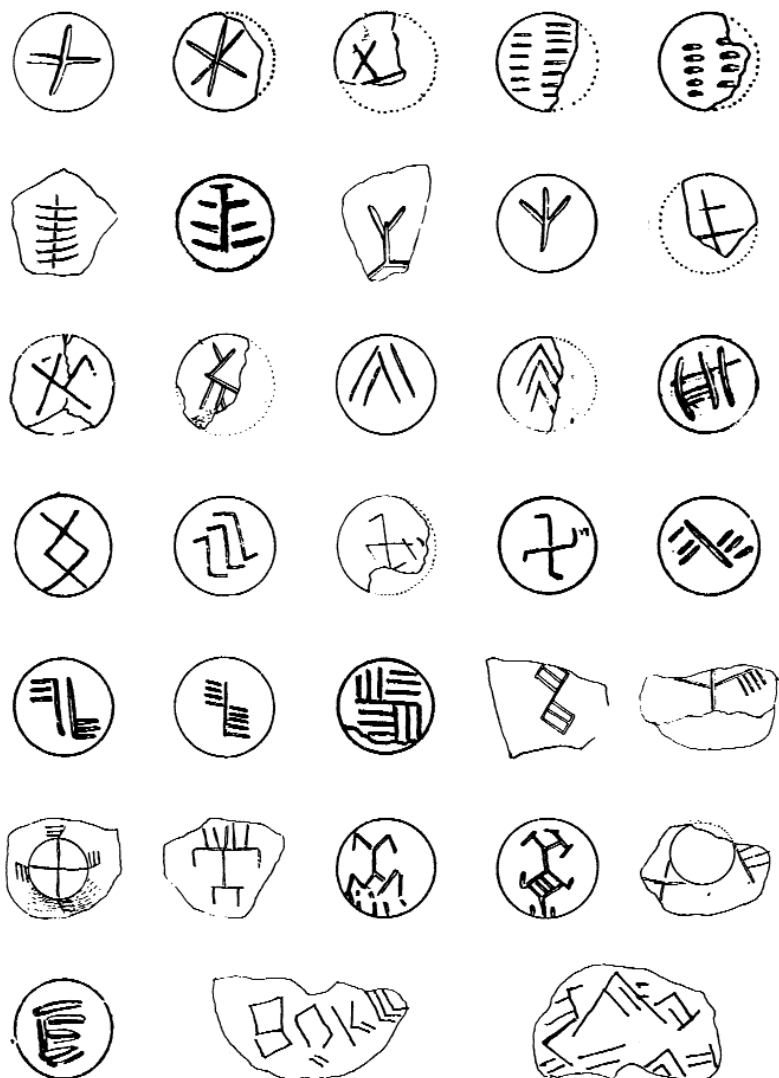
39. ábra: A Tatárlakai Korong jeleinek párhuzamai

1: Tatárlaka 2: Mezopotámia 3: Tordos

Az, hogy a tatárlakai korong képirásos jelei 1000-1500 évvel idősebbek a mezopotámiai hasonló képirásos jeleknél, megerősíti, hogy az írás bölcsője a Kárpát-medencében ringott.

Viktor Dracsuk orosz írástörténész a tatárlakai három táblácskát egy 7000 éves írásbeliség emlékének tartja, bár nem kapcsolja a magyarság elődeihez. (1983:10)

Ősi írásunk további, már bőségesebben előkerült emlékei a Tordos-Vinca műveltségből származnak, amelynek első feltárója Torma Zsófia volt a 19. században. Kortársai csupán a készítők mesterjegyeinek tartották a régész nő által Tordoson és környékén kiásott cserépedények alján és orsógombokon, hálósúlyokon, korongokon lévő jeleket. Ő azonban ragaszkodott álláspontjához, hogy a jeleket írásként kell felfogni. *„A Tordoson feltárt edényeken látható jeleknek meg rajzoknak szerinte jól meghatározott funkciójuk volt a gondolatközlés, tehát Európa legrégebb írásos emlékeiként kell őket számon tartani”*- írja Gyulai Pál. (1972:20-22)

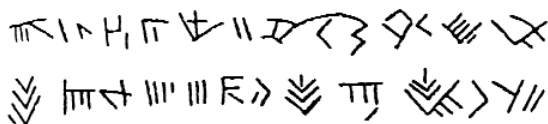
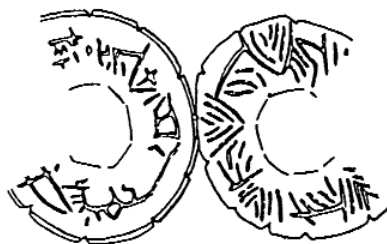
40. ábra: Torma Zsófia írásjeles gyűjteményének részlete
Válogatta, sorbarendezte: Friedrich Klára

41. ábra: Orsógomb
rajza Torma Zsófia
tordosi gyűjteményéből

Hogy ez az írás az egész Kárpát-medencében és környékén használatos volt, bizonyítja többek között a Tisza műveltségéből származó írásemlék, de a ma Balkánnak nevezett térség írásjegyei is.

42. ábra:
7000 éves vázafelirat a
Tisza műveltségéből

	Torda	Tisza	Észak	Egyiptomi III. dinasztia	Pre- egyiptomi
1.	I		I		
2.	II	II	II		
3.	III	III	III		
4.	IV	IV	IV		
5.	V	V		V	
6.	VI	VI		VI	
7.	VII	VII			
8.	^	^	^	^	^
9.	+	+	+	+	+

	Torda	Tisza	Észak	Egyiptomi III. dinasztia	Pre- egyiptomi
10.	X	X	X	X	X
11.	干			干	
12.	Y				Y
13.	𐀀	𐀀			
14.	𐀁	𐀁			
15.	𐀂		𐀂		
16.	𐀃	𐀃	𐀃		
17.	𐀄	𐀄		𐀄	

43. ábra: Hubert Schmidt összehasonlító táblázata Tordos,
Trója, az Égei szigetvilág és Egyiptom néhány jeléről

Szkíta-hun-avar-magyar folytonosságot igazoló leletek leírása eddig is megtalálható volt Szakács Gáborral közösen írt könyveinkben. Itt néhány kevésbé ismert adatot teszek hozzá ezekhez.

A Kr. e. 301-ben született Agathon-tól fennmaradt töredékekben olvasható, hogy egy általa látott szkíta felirat első betűje egy középen köldökkel ellátott kör, ezt követi két összekötött egyenes vonal, és egy betű, amely hasonló a szkíta íjhoz. E leírás rovásírásunk LY, R és NY betűinek felel meg. A Kr. után 120-ban született szír-görög Lukianosz egy szkítát ábrázoló szoborról tudósít, akinek egyik kezében íj, a másik kezében pedig könyv van. (Télfy János műve alapján)

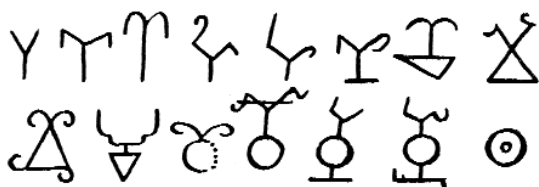
Rawlinson a ma sumernek nevezett népességre a szkíta elnevezést használta. Bár később ezt megváltoztatta, ezzel mégis elsőként utalt a sumir-ural-altáji rokonságra. 1853-ban kifejti, hogy az ősi szkíták jelenléte Mezopotámiában messze megelőzte a perzsákat és sémita népeket. Nagyszámú szkíta feliratról számol be, ezeknek nyelve rokonságban van a médek nyelvével. (Érdy, 1974:77-79, 115)

Oppert 1854-től az ékirások rendszerezése során a szkíta ékirást összkíta és újszkíta írásra osztja fel. Említ még káldeai szkíta és méd-szkíta népet is. (Érdy, 1974:99)

Később ezeket a népneveket a sumer váltotta fel, mégis igen figyelemre méltó, hogy Hincks, Rawlinson és Oppert, a mezopotámiai írások megfejtésének úttörői, turáni, ural-altáji népek közé sorolják a sumereket, szkítákat, magyarokat.

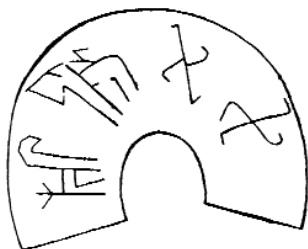
A Fekete tenger északi partja közelében élő népek feliratos hagyatékát Viktor Dracsuk orosz írástörténész sztyeppe hieroglifáknak nevezte el. Gyűjtötte, pontosította, rendszerezte a csaknem ezer jelet, többségüket szarmata eredetű nemzetségjelnek tartja. Bakay Kornél írja az Őstörténetünk régészeti forrásai 1. kötetében, hogy a „Fekete-tenger vidéki és a nyugat-kazahsztáni szarmata emberi anyag mutatja a legnagyobb hasonlóságot az ősmagyarokkal”. Ugyanő hívja fel a figyelmet, hogy „a tamgák genetikai rokonság jelzői, tehát nem keverendők össze a tulajdonjegyekkel”. (Bakay, 1997:182)

A szarmata írás fontos emléke egy Kercsből származó, közel ötszáz szarmata „hieroglifát” hordozó mészkőlap. A szarmaták nemzetségjeleiben rovásírásunk elemei ismerhetők fel.

44. ábra:
Szarmata
jelek

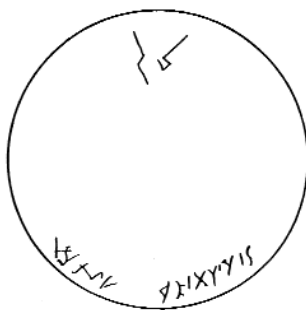
Párducz Mihály *A szarmatakor emlékei Magyarországon* című kötetében fedeztem fel egy orsógomb rajzát, amely a Csongrád-határút-i szarmata sírok egyikéből került elő. A két ló ábrázolása mellett több rovásjelet is láthatunk, pl. ZS, ezeknek elemzését itt nem adom, külön tanulmány része lesz.

45. ábra:
Agyag orsó-
gomb szarmata
sírból, ábrákkal
és jelekkel

Hazánk területén a Ladánybenén 1909-ben feltárt szarmata sírban talált cserépedény hordoz 14 jelből álló rovásfeliratot. (Fehérné Walter Anna, 1975, II. kötet: 114)

46. ábra:
A ladány-
benei
edény
rovásfelirata

A hunok íráshasználatát külföldi szerzők is elismerik, például a német Franz Altheim, aki 1948-ban adta ki *Hunnische Runen* (Hun rovásjelek) című tanulmányát. Írásjeleit a ma Bulgáriának nevezett területről gyűjtötte, amely Attila fiának, Irneknek birodalma volt.

47. ábra: Hun írásjelek a mai Bulgária területéről

Zagd Batszajhan *A hunok régészete, néprajza és története* című tanulmányában olvashatjuk, hogy *„Az Orhon-Jenyiszej rovásírást a hunok egyedül alkották meg”*.

Részletesebben mutatom be a hunok írásemlékeit a Roga hun király című könyvemben. (2009:55-61)

Avarkori írásemlékeinket bőségesen tárgyalja már említett könyvében Fehérné Walter Anna. A Szarvasi Tűtartón kívül Jánoshidán is találtak köznépi női sírban rovásírásos tűtartót.

A Budapesti Történeti Múzeum avar kori tárlójában két rovásírásos orsógomb és egy korsó is megtekinthető, szintén több rovásjellel. Leírása, valamint megfejtésem az Ősök és írások című könyv 132. oldalán és a Honlelél 2010 januári számában, a 45. oldalon.

Az Újpesti Helytörténeti Gyűjteményben két honvisszafoglalás kori cseréptöredék látható Kurszán fejedelem szállásterületéről. Leírásuk és megfejtésem a Tászok-tetőtől a bosnyák piramisokig című könyv 78. oldalán olvasható.

Rovásírássunk kialakulásáról és terjedéséről

Az eddig megtalált 5-6000 éves vagy ezeknél régebbi leletek alapján rovásírássunk kialakulását illetően feltételezhető, hogy képirásos előzmény nélkül, azonnal betűírásként, beszédhangjainkhoz igazodva alkották meg elődeink. Erre utal a vonalas jelek használata már a bajóti csont pálcavégen, Torma Zsófia korongjain, edénytöredékein és ilyen a Vinca jelek többsége valamint a Kárpát-medence újkőkori műveltségeinek írásjelei.

Később, tehát már a betűírás birtokában, a más nyelvű népekkel való könnyen értelmezhető írásos kapcsolat, ismeretek átadása, elszámolás, szerződések készítése céljából kárpát-medencei elődeink létrehozta egy képirást vagy fogalomírást is, ezeknek jelei még nem rögzítettek hangértékeket, ezért a különböző nyelveken beszélő népek is megértették. Ennek egyes elemei a Tatárlakai Korongon is láthatók. Ezeket helyesebb Kárpát-medencei képirásnak nevezni, hiszen Mezopotámiában csak 1000-1500 évvel később jelentek meg. (Feltételezésemnek bővebb kifejtése a Kőbe vésték, fába rótták című kötetben, a Tatárlaka titka c. tanulmányomban olvasható, a 79-80. oldalon.)

Tehát előbb kifejlesztettek nyelvünk hangjaihoz egy betűírást, a bajóti csont pálcavég korából kiindulva Kr. e. 18.000 táján. Ez az évszám ideiglenes, hiszen bármikor előkerülhet ennél régebbi lelet is. A képirást vagy fogalomírást pedig később „nemzetközi, közlekedő” írásnak szánva alkották meg.

Ha visszalapoznak a 32. oldalra, a hittérítők írásához, talán nem találják olyan képtelenségnek feltételezésemet, hogy Kárpát-medencei elődeink már a betűírás birtokában, a más nyelvű népekkel való könnyen értelmezhető írásos kapcsolat, ismeretek átadása céljából létrehoztak egy képirást és/vagy fogalomírást is.

A rovásírás már csak korából következően is, más népektől nem vett át jeleket, viszont igen sok esetben elődeink voltak az átadók. Így jelentős arányú alaki egyezéssel felismerhetjük ősi betűinket, többek között a Yang Shao műveltségben, a napjainkban Balkánnak nevezett terület műveltségeiben, a pelazgban, etruszkban, ó-görögben, föníciaiban, ibériaiban, a latin nagybetűkben, a türkben és a germán runákban.

Hódoly László 1884-ben megjelent *A székely vagy régi magyar írás eredete* című művében olvashatjuk, hogy a pelazgok 16 szkíta betűt vittek le Görögország területére, ezek a következők: A, B, D, G, V, M, Z, T, J, K, L, N, SZ, P, S, R. Ugyanezt, a betűk ismertetése nélkül Kállay Ferenc is leírja *„A pogány magyarok vallása”* című művében (1861). Lásd 52. oldal is.

Különösen ki kell emelnünk az ibériai írást, (lásd 62. oldal is) amelyben jelentős formai azonosságokat találunk rovásírásunkkal. Figyelemre méltó, hogy Iberia nem csak Hispania ókori elnevezése. Strabón térképe szerint a Kaukázusban is volt egy Ibéria, a mai Grúzia területén. Strabón, a kappadókiai és görög szülőktől származó földrajztudós Kr. e. 64-ben született és *Geographika* című művében a kaukázusi Ibéria lakói között a szkítákat és a szarmatákat is említi, akik nem lehettek kevesen, mert veszély esetén százezer főt is össze tudtak toborozni. Feltételezésem a földrajzi név és az írás hasonlósága alapján, hogy ezt szkíta elődeink adták át az ibériai félsziget (a későbbi Hispánia) lakóinak.

Ősi írásunk fejlettebb voltát, és azt, hogy mi voltunk az átadók, bizonyítja rövidítési rendszere, főként az összerovások, idegen szóval betűkötések, ligaturák. Ezeket írás közben kell a szövegből adódóan gondolatban megalkotni, majd leírni, mindezt gyorsan, hogy az írás ütemét ne lassítsa. Tehát magasabb szintű gondolkodási művellet kell hozzá, mint a gépies betűhasználatnál. A szöveg írás közben állandóan újabb és újabb összerovási lehetőségeket és változatokat kínál, ezért azt is el kell döntenünk, hogy mennyire akarjuk nehezíteni, titkosítani a szöveget, tehát az összerovásoknak ugyanazon szó esetében is különböző fokozatai lehetnek. Mesterien alkalmazta az összerovásokat az Árpád-kori botnaptár rovója, erről Luigi Ferdinando Marsigli olasz tudós és hadmérnök másolata tanúskodik.

A rövidítéses, összerovásos írást azonban nem szabad összekeverni a szótagírással. Ősi írásunk betűírás, nem szótagírás. A szótagjegyek egy adott írásrendszeren belül állandóak, az összerovások pedig teljes mértékben a rovó vagy rovásíró szándékától és ötletességétől függenek, tehát változók.

Más népek átvették ugyan rovásírásunk jeleit, de az összerovásokat egyesek egyáltalán nem alkalmazták, mások pedig említésre sem méltóan ritkán. (Friedrich-Szakács, 2005: 99-107) Ez is ősi írásunk igen régi voltát és fejlettségét bizonyítja, valamint azt is, hogy nem vettük át senkitől.

Miért maradt fenn kevés rovásemlékünk?

Jelentőségéhez képest ősi írásunknak kevés emléke maradt fenn. A kereszténységet nem Jézusi szeretettel, hanem erőszakkal, vérrel, tűzzel terjesztő idegen hittérítők velünk sem voltak kíméletesebbek, mint a többi ősi műveltséggel rendelkező néppel, például a keltákkal.

Máig rejtély, hogy királyaink, talán az egy Mátyás kivételével, miért nem tettek többet ősműveltségünk megmentéséért.

Kállay Ferenc A pogány magyarok vallása című könyvében olvashatjuk: *„...hogya több írásos emlékek fenn nem maradtak, az nem csuda, ha meggondoljuk, hogy nálunk mint másutt a pogány írások s babonás jegyzékek a keresztény fejedelmek parancsára elégettettek, megsemmisítették, nevezetesen I. András parancsában meghagyatik, hogy minden magyar s idegen, ki Magyarországon lakik, fejét és jószágát veszítse el, ha scythiai nemzeti pogány hitét el nem hagyja, a pogány és scythiai szertartásokat s hamis Isteneket el kell törölni, a bálványok pedig lerontassanak.”* (1861, Püski-Hasonmás kiadás:176)

Fehér Mátyás Jenő, aki domonkos rendi rendtörténészként inkvizíciós jegyzőkönyveket fordított latinról magyarra, többek között ezt írja a Középkori magyar inkvizíció című könyvében: *„Összegezve adatainkat az inkvizíció által elkobzott vagy megsemmisített irodalmi termékekről, számbavéve azok sokszínűségét, de főképp több ízben említett magyarnyelvűségét, el kell vetnünk a hivatalos irodalomtörténelmi állítást középkori szellemi igényeink sivárságáról, irodalmunk szegénységéről. Voltak magyar írások, teljes könyvek a Halotti beszéd és Mária siralom előtt is.”* (1967, Hasonmás kiadás: Gede Testvérek, 1999:166)

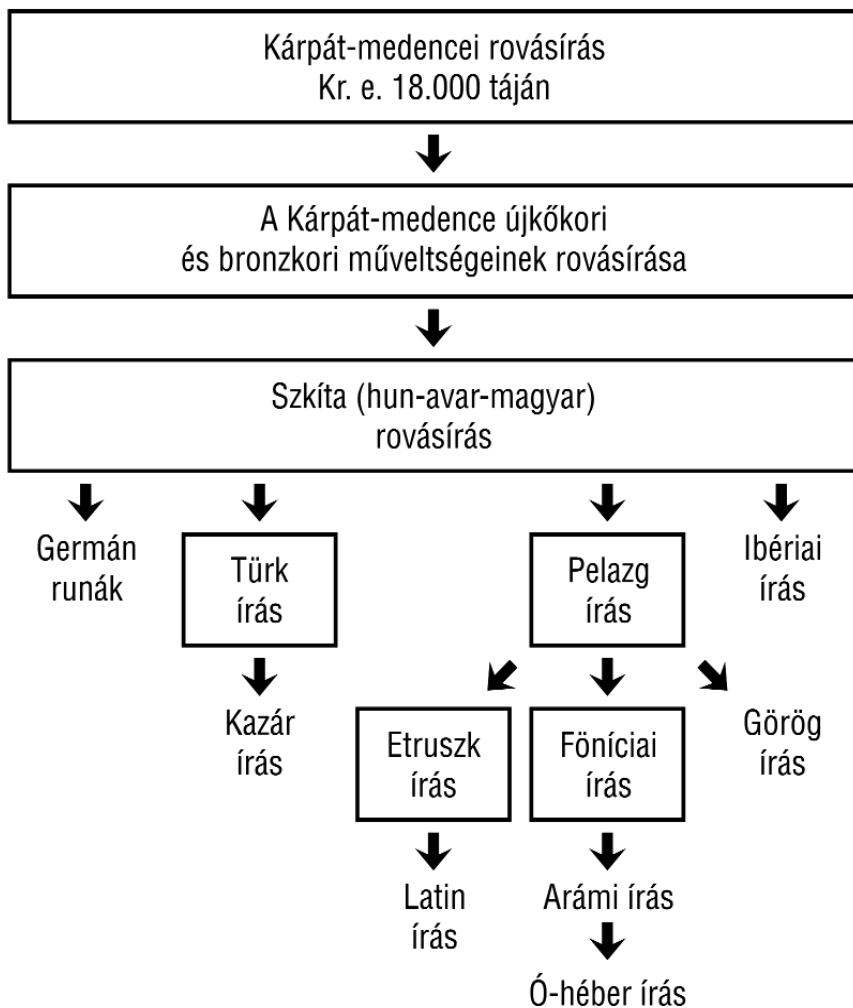
Wass Albert gondolatai a Magyar örökségünk című kötetből: „Sajnos, amikor az ősi magyar társadalmi rendszert a nyugati keresztény kultúrával jövő feudalista rendszer váltotta föl, az egyházi hatalmak túlbuzgósága folytán minden magunkkal hozott ősi magyar emlék megsemmisült. A rovásírást kőtáblákat széttörték, a rovás botokat elégették, hogy nyoma se maradjon az ősi ‘pogány’ hitnek.” (Kráter Műhely Egyesület, 2001:20)

Az írás Kárpát-medencei eredete

„A” ábra: (Friedrich Klára-Szakács Gábor: Kőbe vésték, fába rótták, 2005, 79. oldal)

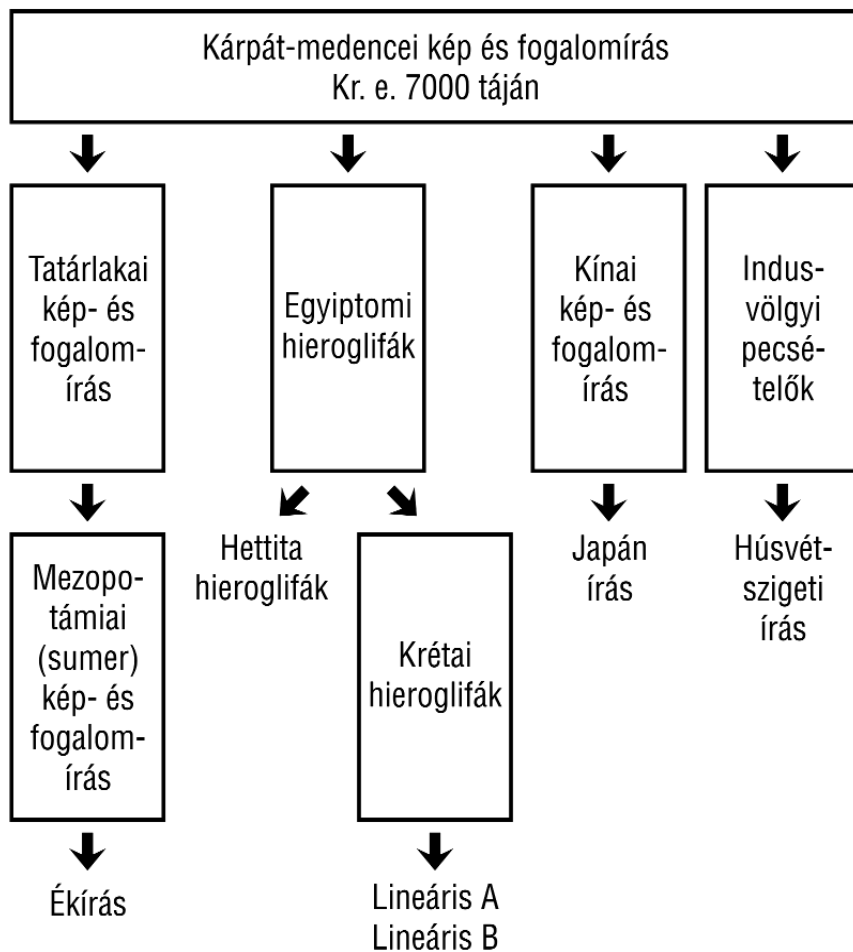
A magyarok elődeinek betűírásából eredő írások

Összeállította: Friedrich Klára

„B” ábra

A magyarok elődeinek kép és fogalomírásából eredő írások

Összeállította: Friedrich Klára

„C” ábra

További betűírások

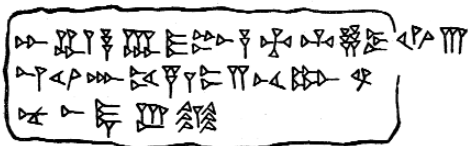
Az egyiptomiak eljutottak a betűírásig, de csak mássalhangzókat használtak, magánhangzókat nem. A magánhangzók hiányából adódó kétértelműségeket hangérték nélküli értelmező jelekkel (determinatívumokkal) próbálták meg kiküszöbölni.

Az óperzsa ékírásos betűírást Az ékírás megfejtése című részben említem. (17. old.)

Ugariti ékírásos betűírás

1		a	16		m
2		e/i/	17		n
3		u	18		s
4		ð	19		s₂
5		g	20		r
6		ā	21		g
7		h	22		ʔ
8		w	23		š
9		x	24		z
10		ʕ	25		q
11		ḥ	26		r
12		ṭ	27		š
13		y	28		z
14		k	29		t
15		l	30		ṣ

48. ábra:
Ugariti ábécé
és egy
cseréptábla

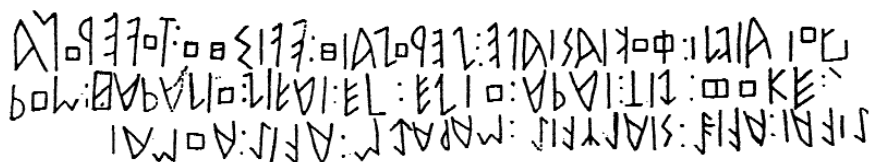
A Kr. előtti 12. sz.-ban elpusztított ókori város Ugarit, a mai Szíria és Libanon határán feküdt. Könyvtárában és írnokiskolájában 30 jelből álló ékírásos betűírást találtak. Ebben már magánhangzók is voltak, (A, E, I, U) tehát a hangkövető betűírás kívánalmainak jobban megfelel, mint a csak mássalhangzókat tartalmazó írások. Ezt az ugaritiak már Kr. e. 1500-ban használták. A kutatók szerint a város műveltsége hettita, egyiptomi, mükénéi és mezopotámiai befolyás hatására alakult ki.

Pelazg írás

A pelazgokról kevés biztos forrással rendelkezünk. Egyes vélemények szerint ők voltak Görögország őslakói, mások szerint a Kaukázus vidékén éltek és a bronzkorban vándoroltak a mai Görögország területére.

Több külföldi kutató is az ural-altáji népcsoportba sorolja őket, hasonlóan a sumerekhez.

Sebestyán Gyula írja, hogy a pelazgok után kőbe vésett feliratok maradtak. (1909: 23) Mellékelt pelazg szövegrészlete ökörszántás sorvezetésű, valószínűleg ezt is körül másolták. A busztrofedon sorvezetés azonban arra utal, hogy eredetileg a rovásbot négy lapján voltak a szövegek.

49. ábra: Pelazg írás ökörszántás sorvezetéssel

Forrai Sándor Sebestyén Gyula táblázatának alapján jelentős számszerű egyezést mutatott ki (43 %) a magyar, a pelazg és az etruszk rovásírás között. (1994:71) Lényeges, hogy még a hiányos pelazg betűsorban is négy magánhangzót találunk (A, E, I, O), tehát fejlettebb, mint a mássalhangzós föníciai írás. Sorvezetése jobbról-balra haladt.

Mint a 46. oldalon olvashattuk Hódoly László 1884-ben, Kállay Ferenc pedig 1861-ben megjelent művében írja, hogy a pelazgok 16 szkíta betűt vittek le Görögország területére „amelyek számban és alakban egyezők a finnus runa betűkkel”. A finnus runa betűk alatt nem a finugorok, obi-ugorok írását kell érteni, (mivel nekik nem volt írásuk) hanem az északi germán runákat.

Herbert Zebisch osztrák vegyész-mérnök szerint a Phaisztoszi Korong nyelve pelazg. Megállapította azt is, hogy a pelazg a ragozó nyelvek közé tartozik, mint a baszk, káldeus, elámi, etruszk, hettita, ibériai, illir. (Forrai, 1994: 98)

Mindezek alapján a pelazg írást föníciai írás elé kell helyeznünk időben, még ha ilyen korai évszámmal meghatározható írásemléket a szakirodalomban nem is találtam. Indokolja ezt az is, amit Homerosztól megtudunk a pelazgokról, amikor Kréta népeiről ír:

„Kréta nevű föld van közepében a messzi vizeknek,
Termékeny, gyönyörű, hullám csapkodta; sok ember,
Szörnyű tömeg van bent: népes városa kilenczven
Nyelvök sok keverék: vannak közepettük achivok,
Bennszületett krétébeliek, nagylelkű Kydónok,
dór maga három törzs, meg az **isten-szülte pelaszgok**,
Knossos a főváros, hol Minos uralg vala bölcsen...”

(Homeros Odyseiája, Remekírók Képes Könyvtára,
fordította: Kemenes József, 1905)

Bizony büszkék lehetünk rá, hogy az „Isten szülte pelaszgoszok” a mi szkíta elődeinktől vették át a betűiket! Tőlük pedig az etruszok, görögök, majd a latinok és a föníciaiak is, de ez utóbbiak a magánhangzók kivételével. A pelaszg írás betűit Sebestyén Gyula táblázatában is megtekinthetjük a 78. oldalon.

Föníciai írás

A Földközi tenger partvidékén élő nyugati sémita föníciaiak a hivatalos írástörténet szerint a Kr. e. 13. században alakították ki 22 betűs mássalhangzós ábécéjüket. Egy „magánhangzó” jelenik meg, az A, az Alef (ökör) szó első betűje, amelyet azonban torokhangként és nem magánhangzóként használtak. A további betűknél is az akrofónia elvét alkalmazzák, második betűjük a B, a Béth, azaz a ház szó első hangja. A hivatalos tudomány a föníciaiak írásán, mint valami írástörténeti csúcsteljesítményen lelkendezik, holott magánhangzók nincsenek benne, ezért a szövegek nem egyértelműek. (Csak a példa kedvéért, ha azt olvassuk egy föníciai szövegben, hogy egy embert megtámadott egy VRB, akkor nem tudjuk, hogy veréb, vagy véreb támadta-e meg, ami nem mindegy.)

𐤀	𐤁	𐤂	𐤃	𐤄	𐤅	𐤆	𐤇	𐤈	𐤉	𐤊
alef	béth	gimel	dáleth	hé	waw	zajin	héth	téth	jod	kaf
ökör	ház	teve	ajtó	kapu	horog	fegyver			kéz	tenyér
𐤌	𐤍	𐤎	𐤏	𐤐	𐤑	𐤒	𐤓	𐤔	𐤕	𐤖
lamed	mem	nun	számeth	ajin	pé	sade	qof	rés	sin	taw
ösztöke	víz	kígyó	hal	szem	száj			fej	fog	kereszt

50. ábra: Föníciai írás

Írásuk jobbról balra halad, kezdetben szóközök nélkül. Leghíresebb írásemlékeik: Ahiram király síremlékének felirata, (Kr. e. 1250) és Mesa moabita király felirata (Kr. e. 842).

Várkonyi Nándor Az írás és a könyv története című művében bemutatja Georgiev bolgár írástörténész táblázatát, aki szerint a föníciaiak csekély változtatással a minoszi szótagírás jegyeit vették át és alakították azonos hangértékekkel mássalhangzós írássá. Tehát a betűírás feltalálóinak nem nevezhetjük őket. (2001:153)

Forrai Sándor is kimutatta Az ősi magyar rovásírás az ókortól napjainkig című könyvében, hogy a föníciai írás nem lehet csupán sémi eredetű, mert Fönícia területén számos más nép is élt, szabírok (magyarok egyik elődnépe), hettiták, kisázsiai etruszkok, pelazg töredékek, akik a föníciai írás kialakításában közreműködhetnek. (Forrai, 1994:69) Lásd még 38. oldal

Etruszk írás

Az etruszkok Kr. e. 1000 táján tűnnek fel Itáliában. Sebestyén Gyula (1909:11) és Forrai Sándor (1994:73, 92) következtetési alapján ekkor már az írás birtokában voltak.

Normális formák	Korai [i.e.VII-V. sz.] formák	Késői [i.e.IV-I. sz.] formák	Hangérték	Normális formák	Korai [i.e.VII-V. sz.] formák	Késői [i.e.IV-I. sz.] formák	Hangérték	Normális formák	Korai [i.e.VII-V. sz.] formák	Késői [i.e.IV-I. sz.] formák	Hangérték
A	A	A	a	l	l	l	l	q	q		q
B			(b)	X	X		k	Q	Q	Q	r
7	)	3	c(k)	J	J	J	l	z	z	z	s
Q			(d)	M	M	M	m	T	T	T	t
E	E	E	e	v	v	n	n	Y	Y	V	u
F	F	F	v	⊞			(s)	X	X,†		ś
I	I	†	z	O			(o)	Φ		Φ	φ (ph)
⊞	⊞	⊞	h	1	1	1	p	↓		ψ	χ (ch)
⊗	⊗	⊙	θ(th)	M	M	M	ś		g	g	f

51. ábra: Etruszk betűsorok

Több mint tízezer töredékes felirat maradt utánuk, ezek azonban többnyire nevek és rövid sírfeliratok. Az etruszk írást hivatalosan görög eredetűnek tartják, de a pelazgból származik ez is, hiszen Sebestyén Gyula táblázatán látható, hogy a pelazg és etruszk rovás között alig van különbség. Mivel az etruszk birodalom virágzása a Kr. e. 8. sz.-ra esik, írásának keletkezését nem tehetjük csak Kr. e. 750 tájára, mint ahogyan ezt a hivatalos írástörténet állítja. Fehérné Walter Annánál olvashatjuk, hogy egy bolgár írástörténeti kongresszusra kapcsolatba hozták a Tordos-Vinca műveltség újkőkori jegyeivel is, ez a betűalakok alapján valószínű. (1975, I. kötet:72)

Az etruszk számrovást a latinok átvették, csak később változtattak némileg rajta. Az etruszk számrovás a 100-as számjegyig megegyezik a magyar számrovással. *„Az a tény, hogy a magyar rovásírásnak az etruszkéval szoros kapcsolata van, valamint az etruszk és magyar számrovás teljes azonossága (100-ig) belső szerkezetileg is, azt bizonyítja, hogy a két nép valamikor szoros kapcsolatban lehetett egymással”* – írta Forrai Sándor. (1994:87) A számrovás jegyei itt is formailag, alakilag egyeznek az írásjelekkel, mint a magyar rovásírásnál.

Írás emlékeik kőn, fán, kerámián, ólomtáblán maradtak ránk. Pl. a capuai cserépdarab a Kr. e. 5. sz.-ból, amely ökörszántás (busztrofedon) sorvezetésű. A maglianoi ólomlemez, szintén a Kr. előtti 5. sz.-ból származik. A leghosszabb szöveg vásznon, múmiatekercsen maradt fenn, kb. 1500 jel van rajta.

Miután a Kárpát-medence az újabb kutatások alapján ősrégészeti szempontból (Gimbutas, Renfrew, Rudgley...) felértékelődött, Mario Alinei olasz nyelvész elméletet dolgozott ki arra nézve, hogy az etruszk műveltség a Kárpát-medencéből származik, bár néhány sorral lejjebb hozzáteszi, hogy *„természetesen az őskori Kárpát-medencei, dunai népek még nem magyarok.”* (2005:9) Megjelenésünket a Kárpát-medencében a Kr. e. 3. évezredre helyezi, ami a 896-os besenyő beüldözéses akadémiái változattal szemben hatalmas és bátor előrelépés. Sajnálatos azonban, hogy mind a magyarok, mind az etruskok nyelve esetében ragaszkodik a finnugor rokonsághoz, anélkül hogy kitérne arra, ki volt az átdó fél.

Az etruszk írást el tudjuk olvasni, mint ahogyan a franciául nem tudó ember is el tud olvasni egy latin betűkkel írt francia szöveget, tartalmát azonban csak részlegesen értjük, mert nem ismerjük a nyelvüket, a kutatók ezt azzal indokolják, hogy a fennmaradt szövegek túl rövidek ehhez.

Több kutató, például Tóth Zsigmond, Dr. Szabó Károly, Fabó László szerint ezeket a magyar nyelv segítségével lehet értelmezni.

Görög írás

A görögök az írástörténészek többsége szerint a föníciaiaktól vették át a betűvetés tudományát a Kr. előtti 10. sz.-ban. Ezt betűik elnevezésére alapozzák. Például a föníciai írás első betűje az Alef (ökör) szóból származik az akrofónia szabályai szerint, ebből következne a görög Alfa. Mint azonban az előbbiekből következik, a görögök a pelazgoktól vették át az írást, akiknek társadalmára rátelepültek.

52. ábra: A Théra- szigeti kő (Kr. e. 7. sz.)

A legrégebbi görög emlékekben a betűk jobbról-balra haladnak, de az úgynevezett ökörszántás (busztrofedon) sorvezetés is gyakori, ahol egyik sorban jobbra, a másikban balra halad az írás. Ömlémezeken is írtak, amelyeket feltekercseltek.

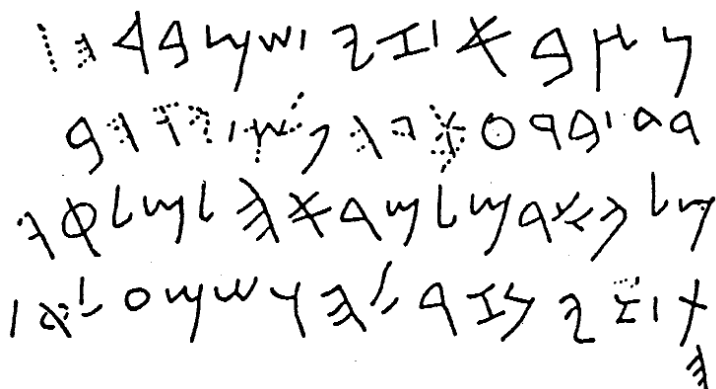
Szolón törvényeit a Kr. e. 6. században már tintával, tollal írták papírra, balról jobbra tartó sorvezetéssel.

Α	Β	Γ	Δ	Ε	Ι	Η	Θ
alfa	béta	gamma	delta	epszilon	zéta	éta	théta
Ι	Κ	Λ	Μ	Ν	Ξ	Ο	Π
ióta	kappa	lambda	mű	nű	kszi	omikron	pi
Ρ	Σ	Τ	Υ	Φ	Χ	Ψ	Ω
rhó	szigma	tau	üpszilon	fi	khi	pszi	omega

53. ábra: Görög ábécé a betűk elnevezésével

Az írástörténet a görögöknek tulajdonítja a magánhangzók kialakítását. Azonban már a pelazgok, akiktől írásukat átvették, négy magánhangzóval rendelkeztek. A dór és ión betűk némileg eltértek egymástól, Kr. e. 400 táján a ion betűk váltak általánossá. A klasszikus görög ábécé 24 betűből áll.

Arámi írás

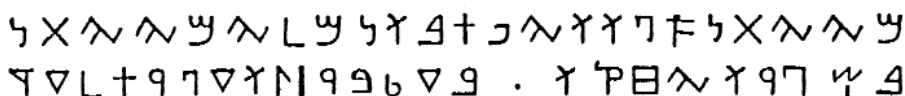

54. ábra: Óarámi felirat a Kr. e. 9. sz.-ból

A sémi nyelvcsaládhoz tartozó arámiak a föníciaiaktól vették át az írást. A Kr. előtti 9. sz.-ból származó írásemlékeik is ezt igazolják. A Holt-tengeri tekercsek is részben arámi nyelven íródtak.

Egyenes vonalakból álló betűik később kurzív jellegűvé váltak. Ezt több nép átvette Belső-Ázsia térségeiben, például a Selyemút mentén lakó szogdok.

Héber írás

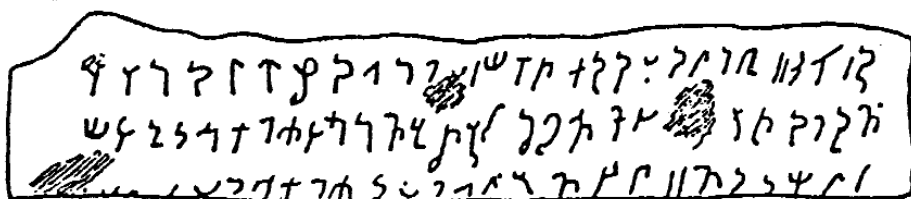

55. ábra: Óhéber írás

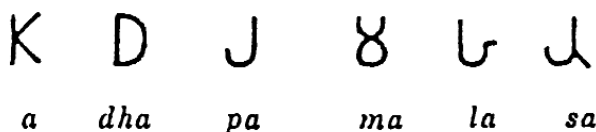
A héberek kezdetben a föníciaiak írását használták, majd a kánaánita héber írást. Ennek első emléke a Kr. e. 9. sz.-ból származó gezeri naptár, amely egy 9 x13 cm. nagyságú mészkőlap, hét sor írással. A Kr. előtti 6–5. században az arámi írást használták, majd kialakították saját szögletes jellegű írásukat, a kvadrátát, a Kr. előtti 5–4. sz.-ban.

Indiai írás

Az írás tudományát az indek a Kr. előtti 8. században sajátították el. Első fennmaradt irodalmi alkotásaik nyelve a szanszkrit, amelyet hozzávetőlegesen Kr. e. 2000-től Kr. u. a 4-5. századig használtak. Helyét fokozatosan átvette a prákrit, ebből több változat keletkezett, például a páli, a buddhizmus nyelve. Jelenleg a hindi az államnyelv, a szanszkrit a tudósok és a vallás nyelve maradt. Szanszkrit nyelven íródott a két nagy indiai eposz, a Mahabharata és a Ramajana. Az ókori szanszkritot bráhmí írással jegyezték le, amely a Krisztus utáni 11. századtól fokozatosan alakult át dévanágarivá. Bráhmí írással készült Asóka király sziklafelirata is a Kr. e. 3. században.

56. ábra: Kharosthi felirat

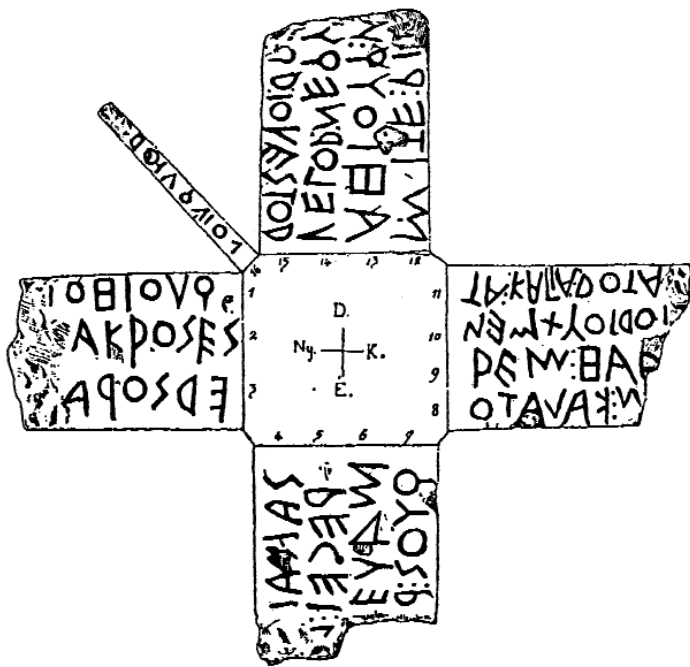
57. ábra: Brahmi felirat egy érmén

A kharosthi a prákrit nyelv írása volt, ma már nem használják, de a később kialakult urdu nyelv írása erre épült. A bráhmí, a kharosthi és a dévanágari balról jobbra haladó betűírások, bár Johannes Friedrich említ egy érmét a Kr. előtti 4. századból, amelyen a bráhmí írás jobbról-balra halad. A dévanágari ábécéje 48 betűből áll, ebből 34 a mássalhangzók, 14 a magánhangzók és kettőshangzók száma, ehhez még kb. 25 ligatúra tartozik. Az A hangot nem jelölik, ezért van a felső vonal.

Az indiai írásokról szóló rész összeállításában köszönöm Dr. Ara-di Éva indológus-nyelvész segítségét, aki szerint az ókori bráhmí írás és a mi rovásírásunk között hasonlóság fedezhető fel.

Latin írás

A rómaiak az etruszkoktól vették át a betűírást, a görögökből pedig az etruszkból hiányzó négy betűt (B, D, O, X). Írásuk első emlékei a Kr. e. 6. sz.-ban keletkeztek. Ilyen a Lapis Niger, a Fekete Kő, amelyet 1899-ben találtak Rómában, ásatás során. Szövege megfejtetlen. A praenestei aranyfibula felirata is a 6. sz.-ban készült. Kezdetben a latin írás is nagybetűs volt és jobbról-balra haladt.

58. ábra:
A legrégebbi
római
oszlopfelirat

Forrai Sándor írta a Magyar nemzettudat tízparancsolatában: *„Becsüld meg ősi magyar rovásírásunkat, mely népünk olyan ősi kultúra öröksége, amely ma már egyetlen európai népnek sincs. Tudd meg, hogy a mai latin nagybetűs írásunknak is egyik alapja a székely-magyar rovásírás.”* (Friedrich-Szakács:2003:218)

0CEJKV:8EIA:8DARYDK2:VE:
A1E:8DARYED:PED2HRYVD:8VDENY

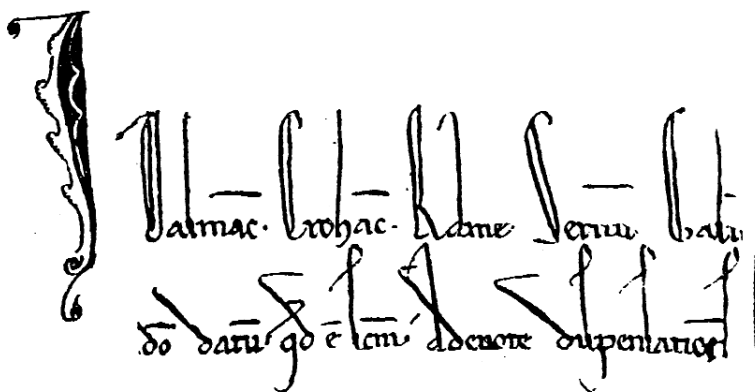
59. ábra: Óitáliai, umbriai felirat Faulmann szerint.

*Olvasata: APE:FRATER:CERSNATUR:FURENT
EHVELKLU:FEIA:FRATREKS:UTE:*

A latin betű továbbfejlődése

A főként kőbe vésett római nagybetűs szavakat még nem választották el. A szóközöket jelölő pontok a Kr. e. 3. sz.-ban tűnnek fel, középtájon helyezték el őket.

Viasztáblára, papiruszra a kapitális kurziv betűket a Kr. utáni 1. században kezdték használni. Az unciális betűket a Kr. utáni 2. sz.-ban főként pergamenre írták. Nagy Károly (768-814) írástudó hivatalnokokat hozatott udvarába. 781-ben Alkuin angol szerzetest hívta meg, aki megalkotta a karoling minuszkulát, a kisbetűt. A fejezetcímeket nagybetűvel, a további szöveget kisbetűvel írták. Bevezette a hét szabad művészet oktatási rendszerét, a tours-i kolostort pedig, amelynek apátja lett, a birodalom vezető oktatási intézményévé tette. (A hét szabad művészet: grammatika, retorika, dialektika, aritmetika, geometria, asztronómia, zene.) Alkuin meggyőződése, hitvallása, oktatási rendszerének alapja volt, hogy minden igazság a Bibliában van kinyilatkoztatva. (Epperlein, 1982:131-133)

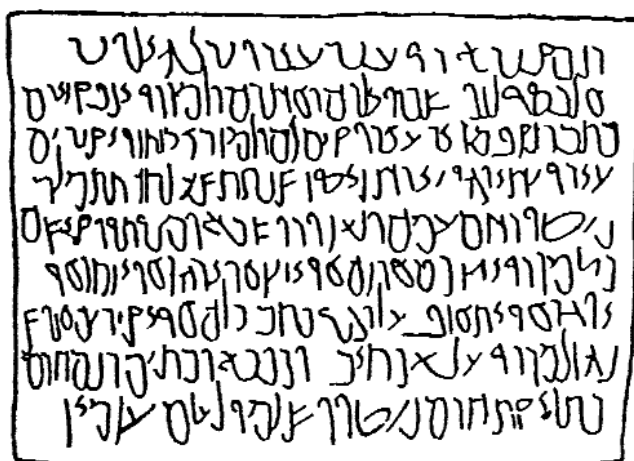

60. ábra: II. Endre magyar király írása 1224-ből

Az ékezetek a 11–13. sz.-ban a gótikus írásban és a gótikus kurziv írásban jelennek meg. A kérdőjel, felkiáltójel, idézőjel, zárójel használata a könyvnyomtatás elterjedése után alakult ki.

Nabateus írás

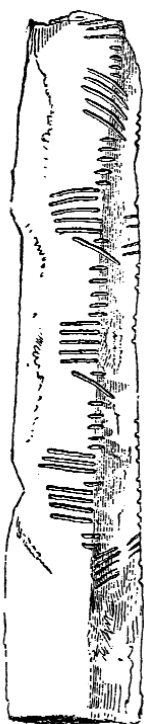
A Kr. e. 5.-tól az 1. századig virágzott a nabateusok birodalma, amelynek fővárosa Petra volt. Az ő birodalmukból hozta létre Traianus császár Kr. u. 106-ban Arabia provinciát. A nabateus írás lett a forrása az arab írások változatainak.

61. ábra:
Nabateus írás
a Kr. e. 1.
századból

Kelta írás – Ogham

Az ogham kelta írás, amelynek néhány száz kőbe vésett emléke maradt fenn, többnyire a mai Írország, Wales, Skócia területén. A legrégebbiek a Kr. u. 4. sz.-ból származnak.

i	q	n	/// r	x
e	c	s	/// z	(io). p
u	t	v	/// ng	.u
o	d	l	/// g	a
a	h	b	m	.eo

62. ábra: Ogham kőfelirat (balra) 63. ábra: Ogham ábécé (jobbra)

Az ogham írás létrejöttének ideje azonban ezeknél bizonyosan jóval korábbi. Ezt egyrészt arra alapozom, hogy az ír mitológiában Ogma istenség a tudomány és a költészet pártfogója. Nennius 9. századi kelta krónikás szerint ő volt a kelták sajátos írásának, az „ogma” (itt így írják) ábécének a feltalálója. (Mitológiai ábécé, Gondolat Kiadó, 1970:310)

Másrészt a Kr. előtti 3. században a kelta népesség művelődési köre Britanniától Kis-Ázsiáig terjedt, tehát ekkor már létezhetett írása.

Az ogham jeleket a köoszlopok élétől jobbra és balra vészték be. Philip Carr-Gomm A druida hagyományok c. könyvéből megtudjuk, hogy az ogham jelek hangértékét egyes fafajtákhoz kapcsolták. Pl. a D-t a tölgy ír nevéhez, a Duir-hoz, tehát az akrofónia elvét alkalmazták.

Eliade azzal indokolja, hogy csak kevés és késői kelta írásemlék maradt fenn, hogy a druidák nagy jelentőséget tulajdonítottak az emlékezetnek és az írás emiatt rituális tiltás alatt állt. (1999, II. kötet: 122)

Más véleményen van D. J. Conway, a Kelta mágia című könyv szerzője: *„Bár úgy tartják, hogy nincsenek írásos feljegyzéseik, Szent Patrick személy szerint csaknem száznyolcvan kelta nyelven írt könyvet égetett el. Ezzel példát mutatott a vakbuzgó keresztényeknek, akik a druida irodalom minden fellelhető emlékét megsemmisítették.”* (Édesvíz Kiadó, 2000:105) Szent Patrick Kr. u. 385-461-ig élt.

Ibériai (Ó-spanyol) írás

Iberisch		Bastulo-Turdetanis	Phön.	Griech.	Iberisch		Bastulo-Turdetanis	Phön.	Griech.
R P P P	a	A 4	K 4	4 A	P P	bi	7	) 7 P	7 P
E E E	e	F F (E E)	3	3.	X X X	bo	X X X		
N N	z	Y Y (Y)	2	2 11	□	bu	□ (11)		
H H	o	O O P	o	o	X	ta	+ X +	+ X +	T t
Λ Λ ↑	u	4 ↑	Y Y	Y V	Θ Θ Θ Θ	te	Θ Θ Θ Θ	Θ th	Θ th
Λ Λ Λ	l	1	Λ	1 J	Y Y Y Y	ti	Y Y Y Y	th	th
Q Q Q Q Q	r	4 Q Q	4	4 q	v w w	to	Y Y Y		
M M	s	M M M	w 2	M	Θ Δ Δ Δ	tu	Δ Δ V (Y A)	Δ Δ	Δ d
Σ Σ Σ	ś	F F (E E)	F	F x	A A A	ca	Λ (Θ)	1 9	1 Λ 9
Y Y V Y Y	m	Σ Σ	Σ Y	Y	< Q Q <	ke	Y Y D Q C (C)	Y k	Y k
N N	n	Y Y Y (E E)	Y	Y	f u √ J	ki	1 2 (2 N?)		
l	ba	l			X	co	X X		
Q Q Q Q	be	Y X			Q Q	cu	Q Q (Q)	Q q	Q q

64. ábra: Az ibériai ábécé

Johannes Friedrich a Geschichte der Schrift (Az írás története) című művében mutatja be. Számos érmén és rövid feliraton maradt fenn a Kr. e. 3. századtól. Régebbi alakját bastulo-turdetani-nak nevezik. (1966:124)

Fontosnak tartom felhívni rá a figyelmet, mert betűsora erős alaki hasonlóságot mutat a mi kárpát-medencei rovásírásunkkal.

Lásd még ????????old.

Meroei írás

Az utolsó tudatos lépést az egyiptomi hieroglifák betűírássá alakításához a dél-egyiptomi etióp birodalom fővárosában Meroében tették meg, azzal, hogy öt magánhangzót illesztettek a betűsorba, Kr. e. 200 táján. (Doblhofer, 1961:84,85)

Hieroglifák	Démotikus-jelek	Hangérték	Hieroglifák	Démotikus-jelek	Hangérték
	𐩈	<i>aleph. od.</i> a		𐩉	ɪ
	𐩊	e		𐩋	b[ɣ?]
	𐩌	ê		𐩍	h
	𐩎	i		𐩏	s
	𐩐	y		𐩑	ʃ
	𐩒	w		𐩓	k
	𐩔	v[b?]		𐩕	q
	𐩖	p		𐩗	t
	𐩙	m		𐩚	te
	𐩛	n		𐩜	té
	𐩝	ñ		𐩞	z
	𐩟	r			

65. ábra: A meroei ábécé

Germán írás

A germánok írásjeleiket runáknak nevezték. Az elnevezés valószínűleg a magyar róni szóból származik. Eddig megtalált első írásemlékük a Kr. e. II. sz.-ból maradt ránk egy bronzsisakon, amelyet a mai Ausztria területén találtak. A felirat jelei azonban legalább ugyanolyan arányban sorolhatók az ősmagyar és az etruszk rováshoz, mint a runákhoz. A valódi runafeliratos kövek megjelenését a Kr. u. 2. sz.-ra teszik.

Harigasti teiwai
'dem Gotte Harigast (= Wodan)'

66. ábra:
*A negai sisak-
felirat Johannes
Friedrich szerint*

67. ábra:
*A negai
sisakfelirat
Paul Reinecke
szerint*

A Negau-i sisakfelirat - P. Reinecke nyomán

A runaírásnak 24, 33 és 16 betűs változatát ismerjük. A runa ábécét első hat betűjéről Futharknak nevezik. Több ezer runafeliratos kő maradt fenn. A leghosszabb szöveg 800 jelből áll és a svédországi Rök sziklán olvasható.

Figyelemre méltó az alaki azonosság a magyar rovásírás és a germán runák között. A 24 betűs runa változatból 14 alakilag azonos, hangértékük azonban eltérő. Valószínűleg hun elődeink voltak a betűk átadói.

ƿ	ᚋ	ᚑ	ᚖ	ᚗ	ᚘ	ᚙ
f	u	þ	a	r	k	w
ᚕ	ᚦ	ᚨ	ᚩ	ᚪ	ᚫ	ᚭ
h	n	i	j	é	p	z(R) s
ᚱ	ᚴ	ᚷ	ᚸ	ᚹ	ᚺ	ᚻ
t	b	e	m	l	ng	o d

68. ábra:
*A futhark,
a runa
betűsor*

ሆ. በ. ፋ. ዲ. የ. * . ተ. ለ. ጥ. ካ. ስ. ፀ. ሶ. ሃ. ሐ.

Arab írás

لأربعة مائة رجل من الرعية، وقد أخذوا في المذبحة، وأبدا
هم، وبعدها ألهم لأربعة آلاف رجل من الرعية، وأبدا

والتين والزيتون * وطور سينين *
وهذا البلد الامين * لقد خلقنا

65

Türk írás

Kialakulásának helye a szibériai Jenyiszej és a mongóliai Orkhon folyók vidéke. A két változat néhány jelben eltér egymástól. Kr. u. a 7- 8. sz.-ból ránk maradt írás emlékei kőoszlopokon, sziklákon találhatók. Mint a 45. oldalon olvashattuk a hunok alkották meg, tőlük vették át a türkök.

Szibériai írás			Arsakida pehlevi írás		Szibériai írás			Arsakida pehlevi írás	
Jeniszeji	Orchoni	Hangérték	Jel	Hang- érték	Jeniszeji	Orchoni	Hangérték	Jel	Hang- érték
𐰇𐰏𐰐	𐰇	a, ä	𐰇𐰏𐰐	a	𐰇𐰏	𐰏	l e, i, ä, ö, ü előtt vagy után		
𐰇𐰏𐰐𐰑	𐰇	b a.o.u.y előtt vagy után	𐰇	b	𐰇𐰏𐰐	𐰏	m	𐰇𐰏𐰐𐰑	m
𐰇𐰏𐰐𐰑	𐰇	ng	𐰇𐰏	g	𐰇	𐰇	n a.o.u.y előtt vagy után	𐰇𐰏𐰐𐰑	ñ
𐰇𐰏𐰐𐰑	𐰇	d a.o.u.y előtt vagy után	𐰇𐰏	d	𐰇𐰏𐰐	𐰏	n e, i, ä, ö, ü előtt vagy után		
𐰇𐰏𐰐𐰑	𐰇	g a.o.u.y előtt vagy után	𐰇	h	𐰇𐰏𐰐	𐰏	z	𐰇𐰏𐰐𐰑	s
𐰇𐰏𐰐𐰑	𐰇	g e, i, ä, ö, ü előtt vagy után	𐰇𐰏	h	𐰇𐰏𐰐		š		
𐰇𐰏𐰐	𐰇	o, u	𐰇𐰏	w	𐰇𐰏	𐰏	p	𐰇𐰏	p, f
𐰇	𐰇	s e, i, ä, ö, ü előtt vagy után	𐰇	z	𐰇𐰏𐰐	𐰏	b e, i, ä, ö, ü előtt vagy után		
𐰇𐰏𐰐	𐰇	k a előtt vagy után	𐰇𐰏𐰐	h	𐰇𐰏𐰐	𐰏	s a.o.u.y előtt vagy után	𐰇	č, ğ
𐰇𐰏𐰐	𐰇	t a.o.u.y előtt vagy után	𐰇𐰏𐰐	t	𐰇𐰏	𐰏	k o, u előtt vagy után	𐰇	q
𐰇𐰏𐰐	𐰇	nd, nt			𐰇	𐰏	k y előtt vagy után		
𐰇𐰏𐰐	𐰇	i, y	𐰇𐰏𐰐	j	𐰇𐰏𐰐	𐰏	r a.o.u.y előtt vagy után	𐰇𐰏𐰐	r
𐰇𐰏𐰐	𐰇	j e, i, ä, ö, ü előtt vagy után			𐰇𐰏𐰐	𐰏	r e, i, ä, ö, ü előtt vagy után		
𐰇𐰏𐰐	𐰇	j a.o.u.y előtt vagy után			𐰇𐰏𐰐	𐰏	š	𐰇	š
𐰇	𐰇				𐰇𐰏	𐰏	č		
𐰇𐰏𐰐	𐰇	ö, ü			𐰇𐰏𐰐	𐰏	ng		
𐰇𐰏𐰐	𐰇	k e, i, ä előtt vagy után	𐰇𐰏𐰐	k	𐰇𐰏𐰐	𐰏	t e, i, ä, ö, ü előtt vagy után	𐰇𐰏𐰐	t
𐰇𐰏𐰐	𐰇	k ö, ü előtt vagy után			𐰇𐰏	𐰏	d e, i, ä, ö, ü előtt vagy után		
𐰇𐰏𐰐	𐰇	l a.o.u.y előtt vagy után	𐰇𐰏𐰐	l, r	𐰇		ld, lt		

72. ábra: Türk rovásírás

1889-ben Jadrincev orosz kutató az Orkhon folyó vidékén találta meg Bilge kagán és öccse Kül tegin, valamint Tonjokuk, a bölcs tanácsadó síremlékét, amelyeket 738-ban állítottak emlékezetükre.

Feltételezésem szerint azonban Szentkatolnai Bálint Gábor nyelv-tudósunk előbb fedezte fel az írásos síremlékeket, mert Jadrincev előtt 13-15 évvel járt Mongóliának ezen a területén, gyűjteményét azonban Hunfalvy Pál megsemmisíttette. (Fehérné Walter Anna, 1975, I. kötet: 8)

Wilhelm Thomsen dán tudós fejtette meg a rajtuk lévő írásokat, 1893-ban. A feliratok jobbról balra, alulról felfelé haladnak és a két uralkodó testvér tetteit örökítik meg. A türk írásban egyes mássalhangzók betűalakja mellettük lévő magánhangzótól függ.

Ujgur írás

Az ujgurokat a 6. században említik először a források. Birodal-
muk a 9. századig virágzott a Bajkál tó és az Aral tó között.

Ujgur területen, a Szudzsi dombon fedezték fel 1909-ben a Jaglakár kagán sírfeliratát hordozó követ. A kő felső részére a kagán nemzetségjelét vésték, alája pedig az életútját. Az ujgur írás megfej-
tése Wilhelm Radloff és Wilhelm Thomsen dán tudós érdeme.
(Forrai, 1994:81)

Soghdisch				Uigurisch						Aramäisch		
Ende	Mitte	Anfang	Lautwert	Turkestan			Kudatku bilik		Lautwert	Jerusalem 4. J. n. Chr.	Palmyren. 4. J. n. Chr.	Lautwert
				Ende	Mitte	Anf.	Anf.	Ende				
𐰢	𐰣	𐰤	a, ā	𐰢	𐰣	𐰤	𐰢	𐰣	a, e	𐰢	𐰣	
	𐰥	𐰦	i, ī	𐰧	𐰨	𐰩						
𐰪	𐰫	𐰬	o, ō, u, ū	𐰭	𐰮	𐰯	𐰭	𐰮	o, ō u, ū	𐰭	𐰮	u
𐰱	𐰲	𐰳	γ, ʒ, q	𐰴	𐰵	𐰶	𐰴	𐰵	γ, ʒ			
𐰷	𐰸	𐰹	g, k	𐰺	𐰻	𐰼	𐰺	𐰻	g, k	𐰺	𐰻	k
𐰽	𐰾	𐰿	i, j	𐰿	𐱀	𐱁	𐰿	𐱀	i, j	𐰿	𐱀	i
𐰾	𐰿	𐱀	r	𐰾	𐰿	𐱀	𐰾	𐰿	r	𐰾	𐰿	r
𐰿	𐱀	𐱁	l	𐰿	𐱀	𐱁	𐰿	𐱀	l			
𐰿	𐱀	𐱁	t	𐰿	𐱀	𐱁				𐰿	𐱀	t
	𐱂	𐱃	d	𐰿	𐱀	𐱁	𐰿	𐱀	d, t	𐰿	𐱀	t
𐰿	𐱀	𐱁	z	𐰿	𐱀	𐱁	𐰿	𐱀	z, ʒ	𐰿	𐱀	z
𐰿	𐱀	𐱁	s	𐰿	𐱀	𐱁	𐰿	𐱀	s	𐰿	𐱀	s
𐰿	𐱀	𐱁	š	𐰿	𐱀	𐱁	𐰿	𐱀	š	𐰿	𐱀	š
𐰿	𐱀	𐱁	z, ʒ	𐰿	𐱀	𐱁	𐰿	𐱀	z	𐰿	𐱀	z
𐰿	𐱀	𐱁	n	𐰿	𐱀	𐱁	𐰿	𐱀	n	𐰿	𐱀	n
𐰿	𐱀	𐱁	b, p	𐰿	𐱀	𐱁	𐰿	𐱀	b, p	𐰿	𐱀	p
𐰿	𐱀	𐱁	v	𐰿	𐱀	𐱁						
	𐱂	𐱃	w			𐱂	𐱂	𐱂	w, f	𐰿	𐱀	b
𐰿	𐱀	𐱁	m	𐰿	𐱀	𐱁	𐰿	𐱀	m	𐰿	𐱀	m
𐰿			h	𐰿					?			

73. ábra: Szogd, ujgur és arámi betűsorok

Az ujjur írásbeliségről Bárdi László nyomán, Az ősi selyemút világa című könyvéből tömörítve: Az ujjur nyelv és írásbeliség szerepe jelentős, a távol-keleti kora középkorban Belső Ázsia általánosan használt összekötő nyelve volt. Korábban türk eredetű rovásírást használtak, később a szogd írás módosításával alakították ki magas színvonalú írásbeliségüket. Ez is jobbról balra halad, a türkhöz és a magyar rovásíráshoz hasonlóan. (2003:96)

Szláv írás

A Fekete tenger északi partja közelében élő népek feliratos hagyatékát Viktor Dracsuk orosz írástörténész sztyeppe hieroglifáknak nevezte. Gyűjtötte, pontosította, rendszerezte a csaknem ezer jelet. Többségüket, mint fentebb olvasható, szarmata eredetűnek találta. Dracsuk úgy véli, hogy az általa gyűjtött jelek kisebbik részét a boszporuszi királyság lakói használták, mert kézműves mestereik munkáin láthatók. Előkerült egy kőlap is a boszporuszi királyok tamgaival, azaz nemzetségjeleivel. Ezek két részből álltak, a felső rész meg egyezett a magyarok elődeinek írásánál már említett szarmata jelekkel, az alsó nem. Dracsuk véleménye az, hogy ezekből a Fekete tenger partvidéki jelekből alakultak ki a Rurik fiak jelei, a kijevi orosz fejedelmek jelei. (1983:166)

Nézzük ki volt Rurik, a Tolnai lexikon alapján: Rurik az orosz birodalom megalapozója, normann (varég) vezér. 862-ben testvérei segítségével megszállta Novgorodot. Innen terjesztette ki hatalmát a Dnyeper és a Volga felső folyásánál lakó szláv törzsekre. 879-ben halt meg. A Rurik család utolsó sarja, Fedor cár 1598-ban hunyt el.

Dracsuk tehát úgy találja, hogy az orosz írásbeliség kezdeteit a 9. századnál jóval korábban kell keresni s ezt a kezdetet egyrészt a boszporuszi királyok nemzetségjeleiben látja. Ezt a királyságot a gótok dúlták fel a 4. században.

Másik érve Hrabar bolgár szerzetes leírása a 10. század elejéről: *„S elébb a szlávoknak nem valának könyveik, de vonalakbul és rovásokbul olvastak és jövendöltek, mivelhogy pogányok valának. Miután megkeresztelkedtek vala, római és görög betűkkel kényszerülének az szláv beszédet lejegyezni...”* (1983:160)

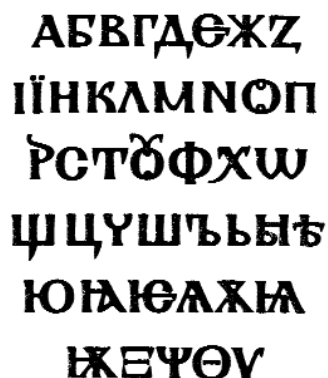
A 9. sz.-ban a szláv szövegek lejegyzésére görög betűket használtak. A Metód és Konstantin nevű testvérpár, akiknek apjuk bolgár, anyjuk görög, teremtték meg a szláv írásbeliséget. Konstantin megalkotja a 38 betűs glagolita írást. A glagolita betűk számokat is jelöltek, hasonlóan a magyar és etruszk rovásíráshoz.

74. ábra: Glagolita betűsor

A testvérpár szerzetes lett, Konstantin felvette a Cirill nevet. Rómában sikerült elérniük, hogy szláv nyelven is lehessen misézni, mert addig csak görögül, latinul és héberül lehetett.

A cirill írást nem Cirill alkotta meg, hanem három tanítványa a 9. sz.-ban és tiszteletből cirill írásnak nevezték. 24 betűt vettek át a görögből, 5-öt a glagolitából, 14-et pedig maguk szerkesztettek. A mai cirill írás több írásreform után alakult ki.

75. ábra:
Cirill betűsor

Az orosz betű			Az orosz betű		
nyomtatott	írott	kiejtése	nyomtatott	írott	kiejtése
alakja			alakja		
А а	А а	a	Р р	Р р	r
Б б	Б б	b	С с	С с	sz
В в	В в	v	Т т	Т т	t
Г г	Г г	g	У у	У у	u
Д д	Д д	d	Ф ф	Ф ф	f
Е е	Е е	e, je	Х х	Х х	h
Ё ё	Ё ё	jo	Ц ц	Ц ц	c
Ж ж	Ж ж	zs	Ч ч	Ч ч	cs
З з	З з	z	Ш ш	Ш ш	s
И и	И и	i	Щ щ	Щ щ	scs, ss
Й й	Й й	j	Ъ ъ	Ъ ъ	keményjel
К к	К к	k	Ы ы	Ы ы	i
Л л	Л л	l	Ь ь	Ь ь	lággyjel
М м	М м	m	Э э	Э э	e
Н н	Н н	n	Ю ю	Ю ю	ju
О о	О о	o	Я я	Я я	ja
П п	П п	p			

76. ábra: A megújított cirill írás

Szomáli írás

Földrajzi szempontból az afrikai írások közé tartozik. A szomáli betűírást Ysman Yusuf, a szultán fia alkotta meg a 20. század elején. Jó arab és türhető olasz nyelvtudása alapján egy betűírást hozott létre, 22 mássalhangzóval és 5 magánhangzóval. (Johannes Friedrich: 1966:170)

5 ʒ ɔ ɪ ɪ ɪ ɔ ʒ ʒ ɔ ʒ ʒ
 ' b t ɟ ɟ ɟ d n s ʒ ɔ ɟ ɟ f
 ɟ ɟ ɟ ɟ ɟ ɟ ɟ ɟ ɟ ɟ ɟ
 ɟ k l m n w h y i u o a e

77. ábra: Szomáli betűsor

Ez egy jó példa arra, hogy az írásoknak nem kell végigjárni a szó-
kásos fejlődési utat a képirástól a betűírásig, ha alkotója fejlettebb
ismeretek birtokában van.

Az írástörténet mostohagyermekai: Kárpát medencei rovásírás, Mas d'Azil, Glozel, Viszokó

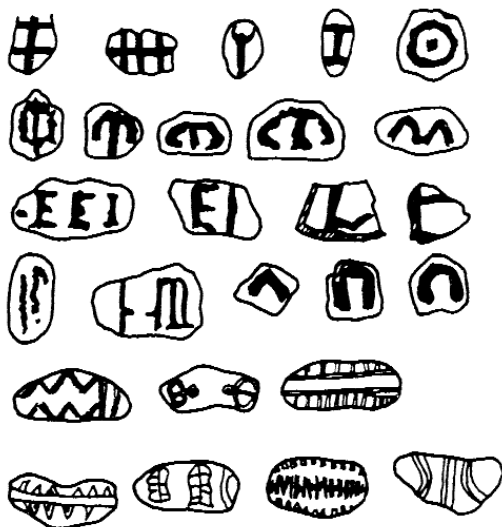
Mint láttuk, a magyarok elődeinek rovásírása a méltatlanul kezelt mostohagyermek sorsához hasonló. Rajta kívül azonban még vannak mostohagyermekai az írástörténetnek.

A hivatalos tudomány ellenszenvvel, gyanakvással, felháborodással kezeli mindazokat, akiknek nincs pecsétetes papírjuk arról, hogy valamely állami oktatási intézmény feljogosította őket felfedezéseikre. Pedig köteteket lehetne megtölteni a pecsétetes papírral nem rendelkezők hasznos találmányaival. Csak az írástörténet területén maradvá, az ékírást egy német középiskolai tanár, egy ír lelkész, és egy angol katonatiszt fejtette meg. Nem is beszélve arról a valószínűleg írástudatlan kurd fiúról, aki egy kötélén függeszkedve, az életével játszva másolta a behisztuni szikla feliratait az angol katonatiszt számára, miközben a pecsétetes papírral rendelkező londoni tudósoknak a leghalványabb fogalmuk sem volt a kurd fiú teljesítményének jelentőségéről az emberi művelődéstörténet szempontjából. A fiú neve nem maradt fenn.

Mas d'Azil

Edouard Piette régész 1886-ban a franciaországi Mas d'Azil barlangban talált vörös vasoxiddal festett köveket, amelyeken betűnek tűnő ábrázolások is láthatók. 30 jel ismétlődik, ez betűíráásra utal.

78. ábra:
Mas d'Azili
kavicsok

Piette a rajzolatok korát eleinte 25.000 évesnek állapította meg, később ezt visszavonta, mivel a korabeli uralkodó álláspont az volt, hogy minden írás a kópírásból indul ki, így ebben a korban betűírás még nem létezhetett.

Piette tehát visszavonta megállapítását. Elhitte volna, hogy azoknak van igaza, akik a teremtés időpontját Kr. e. 4004 október 23-án reggel kilenc órára teszik? Hiszen ezt az időpontot még Newton is elfogadta. (Renfrew, 2005:18)

Igen valószínűtlen, hogy Piette meggyőződésből vonta vissza a Mas d'Azili írás korára vonatkozó álláspontját. A nyomásgyakorlásnak számtalan fokozata létezik. Ma már nem tudhatjuk, hogy Piette-re, amiért ki merte jelenteni, hogy a föníciaiak nem feltalálták, hanem Mas d'Azilban tanulták az írást, a nyomásgyakorlás mely fokozatát alkalmazták.

Érdekes, hogy Kéki Béla Az írás története című könyvének 1971-es kiadásában még olvashatunk Mas d'Azil-ról, azonban a 2000-es kiadásból, a szerző elhunytá után, már eltávolították ezt a fontos ismeretet, amelyből a betűírás igen korai megjelenésére következtethetünk.

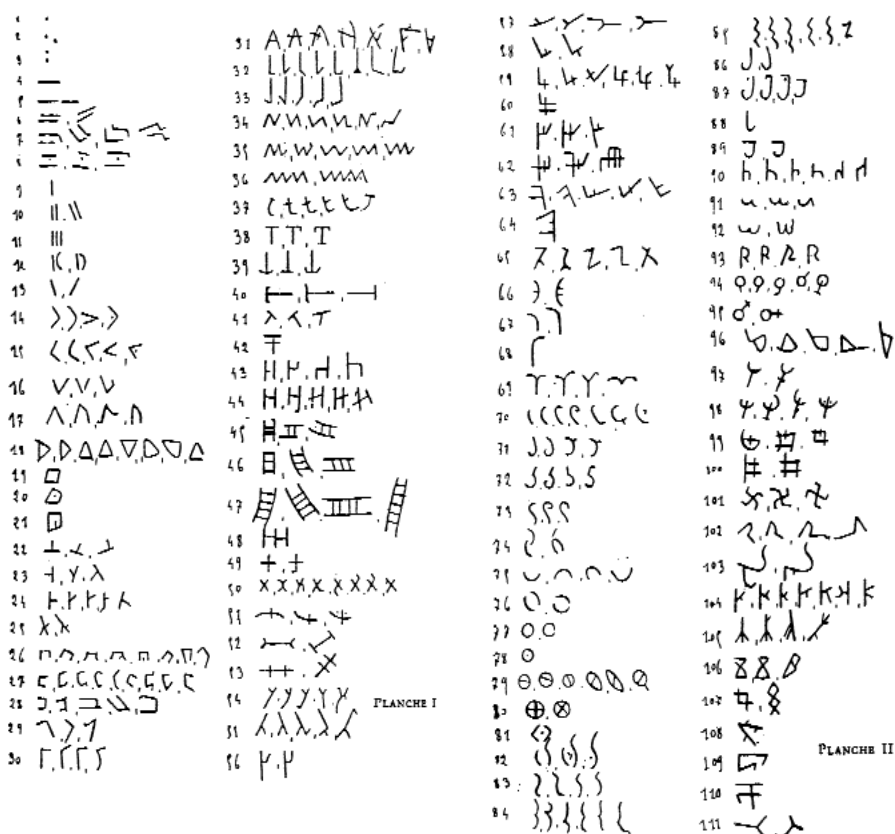
Glozel

A hivatalos írástörténet hamisítványnak nevezte az 1924-ben a franciaországi Glozel helységben talált leleteket. A földműves Claude Fradin és fia szántás közben több más lelet mellett írásjeles kő, csont és kerámia töredékekre bukkant. A szakértők a leletek korát egymástól teljesen eltérően állapították meg, többen hamisítványt kiáltottak és ők győztek, szegény földműves még bíróság elé is került.

Több szerző írt a glozeli jelekről, jómagam is bemutattam két, Szakács Gáborral közösen írt könyvünkben a betűsört. (2003:82, 83, 2005:75)

1957-től kezdve néhány laboratóriumban szénizotópos vizsgálatot végeztek a leleteken. 14 csontról kimutatták, hogy 19.000 éves. Más csontokról kémiai vizsgálat alapján kiderült, hogy újkőkoriak. Sajnos nem közlik, hogy az írásjeles csontokról van-e szó. A jelek egy részének keletkezését a Kr. e. 3. századtól a Kr. u. 2. század közé helyezik, más részüket pedig továbbra is hamisítványnak ítélik. Ezekről a vizsgálatokról a szakirodalomban található számítógépes elérhetőségen lehet tájékozódni.

Dr. Antonin Morlet, helybéli orvos és műkedvelő régész a tárgyakról összegyűjtötte az írásjeleket, számuk 111, ez szótagírásra utal, vagy pedig egy őskori ábécé készítésének műhelytitkaiba pillanthatunk be. A hangértéküket nem ismerjük, de az ősi magyar rovásírással jelentős formai egyezést mutatnak.

79. ábra: Glozeli írásjelek

Viszokó

Viszokó Szarajevótól 30 kilométerre fekvő boszniai városka. Közelében található a Semir Osmanagic és kutatótársai által feltárt bosnyák piramisok ásatási területe, ahol Szakács Gábor újságíró, rovásírás kutató 2006-ban a Kárpát-medencei Tordos-Vinca műveltség és az ebből származó, ma székely-magyar rovásírásnak nevezett írás betűihez alakilag hasonló jeleket azonosított. Mind az építmények, mind a jelek megosztották a nemzetközi tudományos és közvéleményt. Ezért 2008-ban Semir Osmanagic tudományos tanácskozást hívott össze Szarajevóba, amelyen mintegy ötven tudós, szakértő és kutató jelent meg, képzett régészek, geológusok, bányászati szakemberek, többek között Egyiptomból, Kínából, Oroszországból, Nagy-Britanniából, Ausztriából, Horvátországból. Szakács Gábor a tanácskozáson a Tordos-Vinca jelek és a bosnyák piramisok jelei közötti alaki egyezéseket ismertette. A tanácskozás azzal zárult, hogy további kutatásokat szorgalmaztak, mert bár a szakemberek többsé-

ge bizonyítottan látta a Nap (Viszocsica) piramis oldalfedlapjainak mesterségességét, a "mag" eredetéről megoszlottak a vélemények. Áthidaló megoldásként megalkották a „Piramid hill”, piramis domb elnevezést. Ez az utolsó jégkorszak végén, tehát 10-12.000 évvel ezelőtt már ebben az ember által alakított formájában létezett. Ezek szerint ekkor már a Nap piramishoz vezető alagútban lévő kövek jelei is léteztek, mivel ezeket a hasonló korú üledék alól tárták fel. Természetesen a bosnyák piramisok esetében is megindultak a támadások, röpködtek a csaló és sarlatán címkék, mind a feltáró Semir Osmanagic ellen, mind azok ellen, akik számára a bosnyák piramisok az emberiség múltjának egyik megismerési lehetőségét jelentik, nem utolsósorban az írástörténet szempontjából.

A világot pedig mindig azok vitték előre, akik megnézték, hogy mi van a hegyeken túl, nem azok, akik megpróbálták elgáncsolni őket.

*Írásos kő a bosnyák Nap Piramishoz vezető alagút bejáratánál
Fényképezte: Friedrich Klára (2007)*

Az írások gyökere és anyja

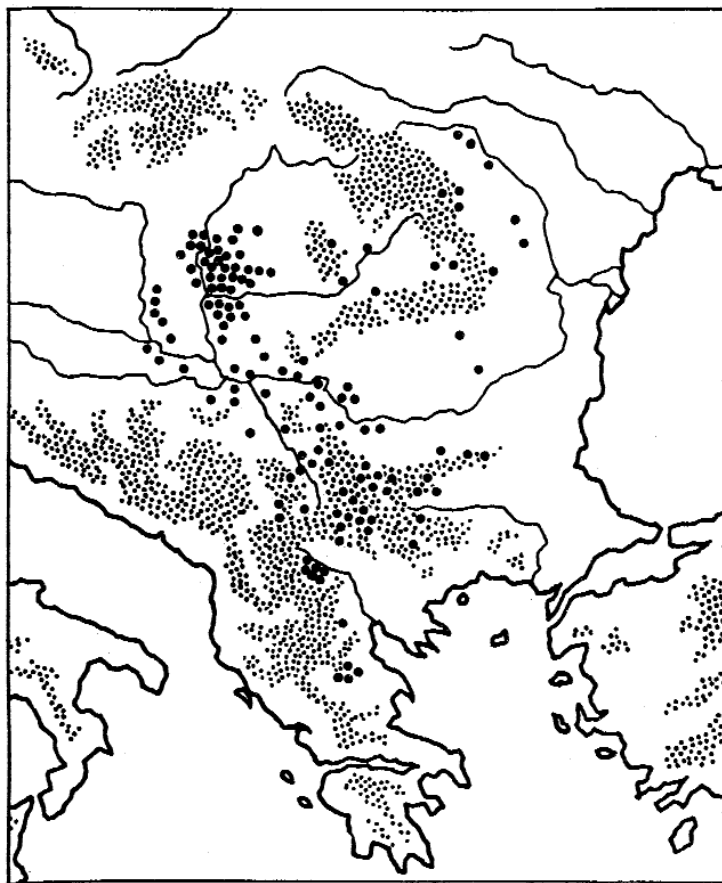
Mint ahogyan az irigy és tehetségtelen kutató elhallgatja, sőt ócsárolja tanítóit és forrásait, úgy hallgatja el a hivatalos írástörténet az ősi magyar rovásírás és ezen három írás jelentőségét, mivel az emberiség történetének olyan korai időszakában keletkeztek, amelyről szakkönyveik és tankönyveik azt állítják, hogy írás, főként betűírás akkor még nem létezhetett.

Jó példa erre a Lambrecht Kálmán könyvében olvasható részlet Mas d' Azillal kapcsolatban: *„Piette betűknek és számoknak nézte a mas d' azili festett kavicsokat, ezt a nézetet azonban egyetlen emberbűvár sem osztja már. Nemcsak azért, mert egészen különös volna, hogy az ember, ha az azili kultúrfokon már ismerte a betű és számvetést, a csiszolt kőkorszak évezredein át újra elfelejtette volna, de azért is, mert ismereteink mai állása szerint minden írás a képirásból indult ki, piktografikus jelekből, ezeknek első nyomaival pedig csak sokkal később találkozunk.”* (1931:276)

Tehát ezek a „mostohagyermek” írások a hivatalos tudomány szerint akkor sincsenek, ha vannak, mert az ő ismereteinek állása alapján csak később jelenhettek volna meg. És ez tudományos hozzáállás. Ami 1931 óta nem sokat változott, mert Kéki így összegez Mas d' Azilról 1971-ben: *„...ma egyéb magyarázat híján a legtöbb szerző azt tartja, hogy kőkori ősrünk örömét lelte a díszítésben és a vasoxidal festett jelek csak az emberi játékosztön kiélésének termékei. Semmi közük tehát az írástörténethez, de az egykor körülöttük folyt sok vita miatt mégsem maradhattak említetlenül.”* (1971:21)

Ha megtekintjük ezen „mostohagyermek” írások betűsorait, könnyen az a meggyőződés alakulhat ki bennünk, hogy létezett írásbeliség bolygónkon tizenöt, húszezer évvel ezelőtt is. Van néhány pecsétes papírral rendelkező tudós, aki nem zárja ki ennek lehetőségét, például André Leroi-Gourhan és Richard Rudgley őskortörténészek. Igaz, hogy nem kapcsolják a magyarok elődeihez, mert úgy tudják a magyarokról, hogy 896-ban üldözték őket be ide a besenyők. Pedig Rudgley még el is jött Magyarországra és elismeri a hunokkal való rokonságunkat, de nem tudjuk felhívta-e valaki figyelmét az ősi magyar rovásírás hasonlóságára más kőkori jelekhez és arra, hogy vannak olyan elméletek is, hogy a magyarság őshonos a Kárpát-medencében. Mi Szakács Gáborral nem tudtuk, hogy itt járt, látogatása nem kapott előzetes, beharangozott nyilvánosságot. Ha tudjuk, bizonyára megtettük volna, hogy ismertetjük vele ősi írásunkat, mint

ahogyan felhívtuk levélben, tanulmányban és előszóban Semir Osmanagic figyelmét a Tordos-Vinca műveltség jeleire és arra, hogy mi magyarok még ma is használjuk az ebből származó rovásírást.

80. ábra: A műveltségek legsűrűbben a Kárpát-medencében jelentek meg Kr. e. 5000 táján.

Abból, hogy a Kárpát-medencében helyezkednek el legsűrűbben az újkőkori műveltségek, mint ahogyan Piggott és Renfrew térképei is mutatják (Renfrew, 2005:178) arra következtethetünk, hogy ezeknek a műveltségeknek előzményei is voltak ezen a területen. Továbbá abból, hogy itt találták meg ennek az ősi írásnak legtöbb emlékét és ugyanitt még mindig használatos, következik az is, hogy a mi elődeink, a magyarok elődei alkották meg és terjesztették.

Ahogy Berzsenyi Dániel feltételezte, hogy a magyar nyelv „az egész óvilág nyelveinek gyökere és anyja”, úgy feltételezem én is, hogy a magyar nyelvhez szorosan kapcsolódó rovásírás, a magyarok elődeinek írása, az egész óvilág írásainak gyökere és anyja.

Táblázatok

Óegiptomi		Föníciai	Óhéber	Görög		Latin	Német
hieroglifok	hieratikus írás			régibb forma	újabb forma		
		𐤀 𐤁	א	Α	Αα	A a	ℒ a
		𐤂 𐤃	ב	Β	Ββ	B b	℔ b
		𐤄 𐤅	ג	Γ	Γγ	C c	℥ c
		𐤆 𐤇	ד	Δ	Δδ	D d	Ɔ d
		𐤈 𐤉	ה	Ε	Εε	E e	Ɖ e
		𐤊 𐤋	ו	Ϝ	Ϝϝ	F f	ƒ f
		𐤌 𐤍	ז	Η	Ηη	H h	℥ h
		𐤎		Θ	Θθ		
𐤏	𐤐	𐤑 𐤒	ח	Ι	Ιι	I i	ℑ ij
		𐤔 𐤕	ט	Κ	Κκ	K k	℞ k
		𐤖 𐤗	ל	Λ	Λλ	L l	ℒ l
		𐤙 𐤚	מ	Μ	Μμ	M m	℞ m
		𐤛 𐤜	נ	Ν	Νν	N n	℞ n
	•	𐤞 𐤟	ו	Ο	Οο	O o	℔ o
		𐤡	פ	Π	Ππ	P p	℔ p
Δ	𐤤	𐤥 𐤦	ק	Φ		Q q	℔ q
𐤨	𐤩	𐤪 𐤫	ר	Ρ	Ρρ	R r	℞ r
	𐤬	𐤭 𐤮	ש	Σ	Σς	S s	℔ s
𐤰	𐤱	𐤲 𐤳	ת	Τ	Ττ	T t	℔ t
				Υ	Υυ	U u	℔ u
		𐤶 𐤷		Χ	Χχ	X x	℔ x
				Υ	Υυ	Y y	℔ y
	𐤹	𐤺		Ζ	Ζζ	Z z	℔ z

81. ábra: Az írásjegyek kialakulása (A könyv 1927-ben jelent meg)

Hang- érték	Török csoport		Runa	Középtenger-melléki csoport				Phöníciai-sémi cs.			
	Szé- kely	Ó-török		Ó-görög	Ó-ital	Etrusk	Pelaag	Moabit	Sidon	Aram	
1. a, á.	𐤀 𐤁	𐤂 𐤃	𐤄	Α Α	Α Α Π	𐤀 𐤁 𐤂	𐤃	𐤄	𐤅	𐤆	
2. b.	𐤇	𐤈 𐤉	𐤊	Β Β Β	Β Β Β	Β		𐤇	𐤈	𐤉	
3. cz.	𐤌		𐤍		𐤌	𐤌					
4. cs.	𐤎	𐤏 𐤐									
5. d.	𐤑	𐤒 𐤓	𐤔	Δ Δ	Δ Δ ρ Δ	Δ		𐤑	𐤒	𐤓	
6. e, é.	𐤕	𐤖 𐤗	𐤘	Ε Ε Ε	Ε Ε Η	𐤕 𐤖	𐤗	𐤕	𐤖	𐤗	
7. f, ʔ.	𐤙			Θ Θ	8 8	𐤙 𐤚	𐤛				
v, f.			𐤛	𐤛 𐤜 𐤝	𐤞 𐤟	𐤛 𐤜 𐤝	𐤞 𐤟	𐤛	𐤜		
8. g.	𐤠	𐤡	𐤢	Γ Γ Γ	Γ Γ	𐤠		𐤠	𐤡	𐤢	
9. gy.	𐤣										
10. h.	𐤤		𐤥	Η Η	Η Η	𐤤 𐤥 𐤦	𐤧	𐤤	𐤥	𐤦	
11. i.	𐤩	𐤪 𐤫	𐤬	Ι Ι	Ι Ι	Ι	Ι				
12. j.	𐤭	𐤮	𐤯					𐤭	𐤮	𐤯	
13. ly.	𐤱	𐤲 𐤳									
14. k.	𐤴	𐤵 𐤶 𐤷	𐤸	Κ Κ Κ	Κ Κ	𐤴 𐤵 𐤶	𐤷	𐤴	𐤵	𐤶	
15. ak.	𐤹	𐤺 𐤻									
χ.				Χ + 𐤹	𐤹 𐤺	𐤹 𐤺	𐤹			𐤹	
16. l.	𐤼	𐤽 𐤾 𐤿	𐥀	Λ Λ	Λ Λ	𐤼 𐤽	𐥀	𐤼	𐤽	𐤾	
17. m.	𐥁	𐥂 𐥃	𐥄	Μ Μ Μ	Μ Μ	𐥁 𐥂	𐥃	𐥁	𐥂	𐥃	
18. n.	𐥅	𐥆 𐥇	𐥈	Ν Ν Ν	Ν Ν Ν	𐥅 𐥆	𐥇	𐥅	𐥆	𐥇	
19. ny.	𐥉										
20. o.	𐥊 𐥋	𐥌 𐥍	𐥎	Ο Ο	Ο Ο	𐥊 𐥋	𐥌 𐥍	𐥊	𐥋	𐥌	
21. ö.	𐥏	𐥐 𐥑									
22. p.	𐥒	𐥓	𐥔	Π Π Π	Π Π Π	𐥒 𐥓 𐥔	𐥕	𐥒	𐥓	𐥔	
23. r.	𐥖	𐥗 𐥘 𐥙	𐥚	Ρ Ρ Ρ	Ρ Ρ	𐥖 𐥗 𐥘	𐥙	𐥖	𐥗	𐥘	
24. s.	𐥛	𐥜 𐥝 𐥞	𐥟	Σ Σ Σ	Σ Σ Σ	𐥛 𐥜 𐥝	𐥞	𐥛	𐥜	𐥝	
25. sz.	𐥠	𐥡									
26. t.	𐥣	𐥤 𐥥	𐥦	Τ Τ	Τ Τ	𐥣 𐥤 𐥥	𐥦	𐥣	𐥤	𐥥	
27. ty.	𐥧										
θ.			𐥨	Θ	Θ	𐥧 𐥨 𐥩	𐥪 𐥫	𐥨	𐥩	𐥪	
28. u.	𐥬	𐥭 𐥮	𐥯	Ο Ο Ο	Υ	𐥬 𐥭		𐥬	𐥭	𐥮	
29. ű.	𐥰	𐥱 𐥲		Υ Υ Υ							
30. v.	𐥳		𐥴		Υ	Υ		𐥳	𐥴	𐥵	
31. z.	𐥶	𐥷 𐥸	𐥹	Ζ Ζ	Ζ Ζ	𐥶 𐥷	𐥸	𐥶	𐥷	𐥸	
32. zs.	𐥺										
ψ.				Ψ Ψ Ψ							

82. ábra: Sebestyén Gyula rovásjel táblázata
(A könyv 1909-ben jelent meg)

A BOSNYÁK NAP PIRAMIS JELEINEK NÉHÁNY PÁRHUZAMA A KORAI ÍRÁSRENDSZEREKBEN									
Bosnyák Nap piramis 1.	Kárpát medencei írás 2.	Mas d' Azil 3.	Alvao 4.	Tepe Yahya 5.	Sumer 6.	Egyiptom 7.	Kréta 8.	Trója 9.	Glozel 10.
E	Э, Е, П, М, Ш	Е	Е, П, Е, З	Е, З, М, Ш	Е	Е, Ш, П, М	П, М, Е, П	Е, П	Э
Е	Е, Е, Е			Ш	Е, Э	Е	Ш	Е, Е, Е	
Е	Е - П								
Б			Б		Б, П	П	Е, П		П
X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
X	X - О								
Ж	Ж, Ж				Ж		Ж	Ж	Ж
X	X		Ж						Ж
Ж	Ж				Ж, Ж		Ж		
Ж	Ж, Ж			Ж	Ж, Ж	Ж, Ж	Ж	Ж, Ж	Ж, Ж
Д									
Г	Г, Ж			Г	Г, Г		Г, Г		Г
(, (	(,)	~			), (		), (	)	), (
(	)						(		
Д	Д				Д	Д, Г			
Р	Р - П				Р, Ш				Р
З	З								
О, О	О, О, О	О		О, О	О, О	О	О, О		О
Б	Б, Б, Б				Б		Б, Б		

83.B ábra: A jelek között figyelemre méltó alaki azonosságok vannak. Összeállította: Friedrich Klára

Agglutináló nyelv: Ragozó nyelv, amely a mondatbeli viszonyokat a szavak tövéhez illesztett ragok, jelek, képzők segítségével fejezi ki. (Magyar, japán, sumer...)

Akrofónia: A betűt a kép nevének első hangjából származtatják

Busztrofedon: Ökörszántás, soronként váltakozó irányú írás

Cuneiform írás: Ékírás

Epigráfia: Felirattan, ókori feliratokkal foglalkozó tudomány. Epigráfiai emlék: Fára, köre, fémre, ált. kemény íráshordozóra rótt egyenes, merev, nem írott jellegű betűk és ezek másolatai.

Flektáló nyelv: A ragozás, szóképzés során a szótő, főleg a magánhangzók megváltozhatnak. (Német, angol, latin...Például az angolban: drink, drank, drunk vagy fly, flew, flown. Németben: klingen, klang, geklungen vagy brechen, brach, gebrochen.)

Fonéma: Hang

Fonogramma: A hangírás jele, azaz betű

Fonográfia: hangírás, betűírás

Graféma: Betű

Homonima: Hasonló hangzású szó

Izoláló nyelv: Olyan nyelvek, amelyekben csak egytagú szavak vannak s ezek mondatbeli kapcsolatait különálló segédszavakkal, szórenddel vagy hangsúllyal tudják kifejezni, de szavakhoz kapcsolódó képzőkkel, ragokkal nem rendelkeznek. (Kínai, vietnámi...)

Íráshordozó: Kő, fa, viasztábla, papirusz, pergamen, papír, stb.

Kalligráfia: Szépírás, a szépírás művészete

Kódex: Kézzel írott középkori könyv, eredeti jelentése fatörzs

Kurziv írás: Gyorsan írható folyóírás

Ligatúra: Két vagy több egymás melletti betű összekötése rövidítés céljából. Nyomdászatban: ikerbetű

Lineáris: Vonalas, egyenes vonalú jelekből álló írás

Logogramma: Szójel

Logográfia: Szóírás

Ősnyomtatvány: 1455-től, az első nyomtatott Biblia időpontjától 1500-ig minden nyomtatott mű ősnyomtatvány.

Paleográfia: Tágabb értelemben írástörténettel foglalkozó tudomány. Szűkebb értelemben az az írástörténet, amely főként a tollal írt, kéziratos, kalligrafált írásemlékeket tekinti kutatási tárgyának.

Palimpszeszt: Újraírt kódex, a régi írást levakarták a pergamenről

Piktogramma: képjel

Piktográfia: képírás

Rovás: Felületbe rótt jelek, az íráshordozón karcolatot, vésetet hagynak.

Rovásírás: Felületre írt, festett, ragasztott, stb. írásjegyek, a felületen nem hagynak karcolatot, vésetet.

Stílus: A viasztáblához használt hegyes eszköz, íróvesző

Szigma: Szótag és szó rövidítési jel, mozaikszó, betűszó, szóösszevonás

- Altheim, Franz:** Hunnische Runen (Halle, 1948)
- Aradi Éva:** Hunok Indiában (Hun-idea, 2005)
- A rovásírás él-e a magyar nép között? (M.T.A. Budapest, 1903)
- Bárczy Zoltán:** Magyar rovásírás (A Nap fiai - melléklet, 1971)
- Benkő Elek:** A székely rovásírás korai emlékei (Magyar Nyelv, 1996/75-82)
- Bobula Ida:** Sumer-magyar rokonság (Buenos Aires, 1982)
- Carr-Gomm, Philip:** Druida hagyományok (Édesvíz Kiadó, 2000)
- Ceram (Kurt W. Marek):** A hettiták regénye (Gondolat Kiadó, 1964)
- Chadwick, John:** A lineáris B megfejtése (Gondolat Kiadó, 1980)
- Czuczor Gergely - Fogarasi János:** A magyar nyelv szótára (1862)
- Csallány Dezső:** A székely-magyar rovásírás emlékei (Nyíregyházi Jósza András Múzeum Évkönyve, III. 1960)
- Csallány Dezső:** A magyar és az avar rovásírás (Ny.J.A.M.É, 1968)
- Debreczeni Miklós:** Az ősmagyar írás néhány hazai s oroszországi emléke (Pátria Kiadó, 1914)
- Dittler Ferenc:** Az ősi magyar rovásírás és mai alkalmazásai (Hun-idea, 2006)
- Doblhofer, Ernst:** Jelek és csodák (Gondolat Kiadó, 1962)
- Dracsuk, Viktor:** Évezredek útjain... (Budapest-Uzsgorod, 1983)
- Eliade, Mircea:** Vallási hiedelmek és eszmék története, (Osiris, 1999)
- Erdélyi István:** A hun rovásírás (Turán, 2001/április-május)
- Érdy Miklós:** A sumír, ural-altáji, magyar rokonság kutatásának története (New-York, 1974)
- Faulmann, Karl:** Illustrierte Geschichte der Schrift (Wien, 1880)
- Fehér Mátyás Jenő:** Középkori magyar inkvizíció (Gede Testvérek, 1999)
- Fehér M. Jenő:** A besenyő rovásírás (In: Besenyő őstörténet, Magyar Ház, 2004)
- Fehérné Walter Anna:** Az ékírástól a rovásírásig (Buenos Aires, 1975)
- Ferenczi Géza:** Székely rovásírásos emlékek (Erdélyi Gondolat, 1997)
- Fischer Károly Antal:** A hun magyar írás és annak fennmaradt emlékei (1889, Hun-idea, 2005)
- Forrai Sándor:** Kűskarácsonytól Sűlvester estig (Múzsák Kiadó, 1985)
- Forrai Sándor:** Az ősi magyar rovásírás az ókortól napjainkig (1994)
- Friedrich, Johannes:** Geschichte der Schrift (Heidelberg, 1966)
- Friedrich Klára - Szakács Gábor:** Kárpát-medencei birtoklevelünk a rovásírás (2003)
- Friedrich Klára - Szakács Gábor:** Kőbe vésték, fába rótták (2005)
- Friedrich Klára - Szakács Gábor:** Tászik-tetőtől a bosnyák piramisokig (2007)
- Friedrich Klára - Szakács Gábor:** Ősök és írások (2008)
- Friedrich Klára:** Roga hun király (2009)
- Georges, Jean:** Az írás az emberiség emlékezete (Park Kiadó, 1991)
- Gimbutas, Marija:** The language of the Goddess (Thames & Hudson, 2001)

- Götz László:** Keleten kél a Nap (Püski Kiadó, 1994)
- Gyulai Pál:** Torma Zsófia levelesládájából (Kriterion Kiadó, 1972)
- Hajnal, Stephan:** Vergleichende Schriftproben zur Entwicklung und Vorbereitung der Schrift im 12.-13. Jahrhundert (Verlag Danubia, 1943)
- Harmatta János:** Neolitikori írásbeliség Közép-Európában? (In: Antik tanulmányok, Akadémiai Kiadó, 1966)
- Hering, Elizabeth:** Az írás rejtélye (Gondolat Kiadó, 1966)
- Herman Ottó:** Az ősszám és az ősbetű viszonya irodalmunkban (Archaeologiai Értesítő, 1903)
- Herrmann Antal, dr:** Adalékok a rováshoz (Ethnographia, 1904/19, 156)
- Hódoly László:** A székely vagy régi magyar írás eredete (Pozsony, 1884)
- Ipolyi Arnold:** Magyar Mythológia (1854, Európa Kiadó, 1987)
- Jakubovich Emil:** A székely írás legrégibb ábécéi (Budapest, 1935)
- Jensen, Hans:** Geschichte der Schrift (Hannover, 1923)
- Jerney János:** Magyar nyelvkincsek Árpádék korszakaiból (Pest, 1854)
- Kákosity László:** Ré fiai (Gondolat Kiadó, 1979)
- Kállay Ferenc:** A pogány magyarok vallása (1861)
- Kéki Béla:** Az írás története (Vince Kiadó, 2002)
- Kémenes Antal:** Székely rovásírás és tulajdonjegyek (1914)
- Kiszely István:** A magyarok eredete és ősi kultúrája (Püski Kiadó, 2000)
- Lambrecht Kálmán:** Az ősemlék (Dante Kiadás, 1931)
- Leroi-Gourhan, A:** Az őstörténet kultuszai (Kozmosz könyvek, 1985)
- Lipin, L. - Belov, A:** Az ékírás regénye (Művelt Nép Kiadó, 1956)
- Lubbock, John:** Történelem előtti idők (Budapest, 1876)
- Magyar Adorján:** Ős magyar rovásírás (U.S.A., Warren, 1970)
- Magyarságtudományi tanulmányok (Szerk: Botos László, Hun-idea, 2009)
- Makkay János:** A tartariai leletek (Akadémiai Kiadó, 1991)
- Mandics György:** Rejtélyes írások (Akadémiai Kiadó, 1987)
- Marácz László:** A magyar nyelv eredetéről (Turán, 2004/9-10)
- Molnos Angéla:** Jövőnkért a magyar nyelv ügyében (Debrecen, 2003)
- Morlet, Antonin:** Glozel, corpus des inscriptions (Paris, 1928)
- Némäti Kálmán:** Rohonczy Codex Tantétel. (Budapest, 1892)
- Németh Gyula:** A magyar rovásírás (Magyar Nyelvtudományi Közöny, 1934)
- Novotny Elemér:** Sumer = magyar (Duna Könyvkiadó, 1977)
- Osmanagic, Semir:** A boszniai piramisok völgye (Mauna-Fe Kiadó, 2007)
- Párducz Mihály:** A szarmatakor emlékei Magyarországon, I. (1941)
- Petőcz Károly:** Az emlékeztetőktől a nyomtatott betűig (1984)
- Phillip, Arthur:** Ausztrália honalapítói (Franklin Társulat, 1920 táján)
- Piggott, Stuart:** Az európai civilizáció kezdetei (Gondolat Kiadó, 1987)
- Püspöki Nagy Péter:** A magyar rovásírás eredetéről (Magyar Nyelv, 1977/3.szám)
- Ráduly János:** Titkok a rovásírásban (Székelyudvarhely, 2004)
- Renfrew, Colin:** A civilizáció előtt (Osiris, 2005)
- Robinson, Andrew:** Az írás története (Jószöveg Műhely, 2003)
- Roska Márton:** A Torma Zsófia gyűjtemény (Kolozsvar, 1941)
- Rudgley, Richard:** A kőkor elveszett civilizációi (Gold Book, 1998)

Sebestyén Gyula: Rovás és rovásírás (1909, Tinta Kiadó, 2002)

Sebestyén Gyula: A magyar rovásírás hiteles emlékei (1915)

Stekel, Paulo: The proto-script Visoko in comparison with Glozelian Writing - 2006 (In: Osmanagich, Muris: About cultural layer of Bosnian Pyramid builders, Sarajevo, 2008)

Strabón: Geógraphika (Gondolat Kiadó, 1997)

Szabó Károly: A régi hún-székely írásról (Budapesti Szemle, 1866)

Szakács Gábor: A kortárs rovásírás atyja (Beszélgetés Forrai Sándorral, Magyar Demokrata, 2003/7)

Szakács Gábor: Etruszk, azaz magyar (Beszélgetés Mario Alinei nyelvészszel, Magyar Demokrata, 2005/37)

Szakács Gábor: Tudósítások a bosnyák piramisokról (Magyar Demokrata, 2006/26, 45, 48)

Szakács Gábor: Az EMP jel titka (Magyar Demokrata, 2007/8)

Szakács Gábor: A finnugor elmélet végnapjai (Beszélgetés Angela Marcantonio nyelvészszel, Magyar Demokrata, 2007/12)

Szakács Gábor: Patakfalvi Sámuel-Rovásírásos Bibláról (Magyar Demokrata, 2009. szept. 9)

Szakács Gábor: Szkíták és hunok (Beszélgetés Czeglédi Katalin nyelvészszel, Magyar Demokrata, 2010/1)

Szülejmanov, Olzsasz: Sumér és Ázsia (Szatmári, USA, 1977)

Télfy János: Görög források a szkíták történetéhez (In: Magyarok őstörténete, Pest, 1863)

The Danube script in light of the Turdas and Tartaria discoveries (Catalogue, National History Museum of Transylvania, 2009)

Thelegdi János: "Rudimenta, Priscaae hunnorum linguae..." azaz a hunok régi nyelvének elemei... (1598, Ars Libri Kiadó, 1994)

Tomory Zsuzsa: Őshazánk a Kárpát-medence (In: Magyarságtudományi tanulmányok, Hun-idea, 2008)

Torma Zsófia: Sumer nyomok Erdélyben (Buenos Aires, 1972)

Tóth Zsigmond: Divine Antiquities (1976, 2005)

Várkonyi Nándor: Az írás és a könyv története (Széphalom Könyvműhely, 2001)

Vékony Gábor: A székely írás (Nap Kiadó, 2004)

Wilson, Hilary: A hieroglifák rejtélye (Gold Book, évszám nélkül)

Winn, Shan, M. M: Pre writing in south-eastern Europe (Western Publishers, 1981)

Zakar András: A sumer hitvilág és a Biblia (Szatmári, USA, 1973)

Zakar András: A sumer nyelvről (Duna Könyvkiadó, 1975)

Lexikonok, szótárak

Az ábrák forrásai

1. Az Erdélyi Nemzeti Történeti Múzeum gyűjteményében, Kolozsvár, Friedrich Klára rajza
2. The Danube script in light of the Turdas and Tartaria discoveries, 59. oldal, továbbá Friedrich, Johannes: *Geschichte der Schrift*, 20. ábra
3. Dracsuk, Viktor: *Évezredek útjain*, 15. oldal
4. Lipin, L.- Belov, A: *Az ékírás regénye*, 95. oldal
5. Lipin, L.- Belov, A: *Az ékírás regénye*, 80. oldal
6. Doblhofer, Ernst: *Jelek és csodák*, 124. oldal
7. Friedrich, Johannes: *Geschichte der Schrift*, 54. ábra,
8. Friedrich, Johannes: *Geschichte der Schrift*, 55. ábra
9. Kéki Béla: *Az írás története*, 32. oldal
10. Doblhofer, Ernst: *Jelek és csodák*, 83. oldal
11. Wilson, Hilary: *A hieroglifák rejtélye*, 36. oldal
12. A képért köszönet Dr. Bárdi Lászlónak
13. Renfrew, Colin- Bahn, Paul: *Régészet*, 380. oldal
14. Samsung televízió tájékoztató füzet 2009-ből
15. Dracsuk, Viktor: *Évezredek útjain*, 196. oldal
16. Petőcz Károly: *Az emlékeztetőktől a nyomtatott betűig*, 46. oldal
17. Friedrich, Johannes: *Geschichte der Schrift*, 73. ábra
18. Chadwick, John: *A lineáris B megfejtése*, 29. oldal
19. Hood, Sinclair: *A minószi Kréta*, 140. oldal
20. Chadwick, John: *A lineáris B megfejtése*, 69. oldal
21. Ceram: *A hettiták regénye*, 159. oldal
22. Ceram: *A hettiták regénye*, 70. oldal
23. Dracsuk, Viktor: *Évezredek útjain*, 38. oldal
24. Friedrich, Johannes: *Geschichte der Schrift*, 378. ábra
25. Kéki Béla: *Az írás története*, 56. oldal
26. Forrai Sándor: *Küskarácsonytól Sülvester estig*, 11. oldal
27. Friedrich, Johannes: *Geschichte der Schrift*, 385. ábra
28. Friedrich, Johannes: *Geschichte der Schrift*, 407. ábra
29. Friedrich, Johannes: *Geschichte der Schrift*, 412. ábra
30. Friedrich, Johannes: *Geschichte der Schrift*, 3. ábra
31. Friedrich, Johannes: *Geschichte der Schrift*, 419. ábra
32. Friedrich, Johannes: *Geschichte der Schrift*, 424. ábra
33. Ferenczi Géza: *Székely rovásírásos emlékek*, 56. oldal
34. Forrai Sándor: *A magyar rovásírás elsajátítása*, (1996) 50. oldal
35. Lambrecht Kálmán: *Az őszember*, 299 oldal
36. Gimbutas, Marija: *The language of the Goddess*, 5. oldal
37. Fehérné Walter Anna: *Az ékírástól a rovásírásig*, I./227. oldal
38. Renfrew, Colin: *A civilizáció előtt*, 187. oldal (kiemelés: Barta J.)
39. Mandics György: *Rejtélyes írások*, 90. oldal (Makkay János alapján)
40. Fehérné Walter Anna: *Az ékírástól a rovásírásig*, I./23-27

41. *The Danube script in light of the Turdas and Tartaria discoveries*, 25. oldal
42. *The Danube script in light of the Turdas and Tartaria discoveries*, 63. oldal
43. Renfrew, Colin: *A civilizáció előtt*, 97. oldal
44. Dracsuk, Viktor: *Évezredek útjain*, 154. oldal
45. Párducz Mihály: *A szarmatakor emlékei Magyarországon*, I./XXXII. tábla
46. Fehérné Walter Anna: *Az ékirástól a rovásírásig*, II./114. oldal
47. Altheim, Franz: *Hunnische Runen*, 14. oldal
48. Doblhofer, Ernst: *Jelek és csodák*, 230. oldal
49. Sebestyén Gyula: *Rovás és rovásírás*, 23. oldal
50. Kéki Béla: *Az írás története*, 63. oldal
51. Doblhofer, Ernst: *Jelek és csodák*, 319. oldal
52. Friedrich, Johannes: *Geschichte der Schrift*, 179. ábra
53. Kéki Béla: *Az írás története*, 77. oldal
54. Friedrich, Johannes: *Geschichte der Schrift*, 114. ábra
55. Petőcz Károly: *Az emlékeztetőktől a nyomtatott betűig*, 63. oldal
56. Friedrich, Johannes: *Geschichte der Schrift*, 263. ábra
57. Friedrich, Johannes: *Geschichte der Schrift*, 264. ábra
58. Sebestyén Gyula: *Rovás és rovásírás*, 25. oldal
59. Sebestyén Gyula: *Rovás és rovásírás*, 26. oldal
60. Hajnal, Stephan: *Vergleichende Schriftproben zur Entwicklung und Vorbereitung der Schrift im 12.-13. Jahrhundert*, 14. kép
61. Kéki Béla: *Az írás története*, 68. oldal
62. Lubbock, John: *Történelem előtti idők*, 345. oldal
63. Friedrich, Johannes: *Geschichte der Schrift*, 240. ábra
64. Friedrich, Johannes: *Geschichte der Schrift*, 259. ábra
65. Doblhofer, Ernst: *Jelek és csodák*, 85. oldal
66. Friedrich, Johannes: *Geschichte der Schrift*, 238. ábra
67. Fehérné Walter Anna: *Az ékirástól a rovásírásig*, I./251. oldal
68. *Tolnai lexikon*, Runa-írás címszó, 1929, 173 oldal
69. Fischer Károly Antal: *A hun magyar írás és annak fennmaradt emlékei*, 94. oldal
70. Petőcz Károly: *Az emlékeztetőktől a nyomtatott betűig*, 64. oldal
71. Petőcz Károly: *Az emlékeztetőktől a nyomtatott betűig*, 65. oldal
72. Doblhofer, Ernst: *Jelek és csodák*, 76. oldal
73. Friedrich, Johannes: *Geschichte der Schrift*, 332. ábra
74. Dracsuk, Viktor: *Évezredek útjain*, 170. oldal
75. Dracsuk, Viktor: *Évezredek útjain*, 169. oldal
76. Kéki Béla: *Az írás története*, 97. oldal
77. Friedrich, Johannes: *Geschichte der Schrift*, 413. ábra
78. Mandics György: *Rejtélyes írások*, 20. oldal
79. Morlet, Antonin: *Glozel, corpus des inscriptions*, 18-19. oldal
80. Piggott, Stuart: *Az európai civilizáció kezdetei*, 53. oldal

Táblázatok

- 81.** *Tolnai lexikon*, 1927, Írás címszó, 206. oldal
- 82.** Forrai Sándor: *Küskarácsonytól Sülvester estig*, 15. oldal
Sebestyén Gyula: *Rovás és rovásírás* (Hasonmás kiadás: Tinta Kiadó, 2002), 278-279. oldal
- 83.** Friedrich Klára - Szakács Gábor: *Ősök és írások*, 54, 55. oldal

Lénárth András által készített rovásbot (2008)

A külső és belső borítók képeihez

Külső borítók

Az első borítót Bél Mátyás (1684-1749) evangélikus püspök Mi-
atyánkja, a hátsó borítót pedig a Patakfalvi Biblia egyik oldala díszí-
ti. Az előző forrása: Sebestyén Gyula Rovás és rovásírás című köny-
ve, az utóbbit pedig Tisza András, a számítógépes rovásírás egyik ki-
dolgozója másolta.

A belső borítók képeihez

1. 6000 éves rovásírásos cserépedény aljak, töredékek, korongok az Erdélyi Nemzeti Történeti Múzeumban, Kolozsváron. Torma Zsófia gyűjtése. Fényképezte: Víg Sándor 2007-ben.
- 2A, 2B. A második Margit-szigeti Rovásírásos Kő és részlete. A kö-
vön Laczkovics András építész-mérnök fedezett fel rovásjeleket,
majd dr. Erdélyi István megvizsgálta és fényképezte. Harmatta
János tanulmányt írt róla az Archeológiai Értesítőben. Szakács
Gáborral 2009-ben vizsgáltuk meg a követ, ennek eredménye
későbbi írás tárgya lesz. Fényképezte: Friedrich Klára 2009-ben
- 3A, 3B. A Patakfalvi Biblia két rovásírásos oldala. A Patakfalvi Biblia
rovásírásos oldalaira ifj. Forrai Márton hívta fel a rovásírók figyel-
mét, miután az Unitárius Élet című folyóiratban olvasott róla.
(2006, 4. szám) A képen a tulajdonos, énlakai Patakfalvi Sámuel
tartja kezében a Bibliát, akivel Szakács Gábor készített be-
szélgetést a Magyar Demokrata 2009/32. számában. Fényképez-
te: Somfai Sándor 2009-ben
4. A Felsőszeli Széchenyi István Magyar Tanítási Nyelvű Alapiskola
(Felvidék) rovásírásos táblája, amely az intézmény folyosójának
közepén kapott helyet a névadót ábrázoló festmény és az isko-
la, ill. a község címere között. Tervezte, faragta és fényképezte:
Ambrus Dávid, 2009-ben.
5. Ipolyság (Felvidék) rovásírásos helységnév táblája. A táblát Pintér
Miroslav ipolysági fafaragó készítette. Fényképezte: Mészáros Attila
2009-ben.
6. Tass település rovásírásos helységnévtáblája. Langó Gábor róta a
betűket Halász Attila ötlete alapján és Gubacsi Szilveszter készí-
tette a tábla többi részét. Fényképezte: Zsigó Viktor 2009-ben.

A két rovásírásos helységnevének táblához

A rovásírásos helységnevtábla állítást a Csíkszeredai „Quo vadis Székelyföld?” Konferencia zárónyilatkozata indítványozta:

„Székelyföld autonómiáját csakis együtt, közös akarattal érhetjük el. Legyen ennek az útnak első mérföldköve az Isten ajándékaként elnyert székely rovásírás közkinccsé tétele. Kérjük pedagógusainkat és a szülőket, tanítsák gyermekeinket, hogy sajátítsák el e kincset. Kérjük székely településeink önkormányzati testületeit, hogy a helységnevtáblákon tüntessék fel a települések nevét a székely rovásírással is.

Csíkszereda, 2003, június 21-én

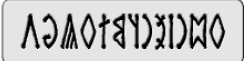
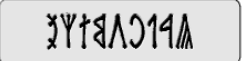
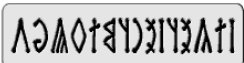
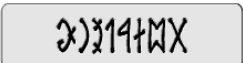
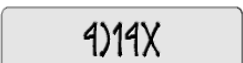
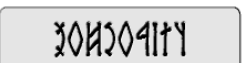
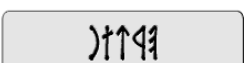
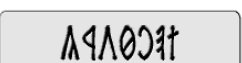
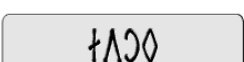
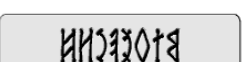
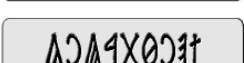
Isten áldása legyen a munkánkon!”

E nyilatkozat alapján kezdeményezte Szakács Gábor – a székely szervezésű Erdély-Párciumi terület kivételével – rovásírásos helységnevtáblák felállítását a Kárpát hazában. A táblaavatáshoz a Székely Nemzeti Tanács székely zászlót és Borsos Gézának, a Székely Nemzeti Tanács alelnökének üzenetét küldi.

Felvidéken Z. Urbán Aladár, a Palóc Társaság elnöke vállal jelentős részt a táblaállítások szervezéséből.

A felavatott táblák helyszínei 2007-től:

1. Kunszentmiklós, 2. Szigetszentmiklós, 3. Göd, 4. Pácin,
5. Kosd, 6. Ipolybalog, 7. Vácrátót, 8. Budajenő, 9. Bajna,
10. Ipolynyék, 11. Rákosliget, 12. Nagycsalomja, 13. Lajosmizse,
14. Tass, 15. Tiszakécske, 16. Ipolyság, 17. Mikepércs

1. 	7. 	13.
2. 	8. 	14.
3. 	9. 	15.
4. 	10. 	16.
5. 	11. 	17.
6. 	12. 	

Rovásírás olvasógyakorlat

Baróti Szabó Dávid (1739-1819): A magyar ifjúsághoz (1777)

ᮞᮘᮞᮠᮞᮠᮞᮠ ᮞᮞᮞᮞ ᮞ :ᮞᮞᮞᮠ ᮞᮞᮠ ᮞᮞᮞᮠᮞᮠ

ᮞᮞᮞᮞᮞ ᮞᮞᮞᮞᮞ, ᮞᮠ ᮞᮞᮞᮞᮞᮠ ᮞᮞᮞᮞ ᮞᮞ ᮞᮞᮞᮞᮞᮠ
ᮞᮞᮠ ᮞᮞᮞᮠ, ᮞᮞᮞᮞᮠ ᮞᮞᮞᮞᮞᮞ ᮞᮠ ᮞᮞ
ᮞᮞᮞᮞᮠ ᮞᮞᮠ ᮞᮞᮞᮞ :ᮞᮞᮞᮠᮞᮠ ᮞᮞᮞᮞ, ᮞᮞᮞᮞᮠ ᮞᮞᮞᮠ
.ᮞᮞᮞᮠ ᮞᮞᮠ ᮞᮞᮞᮞᮞ ᮞᮞᮞᮞᮞᮠ ᮞᮞᮞᮠ
ᮞᮞ ᮞᮞᮞ :ᮞᮞᮠ ᮞᮞᮞᮞᮞᮞᮞ ᮞᮞᮞᮞ ᮞᮠ ᮞᮞ ᮞ ᮞᮞᮠ)
.ᮞᮞᮞ, ᮞᮞᮞᮞ, ᮞᮞᮞᮞᮞᮠ, ᮞᮞᮞᮞᮠ ᮞᮞᮞᮞ ᮞᮞᮞᮠ
ᮞᮞᮞᮞᮞᮠ ᮞᮞᮞᮠ ᮞᮞᮞᮞ ᮞᮞᮞᮞᮞᮠ ᮞᮠ ᮞᮞᮠ ᮞ
...ᮞᮞᮠ ᮞᮞᮞᮠᮞᮠᮞ ᮞᮞᮞ... ᮞᮞᮞᮞᮞ ᮞᮞᮞᮞᮞ ᮞᮞᮠ
ᮞᮞᮞᮞᮞ ᮞᮞᮞᮞᮞᮠ ᮞᮞᮞᮠ ᮞᮞᮞᮠ ᮞ ᮞᮞᮞᮠ ᮞᮞᮠ
ᮞᮞᮞ, ᮞᮞᮞᮞ ᮞᮞᮞᮠᮞᮠ ᮞᮞᮠ ᮞᮞᮞᮠ ᮞᮞᮠ
ᮞᮞᮞᮞᮠ ᮞᮞ ᮞᮞᮠ ᮞ ᮞᮞᮞᮠᮞᮠ ᮞᮞ ᮞᮞ ᮞᮞᮞᮠᮞᮠ
.ᮞᮞᮞᮠ ᮞᮞᮞᮠ, ᮞᮞᮠ ᮞᮞᮠ, ᮞᮞᮞᮠ ᮞᮞ ᮞᮞᮠ, ᮞᮞᮞᮠᮞ

Batsányi János (1763-1845): Bízattás (1783)

ᮞᮞᮞᮞᮠᮠ :ᮞᮞᮠ ᮞᮞᮠᮠᮠᮠ

ᮞᮞᮞᮠ ᮞᮠ ᮞ ᮞᮞᮞᮠᮠ, ᮞᮞᮠ ᮞᮞᮞᮠᮠ ᮞ
ᮞᮞᮞᮠ ᮞᮞᮠᮠ ᮞᮞᮠᮠ ᮞ ᮞᮞᮠᮠ ᮞᮞᮞᮞᮠ ᮞᮞᮠ
ᮞᮞᮞᮠ ᮞᮞ ᮞᮞ ᮞᮞᮠᮠᮠᮠ, ᮞᮞᮠᮠ, ᮞᮞᮠ
ᮞᮞᮞᮠ ᮞᮞ ᮞᮞᮞᮠᮠ ᮞᮞᮠᮠᮠᮠ ᮞᮞᮠᮠ ᮞ
ᮞᮞᮞᮠᮠᮠ ᮞᮠ ᮞᮞᮠᮠ, ᮞᮞᮞᮠ ᮞᮠ ᮞᮞᮠᮠᮠᮠ
ᮞᮞᮞᮠᮠ ᮞᮞᮠᮠᮠ ᮞᮞᮠᮠᮠ ᮞᮞᮠᮠᮠ ᮞᮞᮠᮠᮠᮠ
(ᮞᮞᮞᮠᮠᮠ ᮞᮞ ᮞᮞᮠ ᮞᮠ ᮞᮞᮠ ᮞᮞᮠ) ᮞᮞᮠᮠᮠ ᮞ
ᮞᮞᮞᮠᮠᮠ, ᮞᮞᮠᮠᮠ ᮞᮠ ᮞᮞᮠᮠᮠᮠ ᮞᮠ ᮞ

Kölcsey Ferenc (1790-1838): Himnusz
A magyar nép zivataros századaiból (1823)

12) 818 : 12) 318 12) 318
12) 318 12) 318 12) 318

ዝዛቀቀሰ ሓ ለገጽ ተተለሞ ጋንላተ
 ለገላለጋለጽ ለገላለጋለጽ ጋን
 ዝዛቀ ጽተር ገላለጋለጽ ለገላለጋለጽ
 ለገላለጋለጽ ለገላለጋለጽ ገላለጋለጽ
 ገላለጋለጽ ለገላለጋለጽ ለገላለጋለጽ
 ለገላለጋለጽ ለገላለጋለጽ ለገላለጋለጽ
 ለገላለጋለጽ ለገላለጋለጽ ለገላለጋለጽ
 ለገላለጋለጽ ለገላለጋለጽ ለገላለጋለጽ

ተላብረድገዎት ሃይለማርያም
 ጌታችን ሃይለማርያም
 ሃይለማርያም ጌታችን ሃይለማርያም
 ጌታችን ሃይለማርያም
 ተላብረድገዎት ሃይለማርያም
 ጌታችን ሃይለማርያም
 ተላብረድገዎት ሃይለማርያም
 ጌታችን ሃይለማርያም

၁) အိမ်ထောင်ရေး အကျိုးအမြတ် ဝင်ရောက်မှု
 ၂) အိမ်ထောင်ရေး အကျိုးအမြတ် ဝင်ရောက်မှု
 ၃) အိမ်ထောင်ရေး အကျိုးအမြတ် ဝင်ရောက်မှု
 ၄) အိမ်ထောင်ရေး အကျိုးအမြတ် ဝင်ရောက်မှု
 ၅) အိမ်ထောင်ရေး အကျိုးအမြတ် ဝင်ရောက်မှု
 ၆) အိမ်ထောင်ရေး အကျိုးအမြတ် ဝင်ရောက်မှု
 ၇) အိမ်ထောင်ရေး အကျိုးအမြတ် ဝင်ရောက်မှု
 ၈) အိမ်ထောင်ရေး အကျိုးအမြတ် ဝင်ရောက်မှု
 ၉) အိမ်ထောင်ရေး အကျိုးအမြတ် ဝင်ရောက်မှု
 ၁၀) အိမ်ထောင်ရေး အကျိုးအမြတ် ဝင်ရောက်မှု

ሃላቀቅ ዐታኝጋጸጽ ንተ ጸገላጅ
 ጋኝጽተኝጸጸጸጸ ለቀዝላጅ ሃጠጠቱ
 ሃላቀቅጸጠጠጠጠ ተሃሃጠጠጠጠ ለ
 ጋኝጽተኝጸጠጠጠጠ ጽላዝቀተ
 ሃላቀቅ ለጋጠጋጋጋ ጋጸጸቀዝ ሃለጋጋ
 ጋጋሃሃሃጸጠጠጠ ተሃሃሃላጠጠጠ
 ሃላቀቅጸጠጠ ለጽሃዐቀቀቀ ተሃላጋ
 ጋጋሃሃሃጸጠ ቀዝጋጋተላጠጠጠ

[illegible][illegible]

ՅՇԱԳՃՁՕ ԿԼՈՅ ԿԿՇԱԹԳ ԻԳՄ
 ՕՃԿԻՃՈՒԿԻ ՅԿԿԿ Լ ՄԻՃՕ
 ՅՇԱԳԻԼ ԼՆԼԿԿՃԱԳԱԳՃ
 .ՕՃԿԿՃՈՃՃ ԻԳՅ ՕԺԱԿԿ
 ԱՄԻԻՄ ՅՃՆ ԱԳԼԻԳԿԿ ԿԳ Լ
 ԼՃԿՃԿՃՄ ՕԳԿԱՃՃ Գ
 ԱԱՃՃ ՃԾԾԾՕ ԱԳԼԿԿԿ ՃՃՆԻՕ
 !ԼՃԿՃՃՃ ԳՃ ՕՃԿԿԿԿ

ԿԿԿԿԿ Գ ՃԿԼԻ ԱՃՅ ԻՃԿԻ
 ՕԳԿԾԿՃ ՕՃԿՄ ԿԻՕ
 ԿԿԿ ՃԻՄ ՃԿԱՃՅ ԼԿԿԾ
 .ՕԳԿԿԿԿ ՃԿՃԱՃԿԿ
 ԿՃԿ ՃՃԱՃԿ ԿԻՕԿ ԼԿՇԼ ԱԿԿ
 ԿՃԻՃԿԿԿ ԼԿԿ ԿԿ ՃՃՃՃ
 ԿՃ Ճ ԿԿՅ ՃԿԻՃՃՃԿԿԿ
 !ԿՃԻՃԿԿԿ Լ ԿԿԿԿԿ Կ

Hymnus, a' Magyar nép
 érvataros szavadaiból.
 Cséke. Január. 22d.
 1823

Isten áld meg a' Magyarant
 Jó kedvvel, bőszéggel,
 Kéjjes feléje vido' kant
 Éta kürd ellenéggel,
 Bal vors a' kist négen téj
 Hossz má' níg evatendőt,
 Megbünködte már a' nép
 A' múltat é' jövődöt!

Kölcsey Ferenc eredeti kézirata (részlet)

**Torma Zsófia: A tordosi őstelep és hazánk népe ősmityhosá-
nak maradványai (1897) (A részlet olvasható: Érdy Miklós: A
sumír, ural-altáji, magyar rokonság kutatásának története, 492. ol-
dal)**

313) 094448 A3 3337A3 1A3H3Y 4 :400Y 44H3Y
 (11VXXXXVX111V*) 1404M14448 04)4A30X143A3
 -44H3 4143A 4 :A3A014 11H3 :0Y48A4M3A3 43A13H 4)
 3Y333YHKY 04)4A4Y4Y30 A4A3003H H4448 114Y44
 (441A3 .11XXXXVX111

[illegible][illegible]

Friedrich Klára előadásai

Általános ismeretterjesztő előadások

A rovásírás alapfogalmai és rövid története

Elsősorban kezdőknek szóló, korhatár nélküli tájékoztató

Eltűntetett rovásemlékeink

Felnőtt érdeklődőknek szóló előadás

Véleménycsokor a rovásírásról

Kutatók, tudósok véleménye ősi írásunkról

A rovásírás tanításának módszere és helyszíni elsajátítása

Korhatár nélkül mindazoknak, akik már egyetlen alkalom után sikerélményt szeretnének elkönyvelni a rovásírás elsajátítása terén.

Tatárlaka titka

A lelettel foglalkozó hazai és külföldi kutatók munkáinak összefoglalása, a táblácskákon, és más jelentős régészeti leleteken található jelek összevetése, az előadó saját megfigyélése.

Megalitok a Tászk-tetőn

Az előadó a Kárpát-medencei „nagy kövek” történetét gyűjtötte össze és helyezi el az európai és ázsiai műveltségekben.

Erdélyi templomok rovásfeliratai és megfigyelései

Egyelőre még látható rovásemlékeink

Torma Zsófia régész nő élete és munkássága

Roga hun király

Attila nagybátyjának és az ő utódainak története

Írástörténeti áttekintő magyar szempontból

A főbb írásrendszerek ismertetése és a magyarok ősi írásának elhelyezése ezek közé

Szakmai előadások

A két K betű használata

A bogárjelek használata.

Friedrich Klára és Szakács Gábor közös előadása

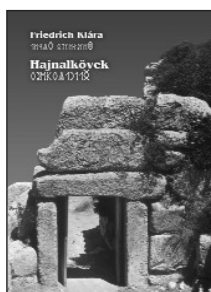
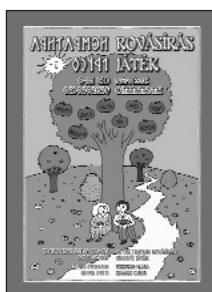
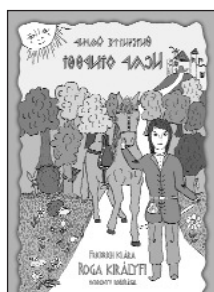
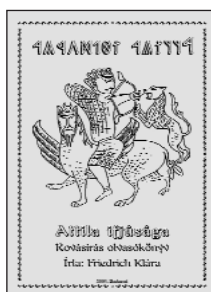
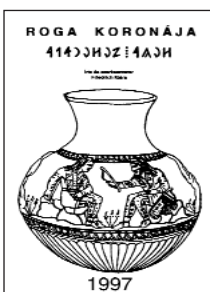
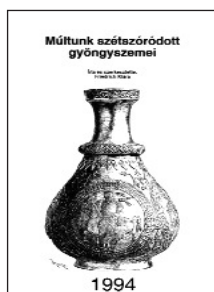
Rovásjelek Tatárlakától a bosnyák piramisig

A Kárpát-medence és a viszokói Nap piramis rovásjeleinek összehasonlítása

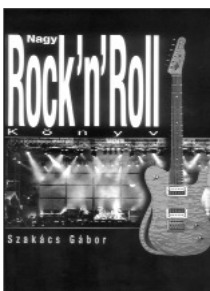
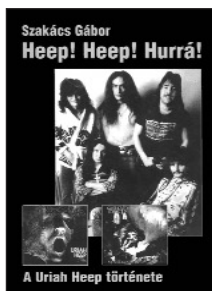
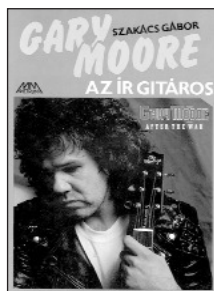
A bosnyák piramisok kutatásának története

Kiadványaink

Szakács Gáborné, **Friedrich Klára:** tanár, rovásírás oktató-kutató kiadványai:

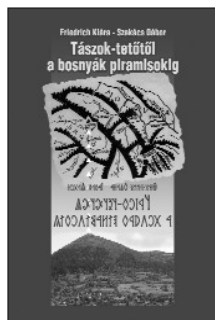
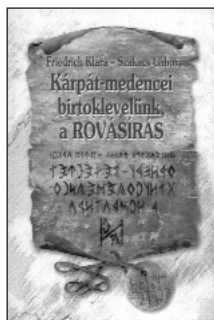
Szakács Gábor: író, újságíró, rocktörténész, zeneszerző, zenész, rovásírás kutató kiadványai:

CD-k:

Friedrich Klára és Szakács Gábor közös kiadványai

CD-k:

Könyv

DVD

A 2003-ban megjelent *Kárpát-medencei birtoklevelünk, a rovásírás c. könyv tartalma*

Előszó	5
Friedrich Klára	
A magyarok legrégibb és legértékesebb kincse...	7
A rovásírás alapfogalmai	17
A rovásírás rövid története és legfontosabb emlékei	25
Thelegdi János és Luigi Ferdinándó Marsigli	45
Eltüntetett őstörténetünk	48
A szabályalkotási lázról	59
A két K betű használata	61
Csudabogarak?	73
Kiegészítés Csepregi Ferenc táltos köveihez és palatáblájához	79
A Glozel-i feliratos kövek és csontok	81
Torma Zsófia igazsága	84
Hunok aranya	88
A Margit-szigeti rovásírásos kő	92
Írhatott-e Árpád fejedelem rovásírással?	98
Chemez Farkas kiállításának megnyitója	101
Véleménycsokor a rovásírásról	102
Magyar Karácsony	107
Attila vagy Atilla?	111
Versek az Attila ifjúsága című zeneműhöz – rovásírással	111
Néhány olvasói levelem	123
Szakács Gábor	
A Kárpát-medencei rovásírásversenyekről	132
A Magyar Rovók és Rovásírók Orsz. Szöv. megalakulása	139
Beszélgetések	
Magyar megújulás – Marác László	146
Ideje megismerni a magyar őstörténelmet: Badiny Jós Ferenc	149
Az ősképek világa: Molnár V. József	157
Találjunk két igaz embert: Badiny Jós Ferenc	162
Gilgames, az égi fokos hőse: Marton Veronika	170
A titokzatos táltos kövek	176
Eleink ismerték az őskinyilatkozatást: Lukács atya	180
A múlt emlékei	187
Koppány emlékezete	192
A halhatatlan és változatlan jel: Varga Csaba	197
Volt egyszer egy finnugor...: Béres Judit	203
Nyelvében él a nemzet: Molnos Angéla	208
Forrai Sándor, a kortárs rovásírás atyja	214
Arckép – Boros Károly írása	219
Az ősi magyar rovásírás néhány betűsora	227
Ajánlott és felhasznált irodalom	233
Képjegyzék	235
Terjesztők	237
Kiadványaink	238

A 2005-ben megjelent *Kőbe vésték, fába rótták...* c. könyv tartalma

Köszöntő	5
A rovásírás szabályai	6
Friedrich Klára	
Két vers	7
Roga koronája	9
Ház a hídon	26
Tatárlaka titka	48
Kálmán Király varázsgyűrűje	84
Hamisítvány-e a Túróci Fakönyv?	88
A lévai vár rovásírásos alaprajza	95
Házsongárd ösvényein	99
A rovásírás fontossága és néhány jelentős képviselője	108
Rovásírás és diszlexia	113
A rovásírás időszerű kérdései	124
Újabb adatok a két „K” használatához	130
Újabb adatok az Eltűntetett őstörténetünkhöz	135
Újabb adatok az Attila-Atilla névváltozathoz	143
Badiny Jós Ferenc két könyvéről	
Mah-gar, a magyar...!	145
Jézus király, a pártus herceg	147
Magyarországon nincs hivatalos környezetvédelem	150
A bőfőgő narancs	157
Olvasói levelek	160
Pogány imák című történelmi zenemű versei	165
Szakács Gábor	
A rovásírás üzenete	180
Őseink útján	185
Példaképeink üzenik	
Forrai Sándor	188
Dr. Molnos Angéla	189
Csepregi Ferenc	190
Beszélgetések	
A kirekesztett: Andrassy Kurta János	192
A radzsasztáni kapcsolat: Aradi Éva	198
Őstörténetünk a hagyomány: Badiny Jós Ferenc	203
Kelet titkai: Bárdi László	205
A festőművész: Bodó Sándor	210
Az Irgalom rendje: Bulányi atya	215
Aki a Napisten fényét követi: Dudás Rudolf	220
Hadsereg civilben: Erdős László	224
Hőseink emlékére: Erdős László	230
Camonik és etruszkok nyomában: Gondos Béla	234

Üzenet Égiekhez és Földiekhez: Gyenes József	239
Mese és valóság: Kabay Lizett	244
Az értékmentő: Laki Károly	249
A rézdomborítás mestere: Nyers Csaba	255
Magyar földrajzi nevek a világtérképen: Simon Endre	260
A küldetés: Tokay Rozália	265
Boldog Özséb nyomdokain: Vince atya	270
Palócok Társasága: Z. Urbán Aladár	275

Tudósítások

Nyíró József öröksége	278
Múltunk fényképei	280
Halld Magyarországot!	282
A Bocskai kriptá titka	287
A csángók kálváriája	291
Ahol megtört a jég	295
Ófelsége a Szent Korona	298
A király palotája	302
Nem mind arany, ami fénylik	307
A magyar nyelv védelmében	312
A Képes Krónika rejtélye	316
A rovásírásversenyekről	321

Kiadvány értékelések

Az elpusztíthatatlan írás – Írástudó c. újság	327
Szellemi óriás (videó) – Zajti Ferenc	327
Őstörténetünk hősei (könyv) – Kertai Zsolt	328
Ókori személyi igazolvány (könyv) – Marton Veronika	329
Olvasói levelek	330
Nincsen uráli finn-ugor nyelvcsalád	331
Szakirodalom	332
Kárpát-medencei birtoklevelünk... tartalomjegyzéke	333
Kiadványaink	334
Forrai Sándor Rovásíró Kör	336
Terjesztők	337
Köbe vették	338

A 2007-ben megjelent *Tászkok-tetőtől a bosnyák piramisokig* c. könyv tartalma

Köszöntő	5
A rovásírás ábécéi, szabályai	6
Wass Albert befejezetlen verse	7
Friedrich Klára	
Megalitok a Tászkok-tetőn	8
A rovásírás feltételezett jelképrendszere	50
Rovásírás, runaírás	69
Egy avar orsókarikáról	73
A kijevei felirat	75
Újpesti rovás emlékek	78
Szentkatolnai Bálint Gábor megfejtése a Nagyszentmiklósi Kincsről	
80	
Pótnyomozás a kiskunhalasi rovásírásos pálcák ügyében	84
A rovásírás szó védelmében	91
Kőbe vésett bocsánatkérés	97
Rovásírásunk tovább élése mesterjegyes címereken	102
Az Arvisura egy magyarellenés gúnyirat	104
Hír: Nagy barbár fesztivál színhelye lesz Magyarország	107
Újabb adatok	
a Tatárlaka titkához	109
a két K betű használatához	112
a Túróci Fakönyvhöz	116
az Attila-Atilla névváltozathoz	117
a Magyar Karácsonyhoz	119
környezetünk állapotához	120
Könyvajánlók	
A hun-magyar írás	123
Az ősi magyar rovásírás és mai alkalmazása	124
Megfűjták Lehel kürtjét	125
Rokonszenves rokonság	125
Rejtjel, rovásjel	126
Szakács Gábor	
Beszélgetések	
Angela Marcantonio: A finnugor elmélet végnapjai	127
Bencsik András: Ha látod a múltat, ismered a jövőt	132
Józsa Judit: Magyar nagyasszonyok	139
Kocsi János: Attila fapalotája	141
Kovács János: Ha nem lenne, ki kéne találni	145
Mario Alinei: Etruszk, azaz magyar	147
Novák Tamás: Arckép	152
Pej Kálmán: Több, mint szobor	157
Radics Géza: Aki közel járt a halálhoz	159

Tudósítások	
Attila sírja	164
Csak az kell, ami a miénk volt	170
Mária országa	174
A tétovázás bére	178
A fejedelem	182
A keleti kapcsolat	187
Piramisok Boszniában	192
A piramis gyomrában – A múlt üzenete	196
Semir Osmanagic: A piramiskutató	201
A hun üst titka – Áldozat vagy áldomás	205
Költő és hadvezér – Megtalálták Zrínyi várát	209
Tatárlaka titka	213
Bocskai István – A valóságlátó politikus	217
Európa legősibb műveltsége	221
Gloria Victis – Dicsőség a legyőzötnek	226
Beszédes kövek	229
„Esztergomi falra festett oroszlánok...”	233
Padányi Viktor – A nemzetben gondolkodó történész	237
Yotengrit és a valóság	239
Szigetvár védőieért szólt a harang	246
Az EMP jel titka	250
Gazdag István – Nemzetféltő őseink	254
Kun Ágota – Pogány imák történelmi nagyjainkhoz	256
Könyv-, CD-, kiállítás- ajánlók	
Gönczi Tamás: A rejtelmes ‘sziget’	258
Józsa Judit: Ihletadó asszonyok	258
Nyíró József: A székelyek végzete	259
Orbán Éva: A bolsevik aljasság	260
Szöke István Atilla: Gondolatok a Pilisről	261
Tarics Péter: Búfelejtő dallamok	261
Z. Kárpát Dániel: Élhető Magyarország	262
A rovásírás versenyek	263
A Rovásírásverseny vendégkönyvéből	266
Friedrich Klára előadásai	269
Kiadványaink	270
Kárpát-medencei birtoklevelünk, a rovásírás (Tartalom)	272
Kőbe vésték, fába rótták... (Tartalom)	273
Ajánlott szerzők, művek, újságok	275
Terjesztők	276
Forrai Sándor Rovásíró Kör	277
A Forrai Sándor Rovásíró Kör Napja	278
A honlap hírei	280
Képek a bosnyák Hold piramisról	281
Rovásírás olvasógyakorlatok	283

A 2008-ban megjelent *Ősök és írások* c. könyv tartalma

Előszó - Szakács Gábor	5
Két rovásírás betűsor	6
Friedrich Klára: Vers rovásíró gyerekeknek	7

Friedrich Klára

Torma Zsófia, egy asszony a magyar régészet szolgálatában	8
Papok és tanítók a rovásírás fennmaradásáért	25
Forrai Sándor munkássága	40
A Kárpát-medence legrégibb rovásírási emléke	45
A Kárpát-medence, a bosnyák piramisok és Glozel	47
A bosnyák Nap piramis jeleinek néhány párhuzama	53
Feltételezéseim a bosnyák piramisokkal kapcsolatban	56
Rovásírás és balkezesség	59
Kőkori játéktárgyak	69
Betiltott jelképek	75
Az Ég fiai	84
A Phaisztoszi Korongról másképpen	95
Hogyan játszottunk a 3600 éves Phaisztoszi Koronggal?	101
Rovásfeliratos, madár alakú tárgy Pomázról	102
Torma Károly cserepei	105
Rovásírási lándzsavég	109
Rovásírás Mátyás király korában	116
Táltosok hagyatéka	122
Egy mángoló „olvasása”	129
Még látható rovásemlékeink	131
A székelyderzsi téglavárási felirata	138
Újabb adatok a két K betű használatához	140
Újabb adatok a „Csudabogarak”-hoz	144
Újabb adat a Tatárlaka titka című íráshoz	151
Újabb adatok a Megalitik a Tászok-tetőn című íráshoz	152
Emlékezzünk Ajtony vezérre!	160
Károly Róbert aranyforintja	161
A Szkíta-Hun-Pártus-Avar-Magyar Nemzeti Örökség Díjról	163
Dr. Fodor Ferenc kéziratáról	168
Nyugdíjasok	171
Szegény magyar nyelv!	173

Szakács Gábor

A kortárs rovásírás Atyja	174
Rovásírási versenyek - elődöntők	177
Szakdolgozatok a rovásírási témáról	179
Beszélgetés Semir Osmanagiccal	182
Jelentés a piramisból	188
Piramis vagy a természet csodája?	193
Tájékoztató a bosnyák piramisokról	198
Beszélgetés Tomory Zsuzsával	200
Michelangelo Naddeo az írásbeliség bölcsőjéről	206

Rovásírás és Unicode	210
Dobó István nyomában	214
Dobó István újratemetése	219
Marsigli, Magyarország fölfedezője	223
Akit háromszor temettek: Janus Pannonius	227
Baranta, a magyar harcművészet	231
Élő rovás	235
Rovásfeliratos helységtáblák	237
Rákóczi él	244
A Rákóczi él lemez támogatói	249
Göncziné Orbán Ildikó: Búcsú Molnos Angélától	252
Kormos Krisztián: A kiskunhalasi rováspálcák	254
Rovásírás olvasógyakorlatok	258
Friedrich Klára: Utószó	271
A Forrai Sándor Rovásíró Kör	275
Friedrich Klára és Szakács Gábor előadásai	277
Kiadványaink	278
Terjesztők	279
A 3 könyv tartalomjegyzéke	280

*Rovásjeles kő a felújítás alatt álló székelydályai református templomban, belül az északi falon.
Fényképezte: Friedrich Klára (2009)*

A 2009-ben megjelent *Roga hun király* c. könyv tartalma

Előszó	5
Roga hun király a gesztákban, krónikákban és történelemkönyvekben	7
Saját írásaim Roga hun királyról	36
A történelmi kor Roga uralkodásának táján	39
A kereszténység és a hunok vallása	41
A hunok igazságot szolgáltatnak	50
Hun szokás volt-e a koponyatorzítás?	52
A hunok írása	55
Roga hun király névváltozatai	62
Kinek a szobra?	69
A Terv és a Szövetség	71
Ozorán temették-e el Roga hun királyt?	75
Roga hun király életművének méltatása	86
Roga utódai: Edikon, Odoaker, Oklan-Telan	90
Szakirodalom	107
A képek forrásai	113
Mellékletek:	
Rovásírás olvasógyakorlat	115
Friedrich Klára és Szakács Gábor előadásai	123
Kiadványaink	124
Terjesztők	125
Könyveink tartalomjegyzéke	126
A Forrai Sándor Rovásíró Kör és honlapja	133

*Tamgás íjcsont László Gyula Múltunkról utódainknak című
könyvéből (Püski Kiadó, 1999, II. kötet, 939. oldal)*

A 2009-ben megjelent *Tatárlakától a bosnyák piramisokig* c. DVD tartalma

DVD 1. – 127 perc

A kaland elkezdődik DVTV 2006/26

Tatárlaka titka DVTV 2006/35

Rovásjelek az alagútban DVTV 2006/45

Visokoi élmények: Demeter Zoltán - Víg Sándor

Boszniai fényképtár

DVD 2. – 151 perc

Tatárlakától Visokoig

Friedrich Klára előadása 2007. január 21.*

A vratnicai tumulusz DVTV 2007/25.

Beszélgetés Semir Osmanagiccal 2007 június (Szakács Gábor)

A sarajevoi tudóstanácskozás (Szakács Gábor)

A bosnyák Nap piramis jeleinek európai összefüggései (Friedrich Klára)

Semir Osmanagic magyarországi meghívása

Semir Osmanagic Dobogókőn - 2009. február 28.

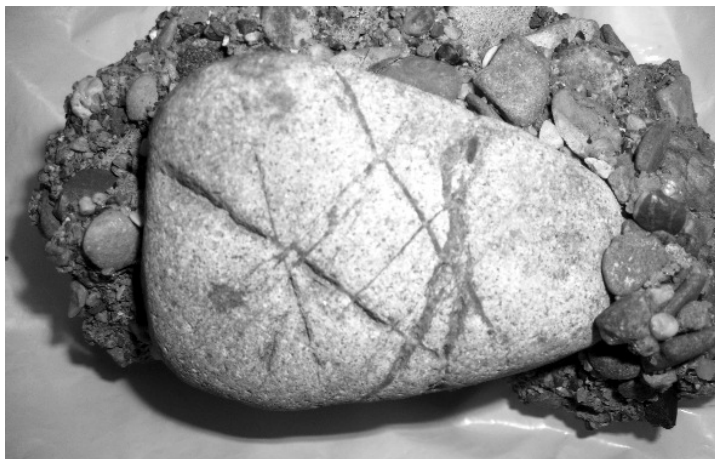
Semir Osmanagic Budapesten - 2009. február 28.

MOM előadás

Visoko honlapja: www.piramidasunca.ba

*klip: Szakács Gábor – Friedrich Klára: Turáni tölgy

Szakács Gábor – Szőke István Atilla: Rováshimnusz

*Rovásjelek vagy véletlen karcolatok? Kavics a bosnyák Nap
Piramishoz vezető alagút bejáratánál
Fényképezte: Friedrich Klára (2007)*

Forrai Sándor Rovásíró Kör

A Forrai Sándor Rovásíró Kör 2004. január 1-én alakult.

Alapítói: Friedrich Klára és Szakács Gábor

Alakulásának előzményei:

A jogelőd Magyar Rovók és Rovásírók Országos Szövetsége betöltötte feladatát, azaz rendezvényeivel, versenyeivel az egész Kárpát-medencében elismertette tevékenységét. Ezt követően célszerű volt a rovásírással kapcsolatos feladatok ügyintézésének egyszerűsítése.

A Forrai Sándor Rovásíró Kör célkitűzései:

1. Forrai Sándor elévülhetetlen érdemeinek népszerűsítése, a Kör tagjainak iránta tanúsított tisztelete a névválasztással.
2. A magyarság ősi írásának, a rovásírásnak terjesztése, tanítása, akár egy ábécé továbbadásával is.
3. Rovásírási helységnévtáblák kihelyezése a Kárpát-medence területén.
4. A tagok rovásírással, a magyar őstörténettel kapcsolatos ismereteinek önképzéssel történő bővítése, folyamatos önművelés.
5. A saját, és a szervezettel együttműködő csoportok tagságának összehozása érdeklődésük szerint.
6. A magyar beszéd tisztaságának megőrzése, idegen szavak használatának kerülése, ez nem mond ellent más nyelvek tanulásának, amit szintén fontosnak tartunk.
7. Környezetünk védelme, a természet, növények, állatok szeretetének népszerűsítése.
8. Az egészséges életvitel és ennek népszerűsítése.
9. A hagyományos párkapcsolatok és a családközpontú szemlélet fontosságának középpontba állítása.
10. Testi felkészülés, önmagunk és a rászorulóknak megvédése céljából a baranta és egyéb testedzési módszerekkel.

Hivatalos beosztások - elnök, alelnök, titkár, pénztáros - nincsenek, elvégzendő feladatok, megvalósítandó célok és vállalások annál inkább.

Az eddigi tagok névsora megtekinthető a rovásírás versenyekről Szakács Gábor által minden évben kiadott tájékoztató füzetekben.

2010-től megszüntettük a Forrai Sándor Rovásíró Kör tagdíjfizetős rendszerét és ennek fizetése nélkül egyfajta tágabb közösség létrejöttét szeretnénk elindítani! Mindenki, aki elfogadja a Forrai Sándor Rovásíró Kör szellemiségét és céljait, bárhol él is a világban, tagja lehet ennek a közösségnek, ami nem érinti a személyek esetleg más szervezetekben történő tagságát, amennyiben ezek a szervezetek a magyarság érdekeivel nem ellenkeznek.

A döntés célja, hogy széles körben, hangsúlyozottan terjedjen a Forrai Sándor tudományos munkásságával megalapozott rovásírás-műveltség. A Forrai Sándor Rovásíró Kör alapítóiként kizárólag a hiteles rovásleírások alapján levont következtetéseket és elméleteket fogadjuk el.

A csatlakozás írásos bejelentkezéssel történik. A közösségből bárki bármikor kiléphet, vagy tagsága megszűnik, ha arra érdemtelené válik. Mindenkit szeretettel és tisztelettel várunk a Forrai Sándor Rovásíró Körbe, amelynek tevékenységével kapcsolatos felvilágosítás Szakács Gábortól kapható.

A Forrai Sándor Rovásíró Kör

postacíme: 1163 Budapest, Sasvár u. 53.

villámlevél: szakacs.gabor@interware.hu,

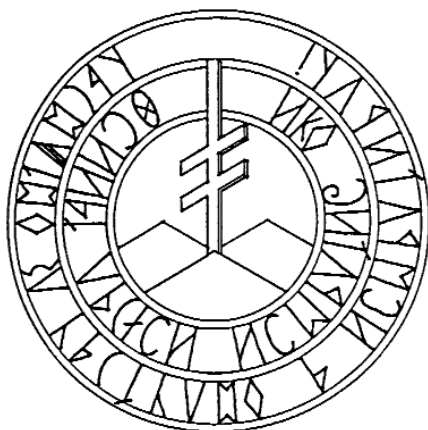
távbeszélő: 403-1086, +36 30 431 1281

honlap: <http://www.rovasirasforrai.hu>

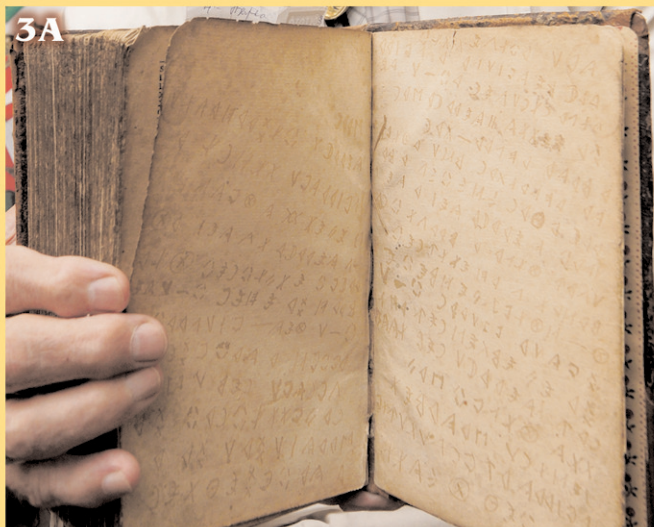
Körünk jelképét, pecsétjét Dittler Ferenc vezető építész rajzolta.

A Forrai Sándor Kör jelmondata Friedrich Klára 1998-ban kiadott oktató füzetének címe lett:

„Tanuljuk és tanítsuk a rovásírást!”

3A

3B

4

5

6

Képaláírások a 88. oldalon

„A székely írás, a mely eddig mint művelődéstörténeti curiosum, még a magyar tudományos körökben is, sokaktól igen gyanakodó szemmel tekintetett, őstörténelmünk legtisztetreméltóbb és igen fontos ereklýéje, ennek behatóbb tanulmányozása által oly szakaiba pillanthatunk be a magyar fajú népek őstörténelmének, a hová eddig semmi világosság nem hathatott és a melyről nem csak a történelmi kútfők hallgatnak mélyen, de a melyre a legkorábbi hagyomány sem emlékezik vissza. Annyi eddig is bizonyos, hogy azon nép mely ezen írást alkotta, igen világos jövőnek nézett elébe, és azon műveltségi korszaka után, melyben ezen írást létrehozni segített, vagy azt elsajátította, igen viszontagságos körülmények közé juthatott... nem csodálkozhatunk, hogy ezen írás emlékei mindedig nem fődöztek föl, még pedig annál kevésbé, mivel a magyar kereszténység első századaiban az uralkodó hatalomnak is érdekében állott, mind azon nyomokat megsemmisíteni, melyek a népet régi vallására emlékeztették...”

Hódoly László (1884)

